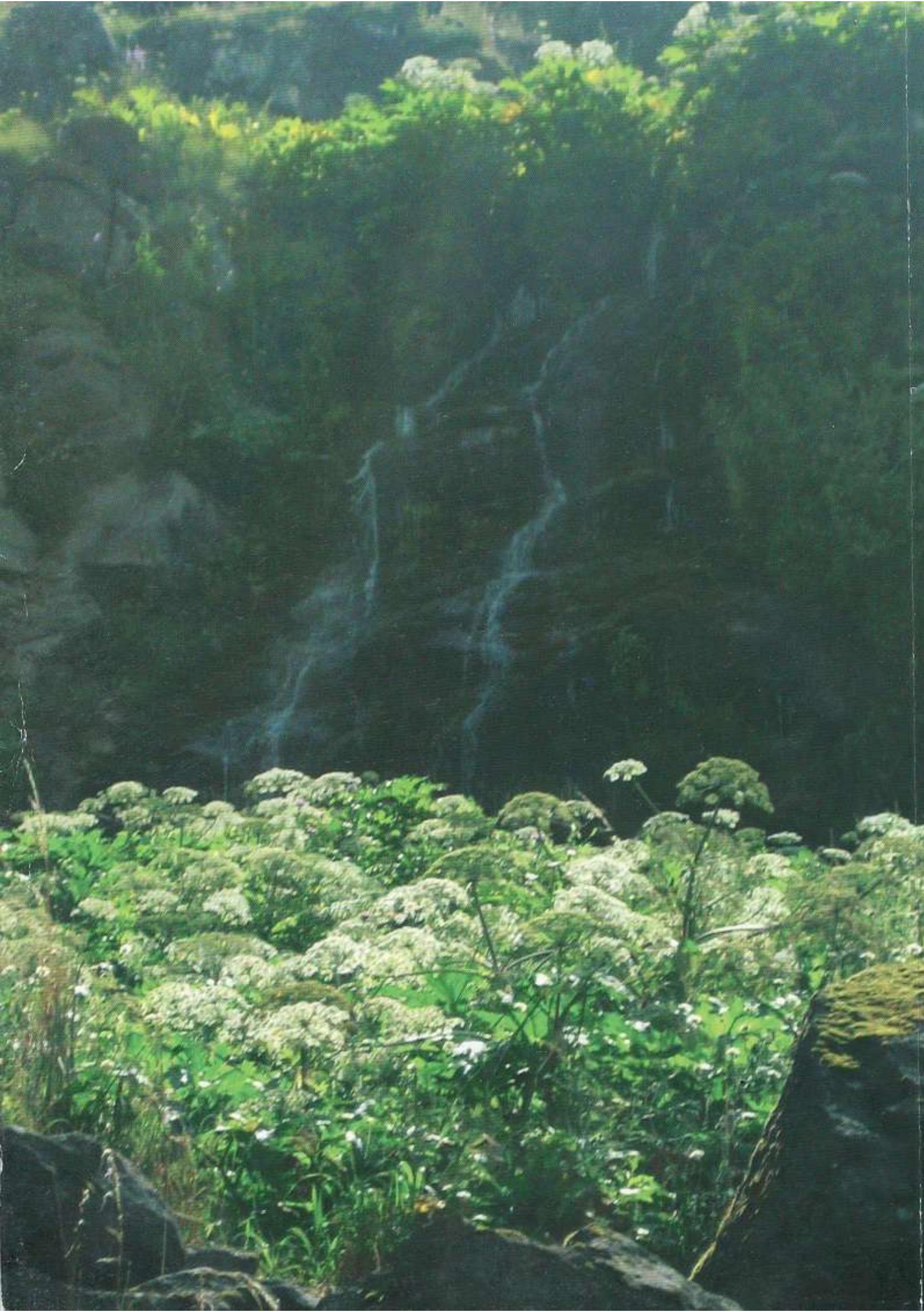

ԽԱԶԿԱՎԱՆՔ ԽԱՆԴՈ

Խանդոյից պոկված ես փոքրիկ ծվեն,
Խանդոն իմ տունն է ու ինձ ապավեն ...

Սիրելի խանդոցիներ, մեկ տարի առաջ լուս տեսավ «Խաչկավանք-Խանդո» հայրենագիտական հանդեսի առաջին համարը: Ինչպես սպասվում էր, արձագանքները բազմաթիվ էին ու տարաբնույթ: Դանդեսի առաջին համարը կարդալուց հետո, շատ էին հարցերը, թե ինչո՞ւ այս կամ այն մարդու մասին չենք գրել: Դարձ ենք համարում մեկ անգամ ևս հիշեցնել, որ տպագրում ենք այն, ինչը հասցնում ենք հավաքել ու տվյալ պահին ունենում ենք մեր ծեռքի տակ: Կասկած չկա, որ բոլոր արժանավոր խանդոցիների մասին էլ պիտի գրենք: Զեր օգնությամբ ավելի հեշտ ու արագ կրացնեք մեր անցյալի էջերը՝ հրապարակելով դրվագներ մեր մեծերի կյանքից: Ուրեմն, մի զլացեք, գրեք մեզ՝ առանց երկմտելու: Ուղարկեք մեզ նաև մեր գյուղն ու գյուղացիներին հիշեցնող լուսանկարներ, որոնք մեզ մտովի կտանեն մեր քաղցր անցյալի գիրկը: Իսկ մեր առօրյայում ստեղծված հումորներն ուրույն համ ու հոտ կհաղորդեն մեր կյանքին:

Ցավոք, այս համարում «Մեր գաղթօջախները» խորագրի տակ նյութ չենք տպագրում, քանի որ ոչ մեկը նյութ

չտրամադրեց իր գաղթօջախի մասին: Փոխարեն՝ ուսենք նոր խորագրեր. «Խանդոյի տարեգրությունից», «Դպրության և մշակույթի մեր երախտավորները», «Պատմության ձայնը», «Մեր գյուղի տեղանունները», «Թևավոր խոսքեր, որոնք միայն խանդոցիներին են», «Գիտեք, որ»...

Մի խոսքով, անկախ ամեն ինչից, «Խաչկավանք-Խանդո» հանդեսը առաջիկա տարիներին ևս տպագրվելու է՝ իր էջերում ամեն անգամ անելով նոր բացահայտումներ: Չանգի մեզ համար սուրբ ու թանկ է խանդոն: Նա մեր հացն է, մայրական գիրկը. մեր մանկությունն է, մեր պապերի գերեզմանն ու մեր մանուկների զվարք օրորոցը: Նա մեր տարեգիրքն էև մեր հին ու նոր քնարը: Խանդոն մեր հայրական տան ծուխն է, մեր հրճվանքը աստղերին հասցնողը: Նվիրական է խանդոն, որովհետև մեզ գրկող բազուկներն ու սիրող սրտերը հող են դարձել այստեղ: Նա է միացնում մեր անցյալը, ներկան ու ապագան, մեռածն ու ապրողը:

Միսակ Թորոսյան

ԽԱՆԴՈՅԻ ՏԱՐԵԳՐՈՒԹՅՈՒՆԻՑ

1. Առաջին եկեղեցական - ծխական դպրոցը Խանդոյում բացվել է 1837 թվականին, սակայն երկար չի գործել: 1865 թվականին վերաբացվելով՝ դպրոցը գործել է մինչև 1917 թվականը: Դասավանդվել է կրոն, մաթեմատիկա, մայրենի լեզու, ռուսերեն և այլ առարկաներ:

2. Խանդոյում առաջին ձիթհանքը 1870 թվականին կառուցել է Խաչատրյան Մադոն՝ իր որդիներ Պողոսի, Ստեփանի ու Պոտոսի հետ: Խսկ երկրորդ ձիթհանքը 1923-1924 թվականներին կառուցել է Սերգո Օփիկի Պողոսյանը: Հետագայում այդ ձիթհանքը համարվել է կոլտնտեսության սեփականություն և գործել է մինչև 1937 թվականը:

3. Գյուղի Վարի և Վերի աղբյուրները կառուցվել և դեպի աղբյուրներ տանող ճանապարհները սալահատակվել են 1905 թվականին Զլավեց Անդրեասի նյութական օժանդակությամբ և Մադոնց Պոտոսի աջակցությամբ:

4. Ախալքալաքի շրջանում առաջին հիդրոէլեկտրոկայանը կառուցվել է Խանդոյ գյուղի Մեծ ձորում, Խանի հարևանությամբ, 1954 թվականին՝ կոլվարչության նախագահ Աղասին Իգիթիսանյանի նախաձեռնությամբ:

5. Խանդոյի հին դպրոցի շենքը կառուցվել է 1925-1926 թվականներին՝ երիտասարդ ակտիվիստներ Մաթելու և Բագրատ Ճակոբյանների, Երվանդ Թորոսյանի, Աղեք Մանասյանի և այլոց եռանդուն աշխատանքների շնորհիվ: Խսկ երկրորդ կից մասնաշենքը կառուցվել է 1957 թվականին՝ կոլվարչության նախագահ Գևորգ (Ժորժիկ) Թորոսյանի անմիջական ջանքերով: Դպրոցը միջնակարգ է դարձել 1955 թվականին:

6. Գյուղի նոր երկիհարկանի դպրոցի տիպային շենքը, մարզադահլիճն ու կաթսայատունը կառուցվել են 1965-1971 թվականներին՝ կոլվարչության նախագահ Մանուկ Մելիքյանի ղեկավարության ժամանակ:

7. Խանդոյի առաջին կին տրակտորիստներ են Ֆենյա Չլոյանն ու Զարել Թո-

րոսյանը:

8. Գյուղի առաջին վարորդները եղել են Աղասիկ Նուրիշանյանը, Եղիշ Նուրիշանյանը (Բոշին Եղիշը) և Միսակ Ավետիսյանը (Կնճիկը):

9. Գյուղի փոստատունը բացվել է 1967 թվականի հուլիսի մեկին: Փոստատան առաջին վարիչը եղել է Սաշա Ճակոբյանը:

10. Խանդոյի խնայորամարկղը բացվել է 1969 թվականին, որի առաջին աշխատակիցը Լյուբա (Թագուշ) Մելիքյանն է:

11. Խանդոյի ձորում ջրաղացները (Ձորուեց, Չուռնաջուց, Գաբրիելեց) կառուցվել են 1834-1836 թվականներին:

12. Եխտիլա-Խանդոյ առաջին ջրագիծը կառուցվել է 1960-1965 թվականներին՝ կոլվարչության նախագահներ Վասիլ Քոչոյանի, Սուրեն Պապոյանի և Մանուկ Մելիքյանի ղեկավարության օրոք:

13. Գյուղի միջնակարգ դպրոցի առաջին ուկե մեդալակիրը (արծաթ) Ռուբիկ Կորյունի Մանասյանն է, որն ստացել է 1961-1962 ուս-տարում:

14. Խանդոյի միջնակարգ դպրոցի առաջին ուկե մեդալակիրը Սեյրան Աղասինի հգիթիսանյանն է, որն ստացել է 1964-1965 ուս-տարում:

15. 1979թ. ապրիլին մի խումբ խանդոցիների նախաձեռնությամբ սկսվեց և 1981 թվականին ավարտվեց Խանդոյի արարողությունների շենքի կամ, ինչպես ժողովուրդն է ասում, հարսնետան շինարարությունը: Շենքը կառուցվել է խանդոցիների հանգանակած 13500 ռուբլիով: Հարսնետան կառուցման ժամանակ իր կազմակերպչական աշխատանքներով աչքի է ընկել Սաշա Պետրոսի Ճակոբյանը, իսկ տրանսպորտով մեծ օգնություն է ցուցաբերել կոլվարչության նախագահ Մաթելու Սահարյանը:

16. 1993թ. Խանդոյի կենտրոնում գտնվող հին գոմերի տեղում գյուղինորդի նախագահ Սերգո Սպերցյանի նախաձեռնությամբ կառուցվեց պարսպապատ ֆուտբոլի մարզադաշտ:

... շարունակելի ...

Եթե ունեք նմանատիպ տվյալներ
խնդրում ենք մեզ տեղյակ պահել

ՄԵՐ ԳՅՈՒՂԻ ՏՈՀՄԵՐԸ

Խաչատրյանները

Ո՞վ էր Մադոն

Նյութի ծավալուն լինելու պատճառով նպատակահարմար համարեցինք կատարել որոշակի կրօնատումներ և տեղեկություններ հաղորդել միայն Մադոյի գերդաստանի, ինչպես նաև Խաչատրյանների և «Մադոյեսց արշերի» անվան առաջացման, ծագումնաբանության մասին:

Մադոն նահապետն է Խաչատրյան տոհմի, քրոջ որդին քահանա Տեր Խաչատրյուր Գրիգորյանցի: Յավոք, իոր մասին տեղեկություններ չունենք: Բայց որ նա, ինչպես և նրա հորեղբոր որդի Կարապետը, շառավիղներն են եղել մեծահարուստ մի տոհմի՝ կասկած լինել չեղ կարող: Մադոն, լինելով Խաչկավանք գյուղի մեծահարուստներից մեկը 1830 թվականին իր համազյուղացիների հետ միասին գաղթելով Ախալցիա՝ այստեղից տեղափոխվել և բնակություն է հաստատել Խանդո գյուղում: Խակ նրա հորեղբոր որդի Կարապետը իր մորեղբոր՝ Տեր Խաչատրուրի, հետ միասին բնակություն էն հաստատում Ախալցիայում:

Մադոյի և Կարապետի հորական կողմի հարազատները վերը նշված գաղթի տարում, զգիտես ինչու, ապահով վայր են ընտրել Արևելյան Յայաստանի Թալինի շոշանը:

Մադոն 1870-ական թվականներին Ախալքալաքի զավառում առաջիններից մեկն էր, որ նոր բնօրրանում կառուցում է ծիրիանք (ծերի գործարան), որը ճանաչում է բերել թե՛ գյուղին, թե՛ իրեն: Քանի որ Մադոն իր տոհմի մեջ եղել է ազդեցիկ մարդ, ուստի ի պատիվ նրա, Խաչատրյաններին անվանել են Մադոյեսց:

Թե ինչու Մադոն իր տոհմի հետ միասին կոչվեց Խաչատրյան ազգանվամբ՝ ունի երկու բացատրություն: Առաջինը կապված է նրա մորեղբոր՝ քահանա Տեր Խաչատրուր պապի անվան հետ, որը բիշ հավանական է. Դժվար, թե Մադոն գնար այդ քայլին՝ վեր առներ մորեղբոր անունը և դարձներ ազգանուն: Ինչու չե, ինչ ինքը՝ Տեր Խաչատրուր պապը, թույլ չէր տա, որ իր զարմիկը դիմեր այս քայլին՝ շրջանցելով գոյություն ունեցող եկեղեցական կանոնակարգը: Երկրորդը՝

կապված է հունվարի 6-ի սուրբ մկրտության օրվա հետ:

Լինելով քարեպաշտ անձնավորություն՝ օժտված մարդկային քարձրագույն հատկանիշներով, Մադոն սեր ու հարգանք է վայելել գյուղի հասարակության կողմից, ինչի համար էլ նրան է վստահվել հունվարի 6-ի սուրբ մկրտության խաչի քավորությունը: Յետագյում խաչի քավորությունը շարունակել է նրա փոքր որդի Պոտոսը, որը հայտնի է «Սուրյա Պոտոս» անվամբ:

Քավոր լինելը պատվարեր ու պատախանատու պարտականություն էր: Նա պիտի հոգար օրվա համար նախատեսված ծախսերը, որոշակի գումար նվիրաբերեր եկեղեցուն, հացերույթ կազմակերպեր ժողովրդի համար՝ ի հիշատակ Զրիստոսի մկրտության: Այն ծախսատար ու պատախանատու պարտականություն էր, որը մեծ հաջողությամբ կատարել է Մադոն, հետագայում՝ նրա որդի Պոտոսը, ինչն էլ նպաստել է Մադոյին իր գերդաստանով Խաչատրյան կոչվելու: Այս է իրողությունը:

Երկու իսուք «Մադոյեսց արշեր» անվան մասին: Առաջինը վերաբերվում է նրանց մարմնի մազածածկույթին: Խոսքը տղամարդկանց մաշկի խիտ մազածածկույթի մասին է: Երկրորդը Սուեփան պապի ուժի և դիմացկունության մասին է: Նա լուծ է քաշել ծիրիանքի գոմշի հետ՝ պտտեցնելով 2-3 մետր տրամագծով և 50-60 սմ հաստությամբ քարը, որի աշխատանքի շնորհիվ կտավատից ձեռք էր քամկում: Երրորդը վերաբերվում է գյուղի ջրաղացքարի պատմությանը: Նրանց տեղափոխելը Խանդոյի Խանից մինչև ջրաղացները, որ իր ուսերով հատուկ հարմարանքով տեղափոխել է Սուեփան պապը:

Այսքանից հետո արջ չենք, բա ի՞նչ ենք:

Եվ վերջինը կապված է ծիրիանքի 2-3 մետր երկարությամբ հաստաբուն անձունի գերանի հետ, որի աշխատանքային պտույտի ժամանակ առաջացել է ահուելի ճոհնչ ու դղրդյուն: Այդ ճայնը նմանվել է արջի գոռում-գոյզունի:

Ահա ևս մեկ փաստարկ մեր ազգությանը «արջ» անվանելու համար:

Մադոյի գերդաստանը

«Ո՞վ էր Մադոն» շարադրանքում հպանցիկ տեղեկություններ տվեցինք Մադոյի և նրա երեք որդիների մասին: Այժմ հնարավորության սահմաններում փորձենք մասրամասնել Մադոյի ընտանիքի պատմությունը: Եվ այսպես, Մադոյի հարկի տակ ծնվել են երեք արու զավակներ՝ Պողոսը, Ստեփանն ու Պոտոսը: Դուստրերի մասին տեղեկություններ չունենք, բայց որ նրանք ծնված են եղել, դա փաստ է:

1. Պողոսը՝ առաջնեկը Մադոյի, ամուսնացել է՝ կին առնելով Ձլոյենց ազգությունից: Նորաստեղծ ընտանիքում ծնվել է միակ ժառանգը՝ Օնես պապը, որն ամուսնացել է Մելիքենց Արտաշի քորոց՝ Ռոկեհատի հետ (Օսկին մամ): Օնես պապի ընտանիքում ծնվել են Մամրե (տացուն), Քաջոն՝ (Քաջավան, Ֆիդան) Մուշեղը արու զավակները, Արևիատ, Արուսյակ, Փեկան, Ազնիվ ու Լուսիկ դուստրերը:

2. Մամրե տացուն՝ Ավագ որդին Օնես պապի, ամուսնացել է միքանի անգամ: Առաջին կինը՝ Փեթոն, դուստրու էր Օսմալոնց ազգությունից, քույրը Թեւան պապի: Նրանց համատեղ կարճ ամուսնական կյանքից ծնվել է Մկրտիչ (Սուլկուց) հոպարը՝ միակ ժառանգը առաջին կնոջից: Փեթոն մահացել է ջահել հասակում: Վերջին կինը՝ Պայծառը (Արագվագյուղից, Թաթարյանների ազգությունից) իր ամուսնուն պարզել է Միշա և Սոսու (Սոս) արու զավակներին:

3. Մկրտիչը (Մուկուչը), Մամրե տացուի ավագ որդին առաջին կնոջից, ամուսնանում է Անահիտի հետ, որը ծնունդով Կորիս գյուղից էր: Նրանց ընտանիքում ծնվել են Լեռնիկ (Լեռիկ) և Նոդար (Նոթար) արու զավակները: Այնուհետև իրար են հաջորդել Արփեն, Փեթոն և Նաթել դուստրերը: Բոլորն ել ամուսնացած են:

4. Լեռնիկը (Լեռիկ)՝ ավագ որդին Մկրտիչի, կյանքի ընկեր է ընտրել Յայկանուշին (Յայկուշ), ծնունդով Մամզարա գյուղից: Նրանց համատեղ ամուսնական կյանքում ծնվել են արու զավակ Մկրտիչը, այնուհետև լուս աշխարհ են եկել Անահիտ և Մելինե քույրերը:

5. Նոդարը (Նոթար), փոքր որդին Մկրտիչի, ամուսնանալով Պողոյենց Վոլոյայի դստեր հետ իրենց կարճատև ամուսնական կյանքում ունեցել են երկու երեխա՝ Անի դուստրը և Արման դուստրը:

6. Միշան՝ ավագ որդին Վերջին կնոջից, ամուսնական դաշինք է կնքել Տրկնա գյուղից Լուսվարդի հետ: Նրանց օջախում ծնվել են Նվարդ, Պայծառ (Վաղամեռ), Արմենուիկ, Սյուզան դուստրերը և Նվեր որդին, որը մահացել է պատասխ հասակում: Դուստրերն ամուսնացած են:

7. Սոս-Վարդիթեր ամուսնական զույգը իրենց ամուսնական կյանքում զգացին միայն դուստրերի ծնվելը: ահա և նրանց անունները՝ Մելենը, Լուսինեն (Վաղամեռ), Մալվինան ու Սիլվան, որոնք հիշատակ մնացին Սոսից իր ազգությանը: Նա այդպես էլ չզգաց արու զավակ ունենալու հաճույքը, քանի որ Սոսը մահացավ իր կյանքի ծաղկուն հասակում:

Դուստրերն ամուսնացած են, ունեն իրենց ընտանիքները: Կինը՝ Վարդիթերը, որը ծնունդով Օլավերդ գյուղից է, հիմա ել կա ու ապրում է մենուսի:

8. Օնեսի միջնեկ որդու՝ Քաջավանի ամուսնությունը Սիրանուշի հետ (Զլավենց տոհմից) իիմբը դրեց մի նոր ընտանիքի, ուր ծնվեցին Վոլոյյա հոպարը, Բեգլարը (Բըգն), Իյան (Իյուշ) և Մամիկոնը, որոնք իրենց հերթին ընտանիքավորվեցին, ունեցան իրենց ժառանգներն ու թոռները:

9. Քաջավանի (Ֆիդան)՝ ավագ որդու Վոլոյյաի և Աստոիկի (Սահարյանների ազգությունից) համատեղ կյանքում ծնվեցին Սարգիս (Սաքոն) և Լյովա արու զավակները, Սիրուշ և Վարսիկ քույրերը, բոլորն ել ամուսնացել են, ունեն իրենց ընտանիքները:

10. Սարգիսը (Սաքոն)՝ ավագ որդին Վոլոյյայի, Վարդուշի հետ (Պապոյենց ազգությունից) իիմբ դրեց մի նոր ընտանիքի, ուր ծնվեցին Քաջավան (Քաջիկ) ուստրը և Նարինե դուստրը: Իր հերթին Քաջիկ որդին Սարգիսի ամուսնում է Դիրգենց ազգությունից Յերմինեի հետ: Ամուսնացած ենան դուստրը:

11. Իսկ փոքրը՝ Լյովան Վոլոոյայի, ամուսնացել է Յասմիկի հետ (Յամբոյեսց ազգությունից): Այս ընտանիքում Աստծո կամք ծնվել էն Իվետա և Իրինա քույրերը և արու զավակ Վոլոոյան (Վաղիմիր), որը իր կյանքի ուղին կապեց Արփենիկի հետ (Յակոբյանների գերդաստանից): Դուստրը նույնպես հարսնացել է:

12. Քաջավանի միջնեկ որդին՝ Բեգլարը (Բզգո), իրեն կին ընտրեց Սահարյանների ազգությունից Քնարիկին: Շարունակեց բազմանալ Սադոյեց ազգությունը: Նորաստեղծ ընտանիքում ծնվեցին Արփենիկ, Ռուզան, Արևիկ դուստրերը և արու զավակ Աշոտը: Բոլորն էլ ամուսնացել են, ընտանիքավորվել: Աշոտը իր տանը հարս է բերել Աղավնիկին (Թորոսեց ազգությունից): Աստծո կամքը ունեցան Երեխաներ՝ Քնարիկ, Թերմինե, Իզապուրա դուստրերը և որդի Բեգլարը, որը կրեց իր պապի անունը:

13. Այլ էր ճակատագիրը Իլյայի (Իլուշ՝) Ֆիդանի Երրորդ որդու: Նրա ամուսնությունը Լիդիայի հետ (Տրկնա գյուղից), կարծես թե, ստացվել էր: Ծնվեցին Անահիտ (Ան) և Աղիտա դուստրերը, արու զավակ Սաշան: Բայց այս ընտանիքին բախստ Վիճակված չէր ընտանեկան անդորրն ու հանգիստը վայելելու: Ծանր ապրումներից նախ իիվանդացավ Լիդիան, ապա հասուն տարիքում իր մահկանացուն կնքեց Իլիան: Ինչևէ, կյանքը շարունակվում էր: Ամուսնացան Երեխաները: Դուստրերը հարսնացան, Սաշան՝ որդին Իլյայի, ամուսնացավ Վարդիթերի հետ (Յակոբյանների գերդաստանից): Ունեցան Երկու արու զավակներ՝ Իլիան ու Արմենը:

14. Մամիկոնը, փոքր որդին Քաջավանի, ամուսնանալով Ասիայի հետ (Դամալա գյուղից) իրենց համատեղ ամուսնական կյանքում ապրեցին դառը իիառափություններ, իրար հաջորդեցին բարուրաշորում մահացած չորս Երեխաների ցավն ու վիշտը:

Այնուամենայնիվ, աստված բարեհած գոլսեց Նրանց նկատմամբ: Իրար հետևից լույս աշխարհ Եկան դուստր Ալֆրիդան, Սնացական և Արթուր զավակները: Ամուսնացավ և Սնացականը Ռահսայի հետ (Կարտիկամ գյուղից): Նրանց հարկի տակ ծնվեցին Աստղիկ և Անի

դուստրերը:

15. Օնես պապի փոքրի՝ Մուշեղի առաջին ամուսնությունը Խանումի հետ (Ղարսոյեց տոհմից) համարյա թե չի ստացվել, այնուամենայնիվ, Նրանց կյանքում ծնվել է Ֆենյան (Ֆենիկ) դուստրը:

Երկրորդ ամուսնությունը Սիրանուշի հետ (Բզարվեթ գյուղից, Ալանյանների գերդաստանից) հիմք որեց մի նոր ընտանիքի կազմավորմանը, ուր ծնվեցին Սոս (Աշոտ), Յովիաննես (Սաշա), Սլավիկ արու զավակները և դուստրը՝ Վարդուշը: Բոլորն էլ ամուսնացել են:

16. Մուշեղի ավագ Որդին՝ Սոսը (Աշոտ), իր սիրո ընկերուիի ընտրեց Սուսանին (Դեմուրյանների գերդաստանից): Նրանց ընտանիքում ծնվեցին Կարինե, Գոհար, Սիրանուշ, Յոհիսիմե դուստրերը: Նրանցից Երեքը, իրենց հերթին ամուսնանալով, կազմել են ընտանիքներ:

17. Երկրորդ որդին Մուշեղի՝ Յովիաննեսը (Սաշա), սիրո աստվածուիու կամքով իրեն կողակից է ընտրել Յայատանին (Սահարյանների ազգությունից): Նրանց համատեղ ամուսնական կյանքում ծնվեցին արու զավակ Մուշեղը, (իր հերթին ամուսնական դաշինք է կնքել Սանասյանների ազգությունից Արմինեի հետ) Ջրիստինե և Յերմինե քույրերը: Ջուղերից առաջմ մեկն է ամուսնացած:

18. Սլավիկը՝ փոքր որդին Մուշեղի, իր ապագա ընտանիքի ընկերուիի ընտրեց Զամիռային (Ալագովեց տոհմից): Նրանց ամուսնական կյանքը սրբագրվեց Նորովի: Մուշեղ հոպարի Երրորդ որդին իր ընտանիքում լսեց մասուկ Կարենի և դուստր Արմինեի պետաքար կանչերը:՝

Այս է ազգին նահապետի՝ Մադոյի ավագ որդու՝ Պողոս պապի, գերդաստանի ամբողջական պատմության շարունակականությունը մինչև հիմա:

Դիմա փորձենք շարադրել և ի մի բերել Մադոյի միջնեկ որդու Մլեփիան պապից սերված ժառանգների պատմության հերթականությունը:

19. Մադոյի միջնեկ որդի Ստեփանը՝ Ստեփիան պապը

«Ինչու Մադոյեց արջ անվանեցին»

շարադրանքում միայն տեղեկություններ հադորդեցինք Ստեփան պապի ուժի, դիմացկանության, բնավորության գծերի մասին: Դիմա փորձենք ներկայացնել նրա ընտանիքի անդամներին: Կինը Զըլավենց ազգությունից էր, հորաքույրը՝ Դարությունի: Վերջինս հայրն էր Գրիգոր քեռու: Այս ամուսնական զույգի ընտանիքում ծնվում են արու զավակներ Սեղրակը (Սիթոն), Սերգոն (Ձեճո), Արմենակը (Արմիկ): Ցավոք, դուստրերի մասին տեղեկություն չունենք:

20. Սեղրակը՝ Սիթոնը, ավագ որդին Ստեփանի, ամուսնացել է Երկու անգամ:

Առաջին կինը համագյուղացի չէր: Մահացել է նախ նորածին արու զավակը և հետո կինը: Սիթոնի Երկրորդ կինը՝ Նազիկը, ծնունդով Չանգեզուրի Ազարակ գյուղից էր: Իրենց ամուսնական կյանքում ունեցել են տասը Երեխա, որից կենդանի են մնացել Արտաշես (Արտաշ), Գևորգ արու զավակները և դուստր Ասիան: Դինգ Երեխաները մահացել են բարուրաշորում, Պետրոսն ու Գևորգը՝ 7-8 տարեկանում, իսկ Ասիան՝ 33 տարեկանում:

21. Սեղրակի՝ Սիթոնի ավագ որդի Արտաշը ամուսնացել է Մարուսիայի հետ Մաջադիա գյուղից (Օվականյանների տոհմից): Նրանց ամուսնական համատեղ կյանքում ծնվել են ութ Երեխա՝ հինգ արու զավակ և երեք դուստր, որոնցից կենդանի են մնացել Սեղրակը, Մարգուշը (Մարգո), Արտուշը (Արտյոմ) և Ասիան (Արսիկ): Վերջինս մահացել է 40-41 տարեկանում, իսկ Պետրոսը, Սոսը, Սոֆիկն ու Վարդը՝ բարուրաշորում:

22. Սեղրակը՝ թոռը Սիթոնի, ավագ որդին Արտաշի, ամուսնացել է Գանձա գյուղի հայտնի Մարգարյանների տոհմից Սինարի հետ: Իրենց ամուսնական կյանքում ունեցել են չորս դուստր՝ Արմենուիր, Անահիտ, Արմինե (Սուե) և Արփինե, որոնք ամուսնացել են:

23. Արտուշը՝ փոքր որդին Արտաշի, ամուսնացել է Աննմանի հետ (Փախլենց ազգությունից): Նրանց ամուսնական համատեղ կյանքում ծնվել են Մարուսյա (Մարուսիկ) ու Սյուզիկ դուստրերը և արու զավակ Արտակը, որը իր հերթին ամուսնացել է Սիրանուշի (Սիրուշիկ) հետ՝ Հակոբյանների ազգությունից:

Ունեն Երկու արու զավակներ՝ Արտյոմն ու Արմանը: Ամուսնացել են նաև դուստրերը՝ Կազմելով ընտանիքներ: Ինչ վերաբերվում է Արտաշի Երկու դուստրերին, նրանք նույնպես ամուսնացել են, ունեն իրենց ընտանիքները:

24. Սիթոնի փոքրը՝ Գևորգը (Գեղագի), ամուսնացել է Կորիս գյուղի Աշիկյանների գերդաստանից Նաղյայի հետ: Նրանց ընտանիքում ծնվել են Ստեփանը (Ստյոպիկ), Անահիտը (Անո), Արարատը (Վրո) և Նունե Երեխանները: Ճակատագրի դառը հեգնանք. Նրանց ընտանիքում ծնված Արարատ անունով Երեխաններից և ոչ մեկը կենդանի չմնաց: Մեկը մահացել է բարուրաշորում, իսկ մյուսը՝ ծաղկուն հասակում:

25. Ստեփանը՝ Ստյոպիկը, ավագ որդին Գևորգի, ամուսնացել է Սոնյաի (Սոնիկի) հետ (Գրիգորյանների գերդաստանից), ծնողների արմատները Շիրակ զավարից են): Նրանց ամուսնական համատեղ կյանքում ծնվել են Գևորգ, Արթուր, Արարատ արու զավակները և դուստրը՝ Սյուզանը (Սյուզիկ): Առայժմ ամուսնացած չեն Արթուրն ու Արարատը:

26. Արարատը՝ փոքր որդին Գևորգի, ամուսնացել է ազգությամբ ռուս Մարինեի հետ: Նրանց կարճատև ամուսնական կյանքում ծնվեցին Արմեն ու Յայկը արու զավակները:

Աստված անբարեհած գտնվեց այս ընտանիքի նկատմամբ: Արարատը Ռուսատանում, ուր ապրում էր ընտանյոք հանդերձ, մահացավ հանելուկային պայմաններում: Նրա Երեխանները ամուսնացած են: Ան և Նունե դուստրերը Գևորգի նույնպես ամուսնացել են և ունեն իրենց Երեխանները:

27. Սերգոն՝ միջնեկ որդին Ստեփան պապի, ամուսնացել է Երկու անգամ: Առաջին կնոջ անունը Նարդոս էր, որը իր ամուսնուն հիշատակ թողեց Ծովինարին (Ծովիկ): Մեզ չհաջողվեց պարզել նրա հայրական ազգանունը: Երկրորդ կինը՝ Թամար մամը, Չանջղա (Բեժանո) գյուղից էր: Ցավոք, չկարողացանք պարզել նրա ազգության պատկանելությունը: Ամուսնանալով Սերգո պապի հետ՝ ամուսնուն պարզել է Յեղինե (Վաղամեռ Յեղին), Անթառամ (Ընթըռ հորքուր), Ժեհիկ ու Սայթենիկ (Սաթիկ) դուստրերին,

Անդրանիկ ու Լավրենտ արու զավակներին:

28. Անդրանիկը՝ առաջնեկը արու զավակներից Սերգո պապի, ամուսնանացաւ Յակոբյանների գերդաստանից Արինայի հետ: Նրանց նորաստեղծ ընտանեկան հարկի տակ լսվեցին Երեխաների ավետարեր կանչն ու ծլվլունը՝ Սերժիկ, Յուրիկ (Վաղամեռ), Յովիկ արու զավակների և դուստր Թամարի:

29. Սերժիկը՝ ավագ որդին Անդրանիկի, ամուսնացել է Զինայի հետ, որը շառավիղն է Զուռնաշյան ազգության: Իրենց կարճատև ամուսնական կյանքում (Սերժիկը մահացել է ծաղկուն հասակում) ունեցան դուստր Լուսինեին և արու զավակներ Սամվելին ու Անդրանիկին, որոնք համապատասխանաբար ամուսնացել են՝ Սամվելը Զրիստինե Յակոբյանի հետ, իսկ Անդրանիկը, որը կրում է իր պապի անունը, կին է առել Թաթենց տոհմից Սպերցյան Ռուզաննային: Ունեն Երեխաներ, Նովյա Վերաբերում է իմ զարմուհի Թամարին, որը ամուսնալով իիմանադրել է իր օջախը:

30. Անդրանիկի փոքրը՝ Յովիկը, ամուսնալով հարս է բերել Բզարվեթ գյուղից Տոնականյանների ազգությունից Վայանի: Նրանց ամուսնությունից ծնվել են Սերժիկ ու Բագրատ արու զավակները:

31. Լավրենտը՝ փոքր որդին Սերգո պապի, ամուսնացել է Օրջա գյուղից (Յուզբաշյանների գերդաստանից) Կուկուլի հետ, որը իր ամուսնուն որպես Երախտագիտություն պարզել է Երեք արու զավակներ՝ Յուրիկին, Սերգոյին ու Սասունին:

32. Յուրիկը՝ Լավրենտի առաջնեկը, ամուսնացել է Վեներայի հետ (Սահարյանների ազգությունից): Նրանց ամուսնական կյանքը համատեղվեց Լավրենտու Արթուր արու զավակների ծնունդով: Իր հերթին Լավրենտը՝ փոքր որդին Յուրիկի, ամուսնալով ամուսնական դաշն է կնքել Պապոյենց ազգությունից Օգսաննայի հետ:

33. Լավրենտի Երկրորդ որդին՝ Սերգոն, ամուսնացել է՝ Չլոյանների տոհմից կին առնելով Արուսյակին: Ունեն դուստր՝ Կարինե, Մարինե և Նարինե անուն-

ներով:

34. Սասունը՝ Երրորդ որդին Լավրենտի, իր կյանքի ընկեր է ընտրել Ախալքալաքից (Ալեքսանյանների գերդաստանից) Սուսանին: Առայժմ ունեն Լուսինե և Սերգո ժառանգները:

35. Ստեփանի փոքր որդին էր Արմենակը՝ Արմիկ պապը: Ամուսնացել է Վարդանուշ մամի հետ (Ծիրինեսց ազգից): Նրանց ամուսնական կյանքը կարճ ընթացք է ունեցել, ուր ծնվել են Երեխաների մի ողջ բույլ՝ Աննան, Աղավնի, Օնֆեր, Արաքսի դուստրերը, այսուհետև իրար հաջորդեցին Վոլոյյա և Գալուստ որդիները:

36. Վոլոյյան՝ Ավագ որդին Արմենակ պապի (Արմիկ պապ), ամուսնացել է Երեք անգամ: Առաջին կինը՝ Մարտինյան, դուստրն էր Տեր-Յակոբենց ազգության, որը Վոլոյյային պարզեց Արմենակ (Վաղամեռիկ) և Լյովա արու զավակներին: Եթու անհաշտություն ու բաժանում (և մահը փորդիկ Արմենակի, որն իր հետքը թողեց նրանց ապրած կյանքում):

Երկրորդ ամուսնությունը Վոլոյյայի Օռջա գյուղից Վարդոյի հետ պարզապես չստացվեց: Ապրեցին հազիվ Երկու տարի, Երեխան չունենալու պատճառով բաժանվեցին: Երրորդ կինը՝ Վոլոյյայի՝ Զարուն, Բզարվեթ գյուղից էր (Մուրադյանների գերդաստանից): Նրանց ամուսնության տարիներին ծնվեցին Ալբերտ արու զավակը և դուստրերի մի ողջ ծաղկեփունջ՝ Վարդանուշը, Ռուզաննան (Յոհիկսիկ), Անահիտ (Ան), Վարսենիկ (Վարսո) անուններով, որոնք հետագայում ամուսնացան՝ ունենալով իրենց զավակները:

37. Լյովան՝ որդին Վոլոյյայի, ծնված առաջին ամուսնությունից, իրեն կողակից է ընտրել Յուռնաշյանների գերդաստանից Շուշանիկին: Նորաստեղծ ընտանիքում ծնվել և հասակ են առել Մարգիս և Գևորգ արու զավակները և դուստրը՝ Մարինան: Մարգիսը՝ ավագ որդին Լյովայի, իր կյանքի ընկերուիի է ընտրել Մալվինային Եղիշանների ազգությունից: Գևորգը ամուսնացել է ազգությամբ ոռու Յովիայի հետ:

38. Ալբերտը՝ Վոլոյյայի ավագ որդին Երրորդ կնքից, ամուսնացել է Մարգա-

րիտայի (Մաքո) հետ Մերենիա գյուղից (Յարությունյանների գերդաստանից): Նշած գույքի ամուսնական կյանքում ծնվեցին Վոլոդյա (Վլադիմիր), Վարդան ու Վալեր արու զավակները և մինուճար դուստր Չարուիին, որը կրեց իր տատի անունը: Ամուսնացածք:

39. Վոլոդյան՝ Վլադիմիրը, ավագը Ալբերտի, ամուսնացել է Խանում Եղոյանի հետ: Առաջմ ունեն արու զավակ Ալբերտ անունով, որը կրում է իր պապի անունը:

40. Վարդանը՝ Երկրորդ որդին Ալբերտի, ծոռը Մադոյի, ամուսնացել է՝ իր համար կին ընտրելով Բուղաշեն գյուղից Ավագյանների ազգությունից Արուսյակին: Առաջմ ունեն մի դուստր, որը կրում է հորական տատի անունը՝ Մարգարիտ:

41. Վալերը՝ փոքր որդին Ալբերտի, իր կյանքի ընկերուիի է ընտրել Ջոթոլոգենց (Մելիքյանների) գերդաստանից Նատաշային: Առաջմ ունեն մեկ արու զավակ Վլադիմիր անունով:

42. Գալուստը՝ Երկրորդ որդին Արմենակ պապի, ամուսնացել է Օրջա գյուղից Յուզբաշյանների ցեղից Աստղիկի հետ: Նրանց հարկի տակ ծնվել են Սեյրան, Արմենակ, Յուրիկ արու զավակները և դուստրը՝ Սուսանը, որը իր հերթին ամուսնացել և կազմել է ընտանիք:

43. Սեյրանը՝ մեծ որդին Գալուստի, ամուսնացել է Դմբունց (Դեմուրյանների) շառավիղներից Զինարի հետ: Ունեն Երեխաններ՝ Աստղիկ, Սոֆիա (Սոֆիկ) անուններով դուստրեր և Կարապետ արու զավակ: Դուստրերն ամուսնացածքներ:

44. Միջնեկ որդին Գալուստի՝ Յուրիկը, ամուսնացել է՝ իր կյանքի ընկերուիի ընտրելով Չլոյենց (Չլոյաններ) ազգությունից Սուսանին: Նրանց համատեղ ամուսնական կյանքում լույս աշխարհ են եկել Գալուստն ու Լյովան:

45. Արմենակը (Մստո)՝ Երրորդ որդին Գալուստի, ամուսնացել է օտարազգի աղջկա հետ, անունը Լյուդմիլա: Ունեն Երկու Երեխա՝ Արթուրն ու Անժելան:

Այս է Մադոյի միջնեկ որդու՝ Անեփան պապի գերդաստանի պատմությունը:

46. Պոտոս Պառը՝ Փոքր որդին Մադոյի

Պոտոս պապի կինը Փախլենց ազգությունից էր: Նրանց ամուսնական

կյանքը նշանավորվել է 8 Երեխանների՝ 7 դուստր և 1 արու զավակի ծնունդով: Դուստրերից էին Նախշունը, Դշխունը, Ռուզանը, Վրուսը, Մարիամը, Սաթենը և չքացահայտված անունով մեկը, որը հարս է գնացել Պապոյանների գերդաստան՝ ամուսնալով Թաթոյի հետ: Նախշունը հարս է գնացել Դանիելյանների գերդաստան, Դշխունը ամուսին է ընտրել Ազարպեթ գյուղից, Մարիամն ամուսնացել է Ջիգրաշեն գյուղում, Սաթենը ամուսնացել է Դամալա գյուղում:

Ցավոք մենք չկարողացանք պարզել նրանց ամուսինների անունները ու ազգանունները, որի համար հայցում ենք ծեր Ներողամտությունը: Յոթ դուստրերի հայր Պոտոս պապի ընտանիքում ծնվել ենաև Արտաշ անունով որդին, որը մահացել է մանուկ հասակում: Ծանր է տարել իր արու զավակի կորուստը ազգին Երևելի այրը: Նրա կարծիքով տան տղան՝ մանջը, «զարդն էր իր ազգի, վառ կրակն օշախի», որն ավաղ, ինքը չուներ:

Պոտոսը ապրեց, արարեց ու կյանքից հեռացավ անհիշատակ, ինչպես ինքն էր ասում՝ անժառանգ: Դանգեց նրա ընտանիքի օշախի ծովինը, քանզի չկար անթեղ կրակը՝ օշախի թեժացնողը, որդին վաղամեռ:

Այս է պատմությունը Մադոյենց ազգի: Յարգելի խաչատրյաններ, թող որ մեզ անվանեն «Արշերը Մադոյենց» և այլ ածական անուններով, որ ունեցել են մեր ապուպապերը: Նեղանալու պատճառ չպիտի ունենաք, քանի որ ժառանգներն ենք մենք մեր նախնինների, որոնք իրենց արժանիքներով վաստակել ու արժանացել են վերը նշանակած ածականներին:

Ինչպես մեծանուն Զարենցը ժամանակին ասել էր իր մի պոեմում՝ «Կախենալու կամ նեղանալու պատճառ չիք (չկա)»:

Թող որ այս հուշապատում-շարադրանքը դառնա մեր ապուպապերի պանթեոն-հուշարձանը ազգի պատմության մեջ:

Սեղրակ Խաչատրյան

Սահարյաններ (Սըրենք)

Գյուղի մեծ ու նշանավոր տոհմերից մեկն է: Շատ են տոհմի անվանի մարդիկ՝ նվիրված իրենց գործին ու հայրենի ծննդավայրին:

Տոհմի նահապետը եղել է Երզրումի Խաչկավանք գյուղից գաղթած Սահար Մանասյանը: Նա իր հետ բերել է Երկու եղբորորդիներին՝ Գալուստին և Նազարին:

Սահարի անունից ծնունդ է առնում Սահարյան ազգանունը:

Գալուստի շառավիղները ըստրում են իրենց տոհմական ազգանունը՝ Մանասյան, իսկ Նազարի սերունդը՝ Նազարյան ազգանունը:

Սահարը ունեցել է հինգ արու զավակ.

1. Մատո (Մարտիրոս), 2. Պապիկ, 3. Վարդան, 4. Թաթոս, 5. Սաք (Սարգիս):

1. Մատո

1. Մատոն ունեցել է Երկու որդի՝ Պողոս և Բարդուղիմեոս (Բարթեղ, Կատաղ):

Պողոսը ունեցել է ութ տղա՝ Բաղդասար (Բաղաս), Միսակ, Մանաս, Գրիշա, Սերգո, Վաչո, Արմեն, Չատիկ (մահ. փոքր հասակում) և մեկ աղջիկ՝ Շուշիկ (մահ. փոքր հաս):

Բաղդասարը ունեցել է մեկ տղա՝ Մանուկ և մեկ աղջիկ՝ Ազնիկ (ամուսնացել է գ. Ալաթուման): Ունի տղա՝ Վարդ, գրվում է Սահարյան:

Մանուկը գոհվել է Մեծ հայրենականում:

Միսակը ունեցել է երեք տղա՝ Ոսկան, Պողոս (Ռաֆիկ), Մաթևոս և չորս աղջիկ՝ Շուշիկ (ամ. գ. Կորիս, Բասենցյան), Մարուսյա (Դանիելյան), Սիրանուշ (Հակոբյան), Քնարիկ (Խաչատրյան):

Մանասը ունեցել է մեկ տղա՝ Անդրանիկ և չորս աղջիկ՝ Արփենիկ (ամ. Ախալցխա), Սողոմե (չի ամուսնացել), Արուս (ամ. գ. Տրկնա, Կիրակոսյան), Փամբուխ (ամ. է գ. Կորիս, տեղափոխվել է Արաքանդամ, Այվազյան):

Գրիշան ունեցել է երեք տղա՝ Միքայել, Սեղրակ, Մաքսիմ և երեք աղջիկ՝ Աղուն (ամ. Բուռնաշեթ, տեղ. Սուխումի, Կուրոհինյան), Քսենյա (Մարտիրոսյան), Սոնյա (Դեմուրյան):

Սերգոն ունեցել է Երկու տղա՝ Վոլոդյա, Սաշա և Երկու աղջիկ՝ Բեթինեհեմ (ամ. Լենինական), Անիջկա (ամ. գ. Օլավերդ, տեղ. Է Վիսալբար):

Վաչոյի տղաներն են՝ Վիլսոնը և Սերյոժան, աղջիկները՝ Լենան (Պողոսյան) և Վարյան (Մելիքյան, ապ. Արմավիրում):

Վաչոն գոհվել է Մեծ հայրենականում:

Արմենի տղաները երեք են՝ Մաքսիմ, Սերգո, Յենրիկ, աղջիկները՝ Եթերան (գ. Դիլիսկա, տեղ. Է Կվիզան, Թոքմանցյան), Ֆենիկ (Ծիրինյան, տեղ. Արմավիր), Արփենիկ (ամ. Է ք. Սպիտակ):

Ոսկանը ունեցել է երեք տղա՝ Միսակ, Վարուժան, Աշոտ և չորս աղջիկ՝ Սեղա (Մելիքյան), Զովկիետա (գ. Կորիս տեղ. Բելորիշենսկ, Իրիցյան), Կլարա (Թորոսյան), Յայաստան (Խաչատրյան, տեղ. Երևան): Յայաստանը գերազանցությանը ավարտել է Երևանի ֆինանսատնտեսագիտական տեխնիկումը:

Միսակը ունի մեկ տղա՝ Արմեն և երկու դուստր՝ Ժենյա (Եղոյան), Գոհար (Վերօնիկանսկ, Ստամբուլ է բարձրագույն կրթություն):

Վարուժանը ունի մեկ տղա՝ Ոսկան և մեկ աղջիկ՝ Էլլա (ապրում է Սարատովում, ստացել է բարձ. կրթ.):

Ոսկանը գերազանցությանը ավարտել է Պովոլժեի պետական ծառայության ակադեմիան: Ներկայումս սովորում է նույն ակադեմիայի մասնակիությունում:

Աշոտը ունի մեկ տղա՝ Մաթևոս և երկու դուստր՝ Արմինե, Գայանե (Երկուսն են ստանում են բարձ. կրթություն):

Աշոտը գերազանցությանը ավար-

տել Ե Վանաձորի գյուղ. տեխնիկումը:

Պողոսը ունի մեկ տղա՝ Սարիբեկ, երկու աղջիկ՝ Շուշաննա (Չուռնաջյան, ապրում է Ուդմուրտիայում), Դեղինե (Թորոսյան, ապրում է Սամարայում, ստացել էք. կրթ.):

Պողոսը (Շաֆիկ) երկար տարիներ աշխատել է կոլտնտեսությունում, որպես բրիգադավար, որպես առաջավորի պարզաւորվել է «Ժողովուրդների բարեկամության». շքանշանով:

Սարիբեկը (Սարո) ունի մեկ տղա՝ Շաֆիկ և մեկ աղջիկ՝ Մյուզի:

Մաթևոսը ունի երկու աղջիկ՝ Լյութիլա (ամ. գ. Փ. Գոնդուրա, ապրում են Երևանում, Վարդապետյան), և Լյուբա (Մելիքյան, ապրում են Մոսկվայում): Երկուսն են ստացել են բարձ. կրթություն:

Մանասի որդի Անդրանիկը ունեցել է երկու տղա՝ Աշոտը և Բաղդասարը: (Բնակվում են Ռ. Դ. ք. Սամարա): Աշոտը ունի երկու դուստր՝ Վրմինե և Անի: Վրմինեն սովորում է Սամարայի բժշկական համալսարանում:

Գրիշայի որդի Միքայելը ունեցել է երկու տղա՝ Գալուստ և Սոն: Գալուստը ունի տղա՝ Միքայել: Սոսը ունի տղա և աղջիկ՝ Յակոբ:

Երկուսն են ստացել են բարձրագույն կրթություն: Գալուստը ավարտել է Մոսկվայի Լոմոնոսովի անվան համալսարանը:

Մեղրակը ունցել է երկու տղա՝ Պողոս և Սաշիկ, մեկ աղջիկ՝ Անահիտ (Նուրիջանյան) ապ. է Անապայում:

Մաքսիմը ունի երկու տղա՝ Գրիշա, Գևորգ և մեկ աղջիկ՝ Անահիտ: Մաքսիմը և նրա երեք զավակները ստացել են բարձրագույն կրթություն:

Մ. Սահարյանը հասարակության մեջ հայտնի է իր բազմավաստակ ու բարեխիղճ աշխատանքով: Աշխատել է կոլտնտեսությունում (դաշտ. բրիգադավար), հետազայում գ/Խ. բացման օրվանից մինչև լուծարում աշխատել է բարտողար (աշխատակալի դեկավար): Որդիներից ավագը՝ Գրիշան գերազանց գնահատականներով ավարտել է Խանդոյի միջն. դպրոցը, ուսումը շարունակել է Ուֆայի բժշկական ինստիտուտում, այժմ աշխատում է Բաշկիրիաի Յանրապ. Ստրելի-

տամակ քաղաքում, իիվ. մանկական բաժանմունքի վարիչ: Ամուսնացած է ունի դուստր՝ Յրանուշ և ուստր՝ Մաքսիմ: Մեծ հարգանք և հեղինակություն է վայելում, թե ծննդավայրում, և թե աշխատավայրում:

Գևորգը ունի դուստր՝ Աննա:

Մերգոյի որդի Վոլոդիմիր ունեցել է որդի՝ Մերյոժա:

Սաշան ունի տղա՝ Մերգոն և երկու աղջիկ՝ Ֆլորա և Նվարդ (ամ. է Ախալքալաքում):

Ֆլորան ստացել է բարձրագույն բժշկական կրթություն:

Վազոյի որդի Մերյոժան ունեցել է երկու դուստր՝ Լենա և Անահիտ:

Վիլսոնը ունեցել է երեք տղա՝ Վաչագան, Յակոբ, Գրիգոր և մեկ աղջիկ՝ Անահիտ (ամ. է գ. Գոման, Եղիկյան ապրում է Բելոռիչենսկում):

Վաչագանն ունի տղա՝ Կարեն և երեք աղջիկ՝ Ամայա (Պապոյան), Լուսինե (գ. Թոթիսամի և Սյուզաննա:

Գրիգորը ունի երկու տղա՝ Վիլսոն և Մերյոժա:

Յակոբը ունի դուստր՝ Ջրիստինե:

Վրմենի որդի Մաքսիմը ունի երկու տղա՝ Մեյրան, Սամվել և երկու աղջիկ՝ Լուսիկ (Եղիյան), Լյումիլա (Պապոյան):

Մեյրանը ունի տղա՝ Վրմեն և աղջիկ՝ Քնարիկ:

Սամվելը ունի տղա՝ Մաքսիմ և աղջիկ՝ Ջրիստինե:

Մերգոն ունի տղա՝ Վրմեն և երկու աղջիկ՝ Վրմինե, Ժաննա:

Դեմրիկը ունի մեկ տղա՝ Վրմեն և մեկ աղջիկ՝ Աքսաննա: Վերջինս միջն. դպրոցը ավարտել է գերազանցությամբ, դարձել է «Ոսկե մեդալակիր». Այժմ նա Ռ. Դ. Սոչի քաղաքում ստանում է իրավաբանական բարձրագույն կրթություն:

Բարդուղիմեոսը (Բարթեղ, Կատաղ) ունեցել է չորս տղա՝ Խաչը (Խաչատոր), Մարտիկ, Սահար, Աղասին:

Խաչըն ունեցել է երեք որդի՝ Վազոն (Վաչագան), գոհվել է Մեծ հայրենականում, Յամբարձում, Գառնիկ և մեկ աղջիկ՝ Նունուշ (Ավետիսյան):

Յամբարձումը ունեցել է երկու որդի՝ Մարգիս և Սամվել, չորս աղջիկ՝ Լեյլի (ամ. Ախալքալաք, Բիշախչյան), Լիդա (գ.

Բուռնաշեթ, Մսրյան), Անահիտ (ք. Երևան, Սրապյան) և Սիլվա (Իգիթյանան):

Սարգիսը ունի տղա՝ Յամբարձում և աղջիկ՝ Ռոզա: Սարգիսը ստացել է բարձրագույն կոթություն:

ՍամՎելը ունի աղջիկ՝ Շուշան:

Գառնիկը ունեցել է մեկ որդի՝ Վաչագան և երեք աղջիկ՝ Վարսենիկ (գ. Կորին, ապ. Բելորիշենսկում), Վեներա (Խաչատրյան, ապ. Է Մոսկվայում), Յրաչուիի (Մելիքյան, ապ. Բելորիշենսկում):

Վաչագանը ունի երկու տղա՝ Գարիկ և Վայերի:

Բարթեղի որդի Մարտիկը ունեցել է երեք որդի՝ Գևորգ (Կերկի), զոհվել է Մեծ հայրենականում, Բարսեղ և Կամառնիկ (Վարդ):

Բարսեղը ունեցել է չորս տղա՝ Մարտիկ, Ժորա, Վանիկ, Սերգո և մեկ աղջիկ՝ Ալվարդ (ամ. Ախալքալաք, Բիշախյան):

Մարտիկը և Վանիկը ստացել են բարձրագ. կոթութ.:

Մարտիկը ունի երկու տղա՝ Բորիս և Անդրեյ, երկու աղջիկ՝ Ռոզա (Չուռնացյան, ապ. Է Մոսկվայում) և Ռախիս (Բասենցյան):

Ժորան ունեցել է մեկ տղա՝ Նաիրի, երկու աղջիկ՝ Ժանետա (Բերիձե, ապ. րում է Արմավիրում) և Տիրուն (Գրիգորյան, ապ. Է Արմավիրում):

Նաիրին ունի տղա՝ Ժորա:

Վանիկն ունի տղա՝ Արման և աղջիկ՝ Արմինե: Երկուսն ել ստանում են բարձրագույն կոթություն:

Սերգոն ունի տղա՝ Ժորա և աղջիկ՝ Աննա:

Կամառնիկի (Վարդի) տղաներն երեքն են՝ Գևորգ, Սեյրան և Աշոտ:

Գևորգը ունի երկու տղա՝ Ռուսլան, Վարդան և դուստր՝ Վարդուիի (Շիրի-

նյան): Ռուսլանը ամուսնացած է, ունի դուստր:

Սեյրանը ունի երկու տղա՝ Կարեն և Մյասնիկ:

Աշոտը ունի երկու դուստր՝ Անիկ:

Բարթեղի որդի Սահարը ունեցել է մեկ որդի՝ Ստեփան և երկու դուստր՝ Յունիսիկ (ամ. Ախալքալաք, Չագաձե), Լենա (Ախալքալաք, Այվազյան):

Ստեփանի տղաները երկուսն են՝ Սարիբեկ և Սերգո, աղջիկներն են Ալինան (ք. Թրիլիսի, Փիրանիշվիլի) և Անահիտը (գ. Տաբածղուրի, Մուրադյան):

Սարիբեկը ունի տղա՝ Ստեփան և աղջիկ՝ Յունիսիմե (Չուռնացյան):

Սերգոն ունի երկու տղա՝ ՍամՎել և Մանվել:

Բարթեղի որդի Աղասինը ունեցել է երկու տղա՝ Աշիկ և Վոլոդյա, մեկ աղջիկ՝ Իրա (Նուրիջանյան):

Աշիկի տղաները երեքն են՝ Աղասին, Անդրանիկ, Գևորգ (Կերկի), աղջիկն է Աշխենը (Սպերցյան):

Աղասինը ունի երկու տղա՝ Աղարոն և Սոս, մեկ աղջիկ՝ Թեհմինե (ամ. Ախալքալաք):

Աղասինը ունի տղա՝ Աշիկ (Աշոտ) և աղջիկ՝ Իրինա (Ալագույյան): Աշիկը ունի տղա՝ Անդրանիկ:

Գևորգը (Կերկի) ունի երկու տղա՝ Գարիկ և Կարեն: Գևորգը ստացել է բարձրագույն կոթություն:

Վոլոդյան ունեցել է երեք որդի՝ Արարատ, Մաթևոս, Բարդուղիմենոս (Սասիս) և մեկ դուստր՝ Սվետլանա (Նազարյան):

Արարատը ունի տղա՝ Վոլովյան և աղջիկ՝ Նելլի (Նուրիջանյան):

Մաթևոսը ունի տղա՝ Սեյրան և աղջիկ՝ Ֆենյա:

Բարդուղիմենոսը (Սասիս) ունի տղա՝ ՍամՎել և աղջիկ՝ Անի:

2. Պապիկ

Պապիկն ունեցել է երեք տղա՝ Մկրտիչ, Պետրոս, Գրիգոր և չորս աղջիկ՝ Նունիկ (Վարդանյան), Չանան (Իգիթյանյան), Ծովիկ (Ախալքալաք) և Նվարդ (Կաջո):

Մկրտիչը (Մկիչ) ունեցել է մեկ տղա՝ Սեղրակ:

Պետրոսը ունեցել է չորս տղա՝ Վաղո,

Լևոն (Մահ. Եպատանի հասակում), Տիգրան, Յարություն (Մահ. Եփոքր հասակում) և մեկ աղջիկ՝ Նունուշ (Իգիթյանյան):

Գրիգորը ունեցել է երկու տղա՝ Մկո (Մկրտիչ), Մամբրե և մեկ աղջիկ՝ Վարսենիկ (Զիլավյան):

Մկրտիչի որդի Սեղրակը ունեցել է

Երեք արու զավակ՝ Աշոտ, Ստեփի (Ստեփան), Մկրտիչ (զոհվել է Մեծ հայրենականում) և մեկ քույր՝ Արուս (գ. Արագվա, Յայլախանյան):

Աշոտը ապրել է Արմավիրում և ունեցել է մեկ տղա՝ Վոլոդյա և մեկ աղջիկ՝ Աստղիկ:

Ստեփի նույնպես ապրել է Արմավիրում, ունեցել է հինգ արու զավակ և դուստր:

Պետրոսի որդի Վաղոն ունեցել է երեք աղջիկ՝ Բեթիւեհեմ (գ. Դամալա, Սահակյան նրա որդին է բարերար և գործարար Սոս Սահակյանը, բնակվում է Երևանում), Սոհոն (գ. Դամալա, Սահակյան) և Ժենիկ (Մելիքյան):

Տիգրանը ունեցել է երկու որդի՝ Հարեթնակ և Միսակ, մեկ աղջիկ՝ Նունուշ (գ. Դամալա, Սահակյան):

Հարեթնակը ունեցել է երկու որդի՝ Հարություն և Աշոտ, երեք աղջիկ՝ Սոնիկ (Դուրգարյան), Սիլվա (գ. Կորիս) և Սվետլանա (Պապոյան): Հարեթնակի բոլոր զավակները ներկայում ապրում են Ռ.Դ.:

Հարությունը ունի մեկ տղա՝ Սարգիս և երեք աղջիկ՝ Գայանե (Սարգարյան), Նարինե (Մուրադյան), Լուսինե (Սպերգյան):

Սարգիսը ունի մեկ դուստր՝ Ալվարդ:

Աշոտը ունի մեկ տղա՝ Գևորգ և երկու աղջիկ՝ Ասյա (Սպերգյան), Ծուշիկ (Դուրգարյան):

3. Վարդան

Վարդանը ունեցել է երեք որդի՝ Բայր (Բալասան), Եղիշ, Վրտաշ և երկու աղջիկ՝ Նախշուն (Յակոբյան) և Յոլո (Սպերգյան):

Բայրն (Բալասան) ունեցել է մեկ տղա՝ Կերկի (Գևորգ) և մեկ աղջիկ՝ Կարան (Գայանե) (Դուրգարյան), Կերկին (Գևորգ) ունեցել է երկու տղա՝ Սամսոն (Գուրգեն) և Կիմիկ, աղջիկներն են՝ Քնարիկը (Մարտիրոսյան) և Թագունը (Թորոսյան):

Սամսոնը (Գուրգեն) ունեցել է երեք տղա՝ Նոդար, Բալասան, Գևորգ և երեք աղջիկ՝ Գոհար (Յակոբյան), Գայանե (Սարգարյան) և Սիլվա (Սարգարյան):

Նոդարը ունի երկու տղա՝ Սայաթ և

Միսակը ունի չորս տղա՝ Տիգրան, Սերգո, Ալբերտ, Նահրի և մեկ աղջիկ՝ Մարիետա (գ. Բուռնաշեթ, Խնկոյան):

Տիգրանը ունի տղա՝ Միսակ և երկու դուստր՝ Յայաստան, Յասմիկ: Սերգոն ամուսնացած չէ:

Ալբերտը ունի երկու դուստր՝ Մաթենիկ և Անահիտ:

Նահրին ունի տղա՝ Լևոն և աղջիկ՝ Մարինա:

Գիրգորի որդի Մկոն (Մկրտիչ) ունեցել է չորս տղա՝ Ռուբեն, Ռաֆիկ, Մանուկ, Ազգիբեկ և չորս աղջիկ՝ Աստղիկ (Փախլյան), Գայնիկ (Գայանե), Լուսիկ և Յունիկի (Մահ. փոքր հասակում):

Չորս արու զավակներն են ստացել են բարձ. կոթութ.:

Ռուբենը ամուրի է:

Մանուկը ունի տղա՝ Վահան և մեկ դուստր:

Ռաֆիկը ունի տղա՝ Վարուժան և աղջիկ՝ Անահիտ:

Ազգիբեկը ունի երկու դուստր և ապրում է ԱՄՆ-ում:

Գրիգորի որդի Մամբրեն ունեցել է երեք որդի՝ Սերյոժա (մահ. է երիտասարդ տարիքում, ավտովթարի զոհ) Ժորա և Վրտաշ (մահ. փոքր հասակում):

Ժորան ունեցել է երկու աղջիկ՝ Ժուժունա (Գալոյան) և Ժանետա (Թորոսյան):

Սամսոն:

Սայաթը ունի տղա՝ Նոդար:

Սամսոնը ունի դուստր՝ Յայկանուշ:

Բայրասանը ունի երկու տղա՝ Արմեն և Վրթուր:

Արմենը ունի երկու աղջիկ՝ Եվա և Լիլիթ:

Վրթուրը ունի աղջիկ:

Գևորգը ունի մեկ տղա՝ Գուրգեն և երկու աղջիկ՝ Վարդուհի և Մարիամ:

Կիմիկը ունի մեկ տղա՝ Գոհար և երկու աղջիկ՝ Լալա, Վրուսյակ: Լալան (ամ. է թ. Անալիքալաք), Վրուսյակը (գ. Օրջա, Խորաբյան, ապրում է Ռ.Դ-ում)

Գոհարն ունի երկու տղա՝ Արտաշես և Կիմիկ:

Արտաշեսը ունի դուստր՝ Գայանե: Վարդանի որդի Եշիշը ունեցել է չորս տղա՝ Մկո (Մկրտիչ, եղել է ամուրի), Թևան, Սարգիս, Արտյուշ և Երկու աղջիկ՝ Արփենիկ (Մարտիրոսյան), Մաթուշ (Դեմուրյան):

Թևանը ունեցել է մեկ որդի՝ Շուռա (Ալեքսանդր) և մեկ աղջիկ՝ Ֆենյա (Իգիթյան): Շուռան և Ֆենյան մնալով որբագուրկ մեծանում են պապի մոտ, վերջինս որդեգրում է նրանց և նրանք ստանում են Բասենցյան ազգանունը:

Շուռան ունի Երկու աղջիկ՝ Զուլիետա (ամ. Ախալքալաքում, Թոքմանցյան) և Ծովինար:

Սարգիսը ունեցել է մեկ տղա՝ Սոս և երեք աղջիկ՝ Սոֆիկ (նա ունի տղա՝ Սարգիս և գրվում է Սահարյան), Աշխեն, Սովիկ:

Արտյուշը ունեցել է տղա՝ Սեյրան և աղջիկ՝ Սուսան (Չուռնաջյան):

Սեյրանը ունի Երկու տղա՝ Արտյուշ և Մասիս:

Վարդանի որդի Արտաշը (Արտաշ աղան) ունեցել է մեկ տղա՝ Գոքոր և Երկու աղջիկ՝ Շուշանիկ (ամ. Է Օլավերդ), Ռո-

գա (գ. Գոման, Յակոբյան), Ռոզայի որդիներից է գոռղ-հրապարակախոս, հասարակական գործիչ Մերուժան Տեր-Գուլանյանը:

Արտաշ աղան գյուղի առաջադեմ անձնավորություններից մեկն է Եղել: Ունեցել է դաշնակցական հայացքներ և դեկավարել է գյուղի դաշնակցական բջջի գործունեությունը: 1937թ. դաժան հալածանքներից և դեպքեսիաներից կարողացել է խուսափել՝ հեռանալով հայրենի գյուղից:

Գոքորը ունեցել է Երկու որդի՝ Վարդան և Սերգեյ և մեկ աղջիկ՝ Նուռիկ (ամ. Է գ. Բեժանո, ապ. Է Անապսկայայում):

1950-ականից 1960-ական թթ., Երբ սկսվեց մասսայական արտահոսք գյուղից՝ Ռուսաստան (Արմավիր, Անապա) առաջիններից մեկը Եղավ Գոքորի ընտանիքը, նրան հետևել են ևս 6 ընտանիք (Վարդգես, Միքայել, Սեդրակ, Աշիկ, Արտյուշ, Սարգիս) և Անապսկայում հիմնել են «Սահարյանների» փողոցը:

Վարդանը՝ ունի տղա՝ Արտաշես և մեկ աղջիկ:

Սերգեյը ունի տղա և աղջիկ:

4. Թաթոն (Կավալեր) ԼԵՆԴ

Թաթոն ծառայել է ցարական Ռուսաստանի բանակում, ունեցել է գիևվորական կոչում և կրել շքանշաններ, եղել է լավ հեծյալ: Նրան անվանել են Կավալեր:

Թաթոն ունեցել է երեք տղա՝ Խնկո (Մահաց. Է Վաղաժամ), Տեփան, Կանո և մեկ աղջիկ՝ Սիրուն (Դանիելյան):

Կանոն ունեցել է մեկ տղա՝ Կյուրեղ (Մահաց. Է պատանի հասակում Բակուրիանի զաղթի ժամանակ), և Երկու աղջիկ՝ Շուշիկ (Գրիգորյան) և Կիսոն (ամ. Է Օրջա, Ժառանգներ չի ունեցել):

Տեփանը ունեցել է մեկ տղա՝ Սեդրակ և Երկու աղջիկ՝ Տիրուն (առաջին ամուս-

նությունը Յակոբյան, Երկրորդ ամ. Իգիթյանյան) և Քեղինե (ամ. Ազարկեթ):

Սեդրակը ունեցել է մեկ տղա՝ Աշիկ և հինգ աղջիկ՝ Յրանուշ (Ալագույսան), Նունչ (Բասենցյան), Ազնիկ (Պողոսյան), Աստղիկ (Խաչատրյան) և Ռևիուն (Դանիելյան):

Աշիկը ունեցել է մեկ տղա՝ Կարո, երեք աղջիկ՝ Քեղինե (Նուրիջանյան), Խկոնիկ (Մարտիրոսյան) և Մարիետա (գ. Բեժանո):

Կարոն ունի Երկու տղա՝ Աշիկ և Արարատ:

Աշիկը ունի աղջիկ՝ Ժենյա:

5. Սաքոն

Սաքոն ուսեցել է մեկ տղա՝ Արութիկ և երկու աղջիկ՝ Բեթխութեմ (Թորոսյան) և Սոնա (Չունաջյան):

Արութիկը ուսեցել է երկու տղա՝ Աշոտ (1937թ. գոհ.), Վարդգես և մեկ աղջիկ՝ Աղավսիկ (Պողոսյան):

Վարդգեսը ուսեցել է երկու որդի՝ Աշոտ, Սարգիս և երկու աղջիկ՝ Շուշիկ (Նազարյան), և Սուսան (Դեմուրյան):

Աշոտը ուսի երկու տղա՝ Իգոր (Մահացել է ավտովթարից), Տիգրան և մեկ աղջիկ՝ Նարինե (ամուս. ազգությամբ ռուսի հետ):

Սարգիսը ուսի երեք տղա՝ Արթուր, Ռուսլան, Սամվել և երկու աղջիկ՝ Նարինե, Շուշիկ:

Ռուսլանը ուսի տղա՝ Վրտյոս:

Երկար տարիների ընթացքում տեղեկությունները հավաքագրել և տոհմի պատմությունը ամրողացրել ե

Աշոտ Ռուկանի Սահարյանը

ԽԱՆԴԻ ԿՈԼՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ԼԱԽԱԳԱՀՆԵՐԸ

Թումասյան Սրապիոն Շատակի

Ծնվել է 1895 թվականին: Լինելով հմուտ այգեգործ և ակտիվորեն մասնակցելով տնտեսության աշխատանքներին՝ Սրապը 1939 թվականին նշանակվել է Խանդոյի կոլտնտեսության նախագահ: Դա մի ժամանակաշրջան էր, երբ դեռ թարմ էին 1937 թվականի թողած վերբերը, չկար գյուղի սերուցքը: Ծիծու է, մի փոքր իրավիճակը խաղաղվել

էր, բայց Խանդոյն մաքառում էր, տքնում մոռանալու անցածը և փորձում էր ոտքի կանգնել: Լինելով անաշառ, խելացի ու գործունյա մարդ՝ Սրապը իր ուժերի սահմաններում փորձեց ելք գտնել ստեղծված իրավիճակից: Նա փորձեց համագույղացիների միջից հանել վախի զգացումը, որը մեծ դժվարությամբ մասամբ հաջողվեց:

Շրջանային վերադաս մարմինները Սրապին ստիպում էին, որ վերջինս խիստ վերաբերվի «տրոցկիստ» ու «դաշնակ» ունեցող համագույղացիների ընտանիքներին: Լինելով բարի մարդ՝ նա ինքը իրեն հաճախ էր հարցնում. «Ես ուր եմ ընկել, ինչու են ինձ ստիպում անմեղ մարդկանց ճնշել, ասելով՝ «Ճմու Ծրա» ու «Կամ ինչու». չե՞ղ այս մարդիկ անմեղ են, ինչպես նաև՝ այս մարդկանցից շատերը, ովքեր դարձան անհատի պաշտամունքի զոհեր:

Մեկ տարի դեկավարելով տնտեսությունը, Սրապին թումասյանը չկարողանալով տանել խարդավանքները՝ 1940 թվականին ազատվեց զրադեցրած պաշտոնից: Նա մահացել է 1966 թվականին:

Դեմուրյան Աղվան Տիգրանի

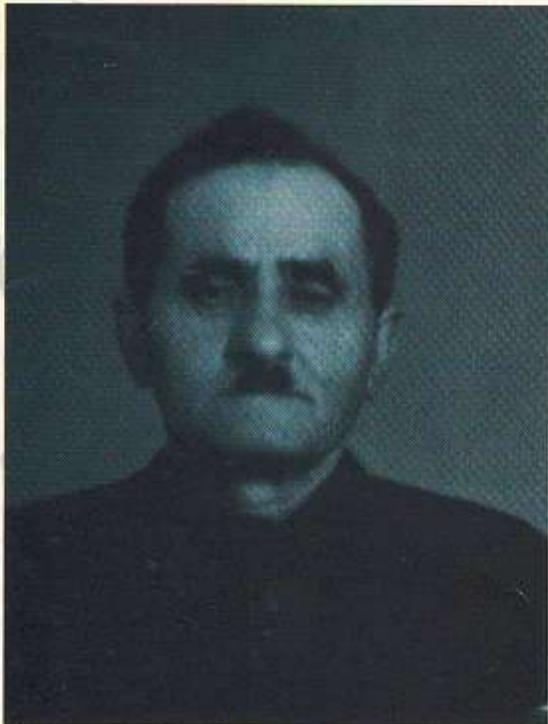
Ծնվել է 1909 թվականին: 1921 թվականին սովորելով Խանդոյի նորաբաց դպրոցում՝ միաժամանակ աշխատել է կոլտնտեսությունում: Աղվանը ակտիվ մասնակցություն է ցուցաբերել նաև կոմերիտական կազմակերպության աշխատանքներին:

Դաշվի առնելով նրա նվիրվածությունը նորաստեղծ տնտեսությանը՝ շրջանի դեկավարությունը Աղվան Դեմուրյանին ուղարկում է վեցամյա առագընթաց նախագահական դասընթացների, որտեղ կադրեր էին պատրաստում գյուղերի կոլտնտեսություններում աշխատելու համար: Ավարտելով այդ դասընթացները՝ Աղվանը 1940 թվականին նշանակվում է Խանդոյի կոլվարչության նախագահ: Ընդամենը մեկ տարի էր աշխատել այդ պաշտոնում, երբ սկս-

վեց թայրենական մեծ պատերազմը: Այդ լուրը լսելուն պես՝ Աղվանը առաջիններից մեկն էր, որ ներկայացավ շրջանային զինկում խարիստ և կամավոր մեկնեց հայրենիքը պաշտպանելու: Նա կարող էր չգնալ, քանի որ կար այդ հևարավորությունը. թիկունքում էլ էին հարկավոր բանիմաց մարդիկ՝ գործարանների, ֆաբրիկաների, կոլտնտեսությունների աշխատանքները կազմակերպելու համար, որի համար տրվում էր հատուկ փաստաթուղթ՝ «Բրոնիա»: Սակայն Աղվան Դեմուրյանը չօգտվեց իրեն ընծեռված հնարավորությունից:

Պատերազմի դաշտից վերադառնալուց հետո Աղվանը ապրեց ու աշխատեց Խանդոյ գյուղում: Նա մահացել է 1992 թվականին:

Գրիգորյան Չորիկ Ալեքսանի

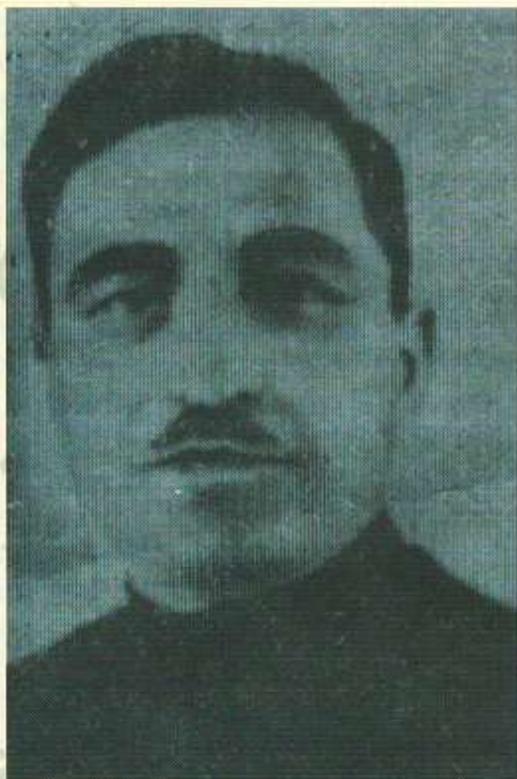

Ծնվել է 1901 թվականին: Սովորել է տեղի մեծահասակների համար բացված երեկոյան դպրոցում: Աշխատել է կոլտնտեսությունում, որպես շարքային կոլտնտեսական, այնուհետև՝ «օղակավար» ու բրիգադավար: 1941 թվականին Չորիկ Գրիգորյանը նշանակվել է Խանդոյի կոլվարչության նախագահ: Նա փորձել է իր ուժերի ներածին չափով օգտակար լինել գյուղի տնտեսության վերականգմանը: Սակայն դժվարին ժամանակներ էին: Պատերազմի հետևանքով գրեթե կրկնակի էին հավաքվում բնամթերային հարկերը: Խանդոյիներն այս ծանր իրավիճակում, իրար ձեռք մեկնելով, հաղթահարեցին դժվարությունները: Չորիկ Գրիգորյանը Խանդոյի տնտեսությունը հեկավարեց մինչև 1942 թվականի կեսերը:

Նա մահացել է 1975 թվականին:

Յակոբյան Մուշեղ Կարապետի (Մուշեղ Զանո)

Ծնվել է 1898 թվականին, աշխատավորի ընտանիքում: Դառնուությամբ է անցել Մուշեղի պատանեկությունը: Մինչև սովետական կարգեր հաստատվելը հոտաղ ու մշակ է եղել հարուստների մոտ: Օրվա ապրուստ հայթայթելու համար աշխատանք է որոնել նաև Արևմտյան Վրաստանի խորքերում:

Վրաստանում սովետական կարգեր հաստատվելուց հետո Մուշեղ Յակոբյանը վերադառնում է հայրենի գյուղ և զբաղվում հողագործությամբ: Նա անմիջապես անդամագրվում է նորաստեղծ կոլտնտեսությանը՝ իր հետևից տանելով շատերին: Մուշեղը 1931 թվականին սովորել է Ախալքալաքի անասնապահական սովխոզին առընթեր տրակտորիստների դասընթացներում: Այնուհետև նրան ուղարկել են Ազարայի ՄՏԿ-ում կատարելագործվելու: 1932 թվականին նա նշանակվել է Խանդոյի կոլտնտեսության տրակտորային բրիգադի ղեկավար, միաժամանակ մեքենագիտության դասեր է տվել Ախալքալաքի ՄՏԿ-

ին կից տրակտորիսների դասընթացներում:

1942 թվականին Մուշեղ Յակոբյանը նշանակվել է Խանդոյի կոլվարչության նախագահ, ուր աշխատել է մինչև 1949 թվականը: Լինելով խստապահանջ ու կարգապահ մարդ՝ նա շատ քան է արել Խանդոյի տնտեսության մակարդակը բարձրացնելու համար: Պատերազմի տարիներին Խանդոյն դարձավ շրջանի հացի շտեմարանը: Պետական մթերումների հետ մեկտեղ Խանդոյն հացով ապահովում էր նաև հարևան գյուղերին:

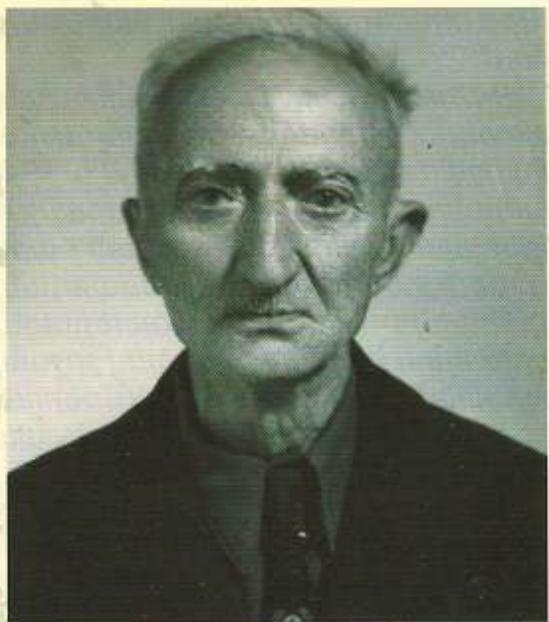
Կոլվարչության նախագահի պաշտոնը թողնելուց հետո, Մուշեղը որպես մեխանիզատոր աշխատել է Դիլիսկա գյուղում, այնուհետև մինչև 1983 թվականը՝ Խանդոյի կոլտնտեսությունում: Բարձր բերքի համար կոլտնտեսությունը 1944 թվականին արժանացել է հանրապետական փոխանցիկ կարմիր դրոշի: 1949 թվականին Մ. Յակոբյանը ընտրվել է Վրաստանի կոմկուսի 14-րդ համագումարի պատգամավոր: Կուսակցությունն ու կառավարությունը բարձր են գնահատել նրա աշխատանքը՝ պարզաբանելով մի քանի մեղալներով ու պատվոգրերով:

Մուշեղ Յակոբյանը հարգված էր համագյուղացիների կողմից, ովքեր նրան անվանում էին Մուշեղ Զանո: Նա մահացել է 1985 թվականին:

ԽԱՆԴՈՅԻ ԴՊՐՈՅԻ ՏՆՕՐԵՆԵՐԸ

Հակոբյան Բագրատ Սարգսին

Ծնվել է 1898 թվականին, Սարգսին և կա Տեր-Հակոբյանների ընտանիքում (մեր հանդեսի առաջին համարում «Խանդոյի դպրոցի տնօրենները» խորագրի տակ Բագրատ Հակոբյանի ծննդավայրը թյուրիմացար նշվել էք. Ախալքալաք, որի համար հայցում նեք մեր ընթերցողների ներողամտությունը): Նրա նախնիները տերտեր են եղել, որի համար էլ Հակոբյան ազգանվանը ավելացվել է Տեր մասնիկը, որը սովետական տարիներին դուրս է մղվել գործածությունից:

Բագրատը 1911-1915 թվականներին սովորել է Ախալքալաքի գավառական գիմնազիայում, որն ավարտել է գերազանց առաջանությամբ: 20-րդ դարի սկզբներին, կարդացած մարդիկ շատ քիչ էին Խանդոյում:

1924 թվականին Բագրատ Հակոբյանը նշա-

նակվել է Խանդոյի դպրոցի տնօրեն: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 1921 թվականին բացված Խանդոյի դպրոցի առաջին տնօրենը Ախալցխացի էր, ուստի Բագրատին դպրոցի տնօրեն նշանակելու փաստը ողջունելի էր համագյուղացիների կողմից, և վստահություն էր ներշնչում սեփական ուժերի նկատմամբ: Նա Խանդոյի դպրոցի տնօրեն է աշխատել մինչև 1928 թվականը:

1931 թվականին Բագրատ Հակոբյանը ընտանիքով, տեղափոխվել է Ախալքալաք:

Տարբեր տարիների Ախալքալաքում, Հոկամում, Վաշիանում և Բոգդանովկայում նա աշխատել է հաշվապահ: Խոկ Ախալքալաքի փոստատանը աշխատել է գլխավոր հաշվապահ:

Բագրատ Հակոբյանի բազմանդամ ընտանիքում մեծացել են հինգ տղա և մեկ աղջիկ: Նրա որդիներից Սերգեյ (Սերոժ) և Վարդանը մասնակցել են Յայրենական մեծ պատերազմին:

Բագրատը մահացել է 1979 թվականին:

Թորոսյան Երվանդ Ստեփանի

Խանդոյում եղել են ճակատագրեր, որոնց մասին մեր ներկա սերունդները պարտավոր են իմասնալ: Այդպիսիներից մեկն էլ Երվանդ Թորոսյանն է, որի ապրած կյանքը և անցած ուղին հպարտություն ու պատիվ են քերում Խանդոյին:

Երվանդ Թորոսյանը ծնվել է 1895թ., Ստեփան Թորոսյանի բազմանդամ ընտանիքում: Նա սկզբնական կրթություն ստացել է իր քեռու՝ Եղիշ Վարժապետի և նրա կնոջ՝ Նվարդ Տերյանի (Վահան Տերյանի քույրը) տանը: Այսուհետև ուսումնարունակել է Ախալքալաքի գավառական գիմնազիայում: Գիմնազիան բարձր առաջադիմությամբ ավարտելուց հետո մեկնել է Տաշքենդ և ընդունվել է տեղի ռազմական բարձրագույն ուսումնարանը: Լավագույն արդյունքներով ավարտելով ուսումնարանը և

ստանալով սպայական կոչում՝ Երվանդը անցել է ծառայության ցարական բանակում:

Առաջին աշխարհամարտի ժամանակ Երվանդը ցարական բանակի հետ հայտնվում է Կովկասյան ռազմաճակատում: Յավոք, մանրամասն տեղեկություններ չկան նրա ռազմական գործողությունների, մասնակցելու վերաբերյալ: Մեզ միայն հայտնի է, որ նա բարձրաստիճան գիլվորական է եղել:

Վահան Թոթովեցի «Զորավար Անդրանիկը և իր պատերազմները» գրքում հանդիպում ենք Երվանդ Թորոսյանի մասին տեղեկությունների, որտեղ Թոթովեցը գրում է, «Երվանդ Թորոսյանը երրորդ անդամն էր հայ գիլվորական միության»: Նշենք, որ խոսքը գնում է Կարինի (Էրգրումի) մասին, ուր 1918թ. փետրվարի 16-ին զալիս է Աղրանիկը՝ ռազմաճակատում իրավիճակը կարգավորելու նպատակով:

Այստեղից էլ հետևություն. այդքան բարձր դիրք գրավող սպան պետք էր ունենար նաև գիլվորական բարձր կոչումու աստիճան:

Ազարտվում է պատերազմը: Վրաստանում հաստատվում է խորհրդային կարգեր:

Հարյուրավոր նախկին սպաներ անցնում են խաղաղ կյանքի: Թորոսյանն էլ, ունենալով բարձրագույն կրթություն, անցնում է մանկավարժական գործունեության: Ակզրում աշխատել է հայրենի գյուղում որպես ուսուցիչ և մեծ ավանդ է ունեցել գյուղի նորաստեղծ դպրոցի շինարարության գործում: Այնուհետև մի քանի տարի աշխատել է Բարալեթի դպրոցի տնօրեն: 1928 թվականին տեղափոխվել է հայրենի գյուղի դպրոցը և մինչև 1931 թվականը աշխատել է Խանդոյի դպրոցի տնօրեն: Այնուհետև նրան տեղափոխում են Ախալքալաք և նշանակում շրջանի գլխավոր հաշվապահ: 1937 թվականին Երվանդը բանտարկ-

վում և թիֆլիսի բանտում, առանց դատի և հետաքննության գնդակահարվում է: Բանտարկության և գնդակահարության գործում դեռ է ունեցել նրա ցարական բանակում ծառայելը, ինչպես նաև՝ Անդրանիկի հետ շփվելը:

Երվանդ Թորոսյանը եղել է նաև շատ հիգաստար և բարեսիրտ անձնավորություն:

Պատմում են, որ հարյուրավոր մարդկանց է ազատագրել թուրքական գերությունից և ուղարկել թիկունք՝ հոգ տանելով նրանց սննդի ու հագուստի մասին: Յետաքրքիր մի դեպք է պատմել մեր համագուղացի Մելիքյան Բաղդասարի կինը՝ Յայկան տատը. Արգարենց Պետրոսի մայրը: Երբ Երվանդի գորագունդը հերթական անգամ թուրքերից ազատագրում է մի հայկական քնակավայր, գյուղի տներից մեկում հայտնաբերում են տասնյակ կիսամերկ կանանց, որոնց թուրքերը պատրաստվում էին այրելու: Զինվորները, այդ տեսարանից ապշած, հանում են իրենց գիլվորական վերարկուները (շինելները) և ծածկում ամոթխած կանանց: Յանկարծ, Երվանդը տեսնում է, որ դրան հետևում կուչ է եկել մի փոքրիկ աղջնակ, որը նույնական կիսամերկ էր: Նա հանում է իր սպայական վերարկուն և ծածկում ամոթխած աղջնակին: Տարիներ անց այդ աղջնակը ճակատագրի բերումով ամուսնանում է Երվանդի հայրենի հանդոյում: Ամեն անգամ, այս պատմությունն անելիս, Յայկան տատը հազար օրինանք էր տալիս իր փրկարարին:

Երվանդը ամուսնացած էր: Ուներ Երկու տղա և երկու աղջիկ: Ազագ որդին՝ Ստյոպա Թորոսյանը, Երկար տարիներ աշխատել է «Վրացֆիլմում»՝ որպես նկարիչ: Կամոն նույնական օժտված էր նկարչական ծիրառվ: Աղջիկները՝ Աղինան և Արմիդան՝ դարձան անվանի մանկավարժներ:

Մանասյան Գոռ

Չուռնաջյան Սարգիս Մտեփանի

Ծնվել է 1926 թ.: Գյուղի միջնակարգն ավարտել է 1945թ.: Նույն թվին ընդունվել է Թքիլիսի Ա.Ս.Պուշկինի անվան ինստիտուտի պատմալեզվագրական ֆակուլտետը /Երևան/, և այն ավարտել է 1947 թվականին:

1947 թ. լուսավորության նախարարության կողմից գործուղվել է Ախալքալաքի շրջանի Ղաղոլարի ութնամյա դպրոց՝ որպես ուսումնական մասի վարիչ և լեզվի ու գրականության ուսուցիչ, որտեղ աշխատել է 3 տարի:

1950-51 ուս. տարում շրջանային կոմիտեն նրան տեղափոխում է Բեժանոյի ութնամյա դպրոց, որպես դպրոցի տնօրեն, ինչ 1954-1967թթ. Խանդոյի միջնակարգ դպրոցում աշխատել է դպրոցի տնօրեն: Այսուհետև մինչև 1997 թվականը՝ մինչև կենսաթոշակի անցնելը, նույն դպրոցի արտադպրոցական-արտադասարանական դաստիրականական

աշխատանքի գծով դպրոցի տնօրենի տեղակալ:

1951-54 թթ. ստացել է բարձրագույն կրթություն՝ Ադրբեյջանի հեռակա մանկավարժական ինստիտուտում, ավարտելով լեզվագրական ֆակուլտետը:

Գյուղական խորհրդի պատգամավոր է ըստրվել.

ա/27 փետրվարի 1955 թ. թիվ 26 օկրուգում

բ/17 մարտի 1963 թ. թիվ 53 օկրուգում:

Լուսավորության նախարարության որոշմամբ 1987 թ. Ս. Չուռնաջյանին շնորհվել է «Ավագ ուսուցիչ» կոչումը:

Ծրանային կոմիտեի և ժողկրթաժնի կողմից Սարգիս Չուռնաջյանը պարգևատրվել է դիպլոմներով և գովասանագրերով՝ Ախալքալաքի շրջանի հանրակրթական դպրոցների և կրթօջախների պատմությունը խմբագրելու /գրի առնելու/ և մշակույթի կյանքում լայն աշխատանք ծավալելու համար:

Պարբերաբար թղթակցել է «Փարոս», «Սովետական Վրաստան», «Ավանգարդ», «Սովետական դպրոց» թերթերին և «Կամուրջ» տարեգրին, որոնցում տպագրվել են մանկավարժական, պատմավավերագրական, հայրենասիրական բազմաբնույթ հոդվածներ և նյութեր:

«Գրական Զավախք» միավորման անդամ էր: Ծրանային «Փարոս» թերթում լույս են տեսել նրա բանաստեղծությունները, գրական բնույթի այլ գործեր:

Սարգիս Չուռնաջյանը մահացել է 2008 թ.:

Սերժիկ Չուռնաջյան

Պապոյան Ժենյա Աշոտի (Չուռնաջյան)

Խորհրդային տարիներին Խանդոյի տնտեսական հաջողությունների մասին շատ ու շատ բան կարելի է գրել: Իսկ այդ հաջողությունների կրողը մեր ժողովուրդն է՝ իր անբասիր ու քրտնաշան աշխատանքով: Պատահական չեր, որ խանդոցիները տվեցին այն ժամանակվա բարձրագույն համարվող «Սոցիալիստական աշխատանքի հերոս»-ի կոչումով անհատ: Դա Ժենյա Պապոյանն է: Մի հասարակ կին, մայր, չափազանց հոգատար անձնավորություն, որը տան գործերը կարողացել է համատեղել կթվորություն ծանր աշխատանքի հետ և հասել Երածը ցուցանիշների:

Ժենյան ծնվել է 1937 թ., Չուռնաջյան անունու ընտանիքում: Ծանր տարիները, պատերազմն ու այլ հանգամանքները փոքրիկ աղջնակին ստիպում են կատարել զանազան աշխատանքներ: 1955 թ. Ժենյան իր կյանքը կապում է Պապոյանների գերդաստանից Յրաշիկի հետ և կազմում է մի հրաշալի ընտանիք: Բազմանդամ ընտանիքի հոգսը հոգալու համար Ժենյան մտնում է Խանդոյի կուտնտեսություն և աշխատանքի անցնում որպես կթվորությի փառքով կատարելով իր պարտականությունները: Երկար տարիներ Ժենյան շրջանի առաջավոր կթվորությունների շարքում էր: Բարձր գնահատելով նրա վաստակը՝ խորհրդային հշխանությունը 1971 թ. նրան շնորհում է «Սոցիալիստական աշխատանքի հերոս»-ի բարձր կոչումը: Նրա կուրծքը ոչ միայն հերոսի ունեցած աստղն է զարդարում, այլ՝ բազում մեղալներ և շքանշաններ:

Ժենյա Պապոյանը ԽՄՀՄ Գերազույն Խորհրդի 9-րդ գումարման պատգամավոր էր: Վրաստանի Կոմկուսի 27-րդ համագումարում ընտրվում է Կենտկոմի անդամ: Նա նաև հրաշալի մայր է ու կին: Բավական է ասել, որ երկար տարիներ նա իր խնամքի տակ էր վերցրել ամուսնու հորեղբոր կնոջը՝ Աշխեն տատիկին (որի ամուսինը պատերազմում զոհվել էր) և մոր նման խնամել նրան՝ արժանալով համագյուղացիների սիրուն և համակրանքին:

Գոռ Մանասյան

ՄԻ ՄԱՐԴՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Ալագույան Ղազարոս Ստեփանի

Խանդոյի մանկավարժական մտքի առավել աչքի ընկնող անձնավորություններից էր Ղազարոս Ալագույանը:

Ղազարոսը ծնվել է 1922 թ., հասարակ գյուղացու ընտանիքում: Ծառ փոքրուց գրկվել է հորից և ընտանիքը կանգնել է ծանր վիճակի առաջ: Այս և այլ հանգամանքները Ղազարոսին ստիպել են փոքրուց անցնել աշխատանքի՝ ընտանիքի հոգսերը թեթևացնելու նպատակով: Ինչպես հետագայում ինքն է գրել իր հուշ-քառատողերից մեկում՝

Յիշում եմ, եղբայր, հոտաղ էինք մենք
Մեր խենթ ու խելառ օրերում անցյալ,
Ծառ չնշին վարձով աշխատում էինք
Այս «գութանավոր եզնախպոր» նման:

Սակայն այս դժվարին պայմանները չխանգարեցին ուսումնատենչ պատանուն բարձր առաջադիմությամբ ավարտել գյուղի դպրոցը և ուսումնարունակել Ախալքալաքի մանկավարժական ուսումնարանում: 1941 թ. ավարտեց ուսումնարանը և կարճ ժամանակ խանդոյի երեխաններին իր առաջին դասերը տվեց ու կիսատ թողեց, որ չորս տարի հրետանավոր լիներ ուկրաինական և բելոռուսական ռազմաճակատներում: 1945 թ., երբ Ղազարոսը նորից անցավ մանկավարժական գործունեության, նրա կուրծքը զարդարում էին «Կարմիր աստղի», «Փառքի 3-րդ աստիճանի» շքանշանները և մի քանի այլ մեդալներ:

Իսկ սովորել հարկավոր էր: Եվ Ղազարոսը չհապաղեց իրականացնել իր այդ վաղեմի ցանկությունը: 1946-1951թթ. նա ուսանող էր Երևանի պետական համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետում: Ապա կրկին դպրոց՝ այս անգամ մայրաքաղաքում: Երկար տարիներ նա աշխատել է թիվ 47 դպրոցում՝ որպես ուսումնական մասի վարիչ և հայոց լեզվի ու գրականության ուսուցիչ:

Ուզում եմ գրել ուսուցիչ մասին, առաջ է ընկնում արձակագիր-լրագրողը: Դե, Ղազարոս Ալագույանին շատերը հանրապետական թերթերից ու ամսագրերից են ճանաչում, ուր նա պարբերաբ վիպակներ և պատմվածքներ է տպագրել, հանդես է եկել մանկավարժական փորձն արտացոլող արժեքավոր հոդվածներով և բազում այլ դաստիրական բնույթի ակնարկներով: 70-ականներին մամուլից չեղ իշնում նրա «Կալանավոր» վիպակը, որը մեծ արձագանք գտավ ողջ ընթերցասեր հասարակության շրջանում:

Ղազարոսը մահացել է 2002 թվականին:

Նա նաև մեծ հայրենասեր էր: Խանդոյի նկատմամբ նրա կարուտը երևում էր հատկապես կյանքի վերջին տարիներին գրած հուշերում և բանաստեղծություններում:

Գոռ Մանասյան

ԽԱՆԴՈ

Դեռ մենք չծնված այս աշխարհը կար,
Եվ նույնն են եղել այս ծառն ու առուն,
Չուրն էլ անցել է իր ձամփան երկար:
Կայծակն է կապել մոտիկն ու հեռուն:

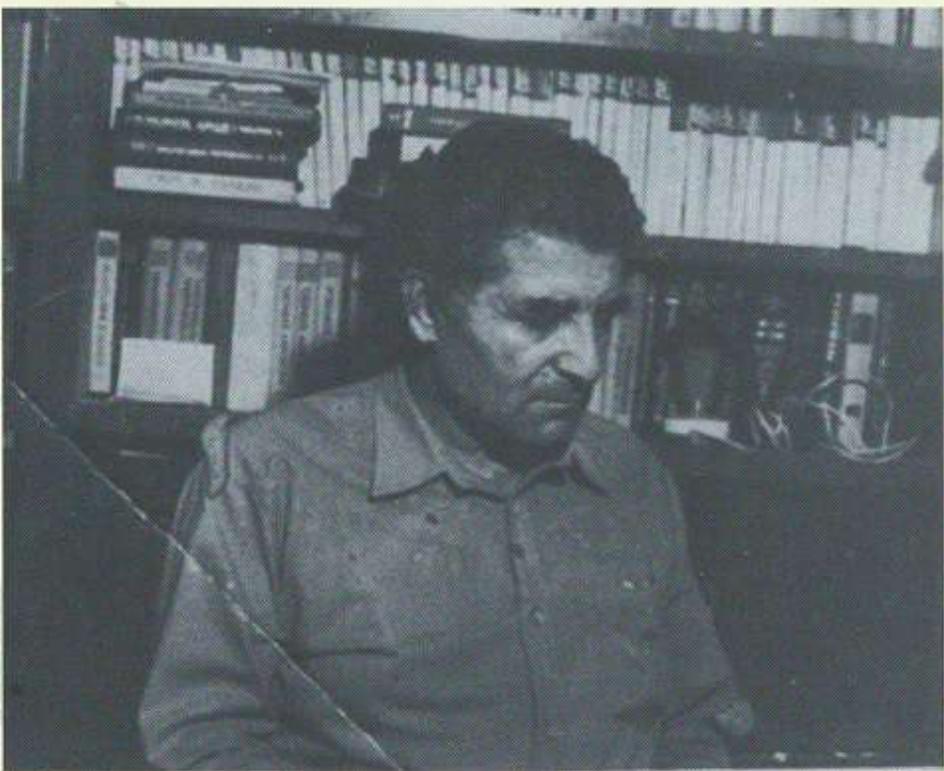
Մեր իրավունքով ծնվեցինք մենք էլ.
Օրորել է մեզ մեր զյուղը՝ Խանդոն,
Երբ աչք ենք բացել՝ տեսել ենք մեկ էլ
Մի կապույտ երկինք, ներքևում՝ Խանդոն:

Թող մեր մանկության օրերը հիշենք,
Չորերը փորով գետնի մեջ խրված,
Մեր պատանության լծկանը քշենք,
Տեսնենք, թե ինչ էր մեր ձակտին գրված:

Եխ, դու իմ խելառ մանկություն անչար
Քո գիրկն եմ թռնում մենակ մնալիս,
Ինչո՞ւ այդքան շոտ զնացիր, անցար,
Արթնացնող հուշերը ձեզ ձայն են տալիս:

Դազարոս Ալազուլյան

Նուրիշանյան Յովհաննես Քաջականի

Ծնվել է 1929 թ. սեպտեմբերի 8-ին, բազմաշնորհ, իմաստուն և մարդասեր Քաջական և Յիբարգար Նուրիշանյանների ընտանիքում: Սկզբնական կրթություն ստացել է գյուղի ութնամյա դպրոցում: Միջնակարգն ավարտել է հարևան Ալաստան գյուղում 1949 թվականին: Նույն տարում ուսումնառնչության մեջ մասնակի դառնանում՝ որպես Ենթագրօնի տեսուչ: 1952 թվականին վերադառնում է հայրենի Զավախը: Աշխատում է Վաշիան գյուղի խոշորացված խորհուստեսությանը Կից (Մ. Տ. Ս.)-ում որպես տնտեսագետ՝ պաշտնավարելով տնտեսության ֆինանսատնտեսության գործունեությունը:

Նը կից Վիճակագրական տեխնիկումի կրտսեր հաշվապահների բաժինը: Այն ավարտելով 1951 թվականին՝ աշխատանքային փորձաշրջան է անցել ՀՍՍՀ Սպիտակի շրջանում՝ որպես Ենթագրօնի տեսուչ: 1952 թվականին վերադառնում է հայրենի Զավախը: Աշխատում է Վաշիան գյուղի խոշորացված խորհուստեսությանը Կից (Մ. Տ. Ս.)-ում որպես տնտեսագետ՝ պաշտնավարելով տնտեսության ֆինանսատնտեսության գործունեությունը:

Յովհաննես Նուրիշանյանը ամուսնացել է 1951թ-ին գյուղում հայտնի Պապոյանների գերդաստանից Վաշագան պապի դստեր՝ Ռիմա Պապոյանի հետ: Նորաստեղծ ընտանիքում տարիների ընթացքում ծնվեցին ապագա չորս բարձրագույն կրթությամբ ժառանգներ՝ 3 ուսուցիչ և մեկ դուստր: Երբ 1954 թ-ին, ԽՍՀՄ կառավարության որոշմամբ լուժարվեցին (Մ. Տ. Ս. Ս) միավորումները, Յովհաննեսը վերադարձավ հայրենի գյուղ և 1955 թվականին նշանակվեց տեղի գործարանի վարիչ, որտեղ աշխատել է մինչև 1960 թվականը:

Այնուհետև աշխատանքի է անցել կոլտնտեսությունում՝ որպես տնտեսության երկրորդ հաշվապահ: 1963 թ-ին Յովհաննեսն իր ընտանիքով տեղափոխվել է Երևան, ուր ապրում էին ծնողները: 1964 թ-ից անցել է աշխատանքի Երևանի պրոֆտեխնիկական պետական կոմիտեում որպես ավագ վերահսկիչ, ուր աշխատել է մինչև 1969 թ-ի դեկտեմբեր ամիսը: Այնուհետև տեղափոխվել է Նովյան նախարարության տեխնիկական թիվ տասը ուսումնարան՝ որպես գլխավոր հաշվապահ: Աշխատելու հետ մեկտեղ սովորել է հաշվապահական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունում, ստացել է գլխավոր հաշվապահի որակավորում:

1985 թ-ին աշխատանքի է անցել ՀԿՄ թիվ 3-րդ ծեռնարկությունում՝ գլխավոր հաշվապահի պաշտոնով: Նույն թվականի վերջում գլխավոր հաշվապահի պաշտոնով տեղափոխվել է Զրվեժի անտառ-տնտեսության միավորում, որտեղ աշխատել է մինչև 1991 թվականը, որից հետո անցել է թոշակի: Մասնագիտությամբ Յովհաննեսը հաշվապահ է, սակայն նրա եռթյունը չոր թվերը չեն՝ նա աստվածընծա բանաստեղծ է, նուրբ և գեղեցիկ հոգու տեր անձնավորություն:

Սարից գոչումով առուն է զալիս,
Վեր կենամ - գնամ նրան ընդառաջ...

Շիրազյան գարնանամուտի յուրովի մեկնաբանություն. ջավախիքյան բնապատկերը սկսնակ բանաստեղծի ընկալմամբ:

Նրա բանաստեղծական մուսան և աշխատանքային ուղին անցել է տարաբնույթ։
Նա զգացել է ժամանակի պակաս։

Ժամանակն ինձ ժամանակ չի տալիս,
Անցած օրերիս հրաժեշտ տալու. . .

Այնուամենայնիվ, բազմազբաղ Յովիաննեսը պիտի գրեր, չգրել չեր կարող։

Մի ամբողջ գիշեր գարունն արտասվեց,
Իմ այգում բուրող վարդենու վրա. . .

Բանաստեղծը նկատի է ուսեցել իր ընտանիքը, որը գնալով բարգավաճում էր։
Գարունը զարթոնքն է ամեն ինչի, անձրևի տարափը՝ Երկունքի ցավն է մայր ընության, որից անմասն չենան մարդ արարածը։ Այո, բարեբեր է գարնան անձրևը մարդկության համար, իր համար։ Երևան տեղափոխվելու նախաշեմին բանաստեղծը երկնեց։

Մի օր ծագեց մի տաք վեճ,
Աշխատանքի և զենքի մեջ. . .

Լոկ խոսքեր չեն, այլ մարտակոչ մարդկությանը, որ հեռու մնան զենք ասկած ահասարուր գործիքից, այն պատրաստելուց, փոխարենը մտածեն բարիք ստեղծելու մասին։ Տարիներ անց բանաստեղծը պիտի գրեր մի բառատող ուղղված մարդկությանը։

Յիմա փոքր է, փոքր է աշխարհը,
Իմ նետած բարը թռավ անարգել,
Ընկավ աշխարհի էն մյուս ծայրը,
Յիմա փոքր է, փոքր է աշխարհը։

Կտոսի այս դարում, այո, փոքր է աշխարհը, ահա թե ինչու բարը, որ նետված է լոկ բարչե, այլ իմաստուն խոսք՝ ուղղված մարդուն, որ հեռու մնան վատը մտածելուց։

Իր «խոսք-բարով» Յովիաննեսը հուշում է մարդկությանը, որ լինեն զգոն։ 2009 թվականին լույս է տեսել նրա «Փօքր է աշխարհը» ժողովածուն։

Յիմա էլ բանաստեղծը ապրում է մեր կողքին։

Ըստրիակալ ենք Աստծուց բեզ համար, Յովիաննես, որ կաս, վայելում ես հանգիստն ու անդորրը ծերության։

Մեղրակ Խաչատրյան

ԻՄ ՄԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆԸ

Իմ մանկությունը ծխի մեջ կորավ,
Երբ օդի տեղ վառող էր շնչում հողն իմ հայրենի:
Ու ես դեռ քույզ վախտ պատաճի,
Հացի պատառը ինձ հանդը տարավ,
Իմ դալուկ ձեռքում, գրչի փոխարեն ձիպուն հայտնվեց:
Ու ես հողագործ ու հոտաղ դարձա,
Զանգի զիլ կանչը, հեռու արտերում խլացավ, հարվեց,
Գպրոցում սերտած մի քանի դասն էլ հանդում մոռացա:
Ճակատում կրվող զինվորի համար
Վարում էի, ցանում, կիսամերկ, քաղցած,
Դեռ փորր-փորր ես վիշտն հասկացա, և արժերն հացի:
Իմ մանկությունը ծխի մեջ կորավ:

Հովհաննես նորիջանյան

Վարդանյան Շալիկո Արշավիրի

Ծնվել է 1924 թվականին, Արշակ (Արշավիր) և Արուսյակ Վարդանյանների ընտանիքում: Սովորել է Խանդոյի դպրոցում:

1942 թվականին Շալիկոն մեկնել է ռազմաճակատ: Կռվել է Թամանյան դիվիզիայի կազմում: Նա պարգևատրվել է միշարք մեղալներով: 1943 թվականին Շալիկոն Գառյաչի Կյուչ բնակավայրի մոտ ծանր վիրավորվել և տեղափոխվել է Թբիլիսիի գիւղորական հոսպիտալ: Ապաքինվելուց հետո նրան ուղարկում են Իրան, որտեղ նա սովետական բանակի կազմում մտում է միջև 1948 թվականը:

1949-1951 թվականներին Շալիկո Վարդանյանը սովորել է Լենինականի անասնաբուժական տեխնիկումում:

1952 թվականին նա ամուսնացել է համագուղացի Շուշանիկ Մելիքյանի հետ: Նույն թվականին Շալիկոյին գործուղել են Թբիլիսի, որտեղ նա աշխատել է շոկոլադի կոմբինատում՝ որպես տեխնոլոգ: 1954 թվականին Շալիկոյին նշանակել են Աղորեցակի Գեղազայ քաղաքի կաթևամթերային կոմբինատի գլխավոր մասնագետ: 1956 թվականին նա աշխատել է Լեռնային Ղարաբաղի Մարտունի քաղաքի կաթևամթերային ֆարմիկայում, որպես ավագ տեխնոլոգ:

1963-1974 թվականներին Շալիկո Վարդանյանը նշանակվել է Ստեփանակերտի կաթևամթերային կոմբինատի գլխավոր ինժեներ, իսկ 1974 թվականին՝ այդ կոմբինատի տնօրեն: 1976 թվականին Շալիկոն նշանակվել է Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար մարզի արդյունաբերության նախարար:

Լինելով անչափ համեստ ու բարի մարդ՝ Շ. Վարդանյանը վայելել է կուսակցական ապարատի, աշխատանքային կոլեկտիվի ու ընկերների սերն ու հարգանքը: Նա բազմից պարզաբանվել է մեղալներով ու պատվոգրերով: 1975 թվականին Շալիկոյի շնորհիվ Ստեփանակերտում բացվել է նոր կաթևամթերային կոմբինատ: Նա աշխատանքային հրավեր ստանալով Ավստրիայից ու Արգենտինայից՝ համեստորեն հրաժարվել է:

Շալիկո Վարդանյանը մահացել է 1980 թվականին, ծանր ու երկարատև հիվանդությունից հետո:

Ուկան Շուշնացյան

ՀՊԱՐՏ ԵՎՔ, ՈՐ ԽԱՆԴՑԻ ԵՔ

Իգիթխանյան Յրաչիկ Վաղարշակի

Զավախսցին գիտի մեծարել իր ծոցից դուրս եկած շնորհալի զավակներին, սիրել ու փայփայել նրանց: Առանձնահատուկ հարգանքի են արժանի այն խանդոցները, ովքեր, գյուղից դուրս գալուց հետո ել, իրենց ապրած կյանքով ու կատարած աշխատանքով այս կամ այն չափով փորձում են օգտակար լինել համագյուղացիներին: Այսպիսին եր Յրաչիկ Իգիթխանյանը: Պատահական չէ, որ Ախալքալաքի շրջանում նրա մասին խոսելիս ասում են՝ «Մեր Վաղարշակովիք»:

Յրաչիկը ծնվել է 1928 թվականին Վաղարշակ և Տիրուն Իգիթխանյանների ընտանիքում: 1935 թվականին հաճախել է տեղի ութնամյա դպրոցը, որից հետո ուսումը շարունակել է Ալաստան գյուղի միջնակարգ դպրոցում: 1947թ. դպրոցն ավարտելուց հետո, ըստ գործող օրենքի, մեկ տարի աշխատել է հայրենի գյուղի կոլտնտեսությունում: Ստանալով համապատասխան ուղեգիր՝ 1948 թվականին ընդունվել է Երևանի անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտը: Այն ավարտելուց հետո, 1953 թվականին վերադառնալով Զավախս՝ Յրաչիկը նշանակվել է Ախալքալաքի շրջանի գլխավոր անասնաբուժության ղեկավար:

Զավախսին գյուղաժողովի ոչխարաբուծական սելեկցիոն կայանի տնտեսությունում որպես բաժնի վարիչ:

1958 թվականին, հաշվի առնելով նրա կազմակերպչական ունակություններն ու գիտելիքների խորը հմացությունը, երիտասարդ մասնագետին նշանակել են Բարալեթի մեքենատրակտորային կայանի գլխավոր անասնաբուժության ղեկավար:

1959 թվականին Ախալքալաքի շրջկոմի արտահերթ պլենումում, շրջկոմի բյուրոյի հավանությամբ շրջկոմի երրորդ քարտուղարի պաշտոնում առաջադրվում է Յրաչիկ Իգիթխանյանի թեկնածությունը, որը հաստատվում է Վրաստանի կոմկուսի բյուրոյի կողմից:

1961 թվականին ԽՄՀՍ կառավարության որոշումով երկրով մեկ ծավալվեցին պետական ապարատի վերակառուցման աշխատանքներ, իրար միացվեցին փոքր ու մեծ շրջաններ, ինքնավար մարզեր: Անմասն չմնաց նաև Զավախսը. Ախալքալաքի ու Բոգդանովկայի շրջանները միացվեցին իրար, ստեղծվեց մեկ ընդհանուր վարչատարածքային միավոր՝ իր ղեկավար մարմիններով: Երեսուներեքամյա խանդոցուն սպասվում էր ել ավելի պատասխանատու աշխատանք: Մնալով որպես շրջկոմի բյուրոյի անդամ՝ Յրաչիկը պաշտոն գրադեցրեց գործադիր կոմիտեում, ուր աշխատեց չորս տարի: 1965-1974 թվականներին նա աշխատել է Ախալքալաքի շրջանային մասմթերման միավորման տնօրին: 1974-1980 թվականներին Յրաչիկ Իգիթխանյանը ղեկավարել է Խոսական գյուղի շրջանային կոմայդեքս միավորումը: 1987-2007 թվականներին փորձառու խանդոցին աշխատել է շրջանային գյուղմիավորման բաժնում, որպես ավագ տեսուչ: Յրաչիկ Իգիթխանյանը մահացել է 2008 թվականին:

Այսպիսին է եղել միշտ ժամանելու, բարեհամրույր ու հոգատար մարդու աշխատանքային կենսագրությունը:

Խաչատրյան Սեդրակ

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ԷԴԻԿ Մանուկի

Ծնվել է 1948 թվականին, Մանուկ և Աստղիկ Մելիքյանների բազմանդամ ընտանիքում, ուր մեծացել են ապագա բժիշկների մի ողջ աստղաբոյլ:

Էդիկը 1955-1965 թվականներին սովորել է Խանդոյի միջնակարգ դպրոցում, որն ավարտել է արծաթե մեդալով: Բարձր առաջադիմությամբ ավարտել է Երևանի պետական բժշկական ինստիտուտը: Այնուհետև ուսումը շարունակել է Խաբարովսկի բժշկական ինստիտուտի ինտերնատուրիայի ընդհանուր վիրաբուժության բաժնում, որն ավարտելուց հետո երեք տարի աշխատել է Պրիմորեի երկրամասում: Էդիկ Մելիքյանը վերադառնալով Յայստան՝ նշանակվում է Յրազդան քաղաքի բժշկական կենտրոնի գլխավոր վիրաբույժ: Տարիների ընթացքում կատարած իր անքասիր աշխատանքի շնոր-

հիվ Էդիկը վայելում է ողջ շրջանի բնակչության սերն ու հարգանքը: Նրա մասին խոսելիս Յրազդանի բնակիչներն ասում են. «Մեր բժիշկ Էդիկ Մանուկինը՝ անքուն հսկիչը մեր շրջանի»:

Այդ ամենը հաշվի առնելով, 2002 թվականին Էդիկ Մելիքյանին նշանակեցին Յրազդանի բժշկական կենտրոնի վիրաբուժության բաժանմութիւն բաժնի վարիչ:

Էդիկը 1992 թվականից Յրազդանի երկրապահ կամավորական ջոկատի կազմում մասնակցել է Արցախի ազատագրական պայքարին: Նա, գենքի հետ միասին վիրահատական նշտարը ձեռքին, միշտ եղել է ռազմի դաշտի առաջին գծում՝ փրկելով բազում մարդկային կյանքեր: Յիպոկրատի երդումը կենսակերպն է ամեն մի բժշկի, այն կիրառելը կյանքում պատվաբեր է և ոչ դյուրին, որի միջով փառքով է անցել ծնունդով ջավախքին:

Վաստակաշատ բժշկի աշխատանքը բարձր է գնահատվել ՀՀ առողջապահության նախարարության կողմից: Էդիկը պարզևատրվել է մեդալներով ու շնորհակալագրերով:

Էդիկ Մելիքյանը իր մասնագիտությամբ բազմաթիվ անգամ օգնել և այսօր էլ հարկ եղած դեպքում անմնացորդ նվիրումով օգնում է իր համագյուղացիներին: Իսկ 1998 թվականին Խանդոյի միջնակարգ դպրոցի վաթունվեց առաջին դասարանին:

Մեր նրա բարեգործության շնորհիվ ապահովվեցին դասագրքերով ու գրենական պիտույքներով:

Էդիկ Մելիքյանը այժմ էլ անմնացորդ նվիրումով շարունակում է աշխատել Յրազդանի բժշկական կենտրոնում:

Խաչատրյան Սեդրակ

Չուռնաջան Վանիկ Սեղրակի

Ծնվել է 1940 թվականին Ռուսաստանի Արմավիր քաղաքում: Մեկ ամսեկանից մինչև 9 տարեկանը Վանիկը ապրել է Խանդոյում: Նրա պապը՝ Չորիկ Չուռնաջանը, ծառայել է Երգրումում գտնվող ցարական բանակում և լավ ծառայության համար պարգևատրվել է գրանի արծաթե ժամացույցով: Ժամացույցի վրա պատկերված էր ցար Նիկոլայ II նկարը և գրառում՝ Նվիրատվության մասին: Այդ ամենն էր պատճառը, որ 1949 թվականին Վանիկենց ընտանիքը ճանաչվել է «Ժողովրդի թշնամի» և աքսորվել է Ալթայի Երկրամաս: Վանիկը ստիպված էր նորից հաճախել առաջին դասարան, քանի որ ոռւսերեն չգիտեր: Մոտակա դպրոցը գտնվում էր Նրանց ընակավայրից 15 կմ հեռու:

1954 թվականին Չուռնաջանների ընտանիքը ստացել է վկայական, որի համաձայն Նրանց աքսորումը անօրինական էր: Նրանց իրավունք տրվեց

ԽՍՀՄ-ի տարածքում ընտրել բնակության վայր: Վանիկենց ընտանիքը նույն թվականին վերադառնում է Խանդոյ: Թանի որ Վանիկը Ալթայում հաճախել էր ռուսական դպրոց, իսկ Խանդոյում այդպիսին չկար, նա ստիպված դպրոց է հաճախել Ախալցխայում, որն ավարտել է 1958 թվականին:

1960-1965 թվականներին Վանիկ Չուռնաջանը սովորել է Դոսի-Ռուստովի պետական համալսարանի ֆիզիկայի ֆակուլտետում: Այն ավարտելուց հետո, նրան գործուդել են Նովչերկասկի պոլիտեխնիկական ինստիտուտ: 1985 թվականին Վանիկը պաշտպանել է դեսերտացիա: Նա կատարել է մի շարք փորձարարական հետազոտություններ, որոնք կիրառվել են ԽՍՀՄ-ի շատ ծեռնարկություններում: Վանիկի հետազոտությունների արդյունքում տպագրվել են շուրջ 70 գիտական աշխատություններ: Նա միկրոէլեկտրոնիկայի և կիսահաղորդիչների բնագավառում ունի նորարարության հինգ հեղինակային իրավունքի վկայական: Վանիկը դասախություններ է կարդացել բազմաթիվ բուհերում: Ընդհանուր ֆիզիկայի դասընթացների վերաբերյալ նա ունի հինգ լաբորատոր աշխատանքներ:

1986 թվականին Վանիկ Չուռնաջանը նշանակվել է մեխանիկական ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ, իսկ 1988 թվականին՝ ֆիզիկայի ֆակուլտետի փորձագետ: 1988 թվականին նա ստացել է դոցենտի գիտական աստիճան:

Վանիկ Չուռնաջանը մահացել է 1997 թվականին:

Չուռնաջան Գևորգ

Իգիթիանյան Սեյրան Աղասինի

Ծնվել է 1947 թ. դեկտեմբերի 5-ին, Աղասին և Սիրանույշ Իգիթիանյանների ուսյալ ընտանիքում:

Մանկավարժ ծնողների զավակը մանկուց մեծ սեր է ունեցել ուսման և գիտության հանդեպ:

Դպրոց է հաճախել 1955 թվականին, առաջինից մինչև 11-րդ դասարանը սովորել և ավարտել է գերազանց գնահատականներով: Առաջինը գյուղի դպրոցի պատմության մեջ ստացել է ոսկե մեդալ: Եղել է դպրոցի կոմերիտական կազմակերպության քարտուղարը և դպրոցական «Գերազանցիկ» պատի թերթի խմբագիրը: 1964-65 ուս.-տարում, ավարտելով միջնակարգը, ընդունվել է ԵՊՀ-ի մեխանիկամաթեմատիկական ֆակուլտետը: Հաշվի առնելով Սեյրան Իգիթիանյանի քարծի առաջադիմությունը ուսման մեջ՝ համալսարանի դեկանավորությունը 1967 թ. նրան ուղարկում է Մոսկվայի Մ. Վ. Լոմոնոսովի անվան պետական համալսարանում ուսանելու: Ավարտելով այն՝ 1971 թվականին վերադառնում է Երևան և անմիջապես աշխատանքի էնշանակվում պետական համալսարանի մաթեմատիկայի ֆակուլտետում նախ՝ դիսլեկտ մաթեմատիկայի, ապա՝ կիրառական անալիզի ամբիոնում: 30 տարի շառունակ դասախոսել է մայր բուհում՝ վայելելով ուսանողության սերն ու հարգանքը: Սեյրանը 1976-1986 թվականներին և 1995-2002 թվականներին եղել է ինֆորմատիկայի և կիրառական մաթեմատիկայի ֆակուլտետի դեկանի տեղակալ:

Դասախոսական աշխատանքներին գուզընթաց Սեյրան Իգիթիանյանը գրադարձության մեջ նշել է այս պատճենը:

Ենակ գիտական գործունեությամբ: Նրա պրատուն մտքի արդյունքն են հանդիսացել մի շարք ծավալուն աշխատություններ և հոդվածներ, որոնք լույս են տեսել տարրեր գիտական հանդեսներում: Խոկ «Խնդիրներ և վարժություններ», խմբի տեսություններ» աշխատությունը դարձավ նրա «Կարապի Երգը» և նոր փառք բերեց նրա անվանը, որը Դայաստանի Հանրապետության գիտության և կոթության նախարարությանը կից գիտական խորհրդի կողմից արժանացավ բարձր գնահատականի, պատվոգրի և դրամական խրախուսանքի:

Սեյրան Իգիթիանյանը առանց վարանելու մասնակցեց Դարաբաղի ու Դայաստանի անկախության համար սկիզբ առած համագգային շարժմանը: Իգիթիանյանը «Արմատ» ժողովրդավարության և քաղաքացիական հասարակության զարգացման կենտրոնի հիմնադիրներից էր, նրա խորհրդի անդամն ու համանախագահը: Այս կառույցում երևաց Սեյրան քաղաքական գործիչի ուրույն մտածողությունը:

Լինելով ազգանվիրյալ և հայապաշտ մարդ՝ Սեյրան Իգիթիանյանի համար սկզբունքային նշանակությունը ուներ քաղաքականացնելու հասուն, քազմակողմանի զարգացած, հայրենիքին նվիրված մասնագետներ պատրաստելը: Նա առավելագույնն էր անում ուսանողներին օգնելու և կողմնորոշելու համար, ինչից անմասն չմնացին Զավախիք աշխարհից բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սովորող բազում շնորհալի երիտասարդներ:

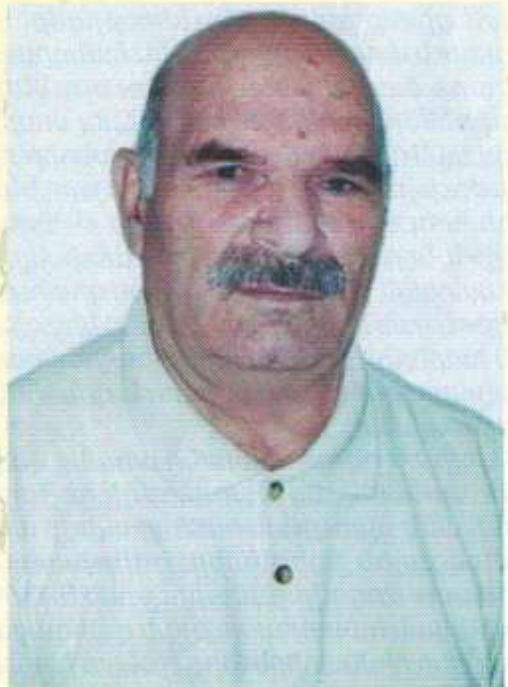
Սեյրանն առանձնակի վերաբերմունք ուներ իր հայրենի գյուղից բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում սովորողների նկատմամբ՝ նրանց մեջ փնտրելով ինքը իրեն՝ իներ նա բանասեր թե մաթեմատիկ, ֆիզիկոս թե քիմիկոս, կենսաբան թե գյուղատնտես: Լոկ դիտող չէր նա, այլ՝ օգնող ու նախածեռնող, խորհրդատուն էր նրանց: Այսպիսին էր գյուղամեծար, համեստ, իր մասին երբեւ խոսել չցանկացող Սեյրան Իգիթիանյանը: Նա ապրեց ու արարեց, օգնեց շատ-շատերին՝ իր ստեղծագործ աշխատանքով նոր Եջ բացելով Զավախիք մտավորականության պատմության տպրեգորության մեջ:

Ապրեց ընդամենը 55 տարի, մի կարճ կյանք: Մահացավ 2002 թվականի նոյեմբերին:

Խաչատրյան Սեդրակ

ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՄԵՐ ԵՐԱԽՏԱՎՈՐՆԵՐԸ

Մելիքյան Սերգո Միսակի (Լորիկ)

Ծնվել է 1950 թ., ուսուցչի ընտանիքում: 1966 թ. ուսկե մեղալով պարտել է գյուղի միջնակարգ դպրոցը: Նույն թվականին ընդունվել է Երևանի պետական համալսարանի մեխանիկա-մաթեմատիկական ֆակուլտետի մեխանիկայի բաժինը, որը գերազանցությամբ ավարտել է 1971 թվականին: Որպես երիտասարդ մասնագետ՝ գործուղվել է Երևանի միկրոէլեկտրոնիկայի տեխնոլոգիական գիտահետազոտական ինստիտուտ: Երիտասարդ ինժեներին շուտով վստահվում է լարորատորիայի վարիչի, այնուհետև՝ բաժնի վարիչի պատասխանատու պաշտոնները:

Ս. Մելիքյանի ղեկավարությամբ բաժնում մշակվել և գործածության մեջ է դրվել ծրագրավորման ալգորիթմական լեզու, սոուզող չափիչ սարքեր նախագծելու և նրանց շահագործման աշխատանքները ավտոմատացնելու հա-

մար: Կատարված աշխատանքները ներդրվել են ՍՍՀՄ ռազմական արդյունաբերության տարբեր ոլորտներում: Կատարված աշխատանքների հիման վրա Ս. Մելիքյանը գրել է 22 հոդված, որոնք տպագրվել են կենտրոնական մասնագիտական ամսագրերում:

Ս. Մելիքյանը, 1983 թվականին Կիևի Գլուշկովի անվան ակադեմիայի կիբեռնետիկայի ինստիտուտում պաշտպանել է գիտական թեզ և ստացել տեխնիկական գիտությունների թեկնածուի կոչում:

1995-2008թթ. Մելիքյանը աշխատել է «ԴՎԻՆ» կոնցենտրում որպես ծրագրավորման և կոմպյուտերային տեխնիկայի բաժնի վարիչ:

2008 թ. հիմնադրել է «ԻՆՏԵԳՐԱ-ՍՈՐ» ՍՊԸ-ն, որը կատարում է գիտահետազոտական և ինժեներական աշխատանքներ: Յիմնականում մշակվում և արտադրվում են բարձրագույն ուսումնական հաստատություններում տարբեր տեխնիկական մասնագիտությունների լարորատոր աշխատանքներ կատարելու ուսումնական ստենդներ:

Առաջին աշխատանքը՝ «Նյութերի դիմադրության առարկայի համար», ներդրվել է Մոսկվայի ինժեներա-շինարարական ինստիտուտում (ՄԻСԻ): Այնուհետև մշակվել են տարբեր մասնագիտությունների ուսումնական ստենդներ, որոնք վաճառվում են Ռուսաստանում, Ուկրաինայում, արաբական երկրներում, Մալազիայում և այլ երկրներում:

Աշխատանքները ներկայացվել են տարբեր ցուցահանդեսներում:

Ս. Մելիքյանը ամուսնացած է, ունի 2 դուստր և 4 թոռնիկ:

Խաչատրյան Սեդրակ

ՄԵՐ ԳՅՈՒՂԻ ՏԵՂԱՆՈՒՆԵՐԸ

Սիրելի խանողիներ, այս խորագրի նպատակն է մեկ անգամ ևս վերհիշել մեզ այնքան հարազատ դարձած մեր գյուղի տեղանունները, որոնք մեր պապերի շուրջերով հասել են մեզ: Ստորև տպագրելով այդ տեղանունների մի մասը, հույս ունենք, որ «Խաչկավանք-Խանողի» մյուս համարներում, ձեր ակտիվ մասնակցությամբ, հնարավորինս չափ կլրացնենք այն: Ինչու չէ, նաև եկեք փորձենք պարզել, թե այս կամ այն տեղի անվանումը ինչից է ձագել: Եթե գիտեք տեղանունների ձագման պատմություններ, գրեք մեզ:

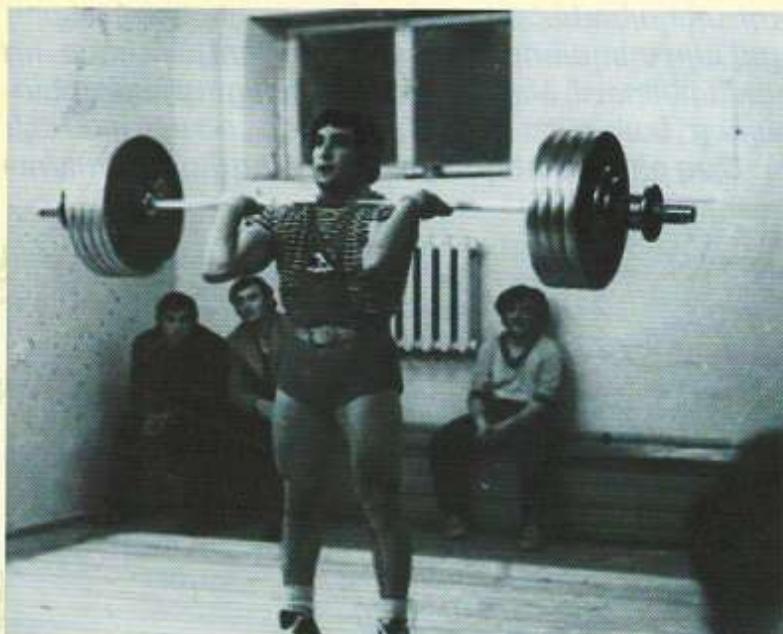
1)	Կիրիրա	20)	Փաշային ծառները
2)	Վարդշա	21)	Փաշային բոխը
3)	Զերմուկը	22)	Եղկու ծառը
4)	Զերմուկին բուռչը	23)	Սև բարերը
5)	Մեծ ու Փոքր Մըրթերը	24)	Գնդիկ բուստանը (բախչան)
6)	Զրբաշկը	25)	Խանողիի խանը
7)	Վզգուկ քարը	26)	Մթինին բուստանը
8)	Վանքին աղբյուրը	27)	Շերեփի աղբյուրը
9)	Դիմոյին ղըռը	28)	Չկափոսը
10)	Մեծ ձորը	29)	Լաֆետը
11)	Պզուի ձորը	30)	Խոտնոցը
12)	Վարի, Օրթայի, Գեղին աղբյուր-ները	31)	Դոնվ մաղարան
13)	Անկետուր մայլան	32)	Նախշունին կեզըն
14)	Շարոյին գելը	33)	Փոթորիկին մայլան
15)	Մերգոյին գելը	34)	Խաչքարին մայլան
16)	Վարդանուշին սուրբը	35)	Դուրանները
17)	Շրոշըռան կեզըն	36)	Գոներուն ճամփան
18)	Թափուզին աղբյուրը	37)	Թարփին փոսը
19)	Խանքին ղուռը	38)	Բոշին մայլան

Միակ թորոսյան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՆԴՈՆ

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՍԻՈՆ ՍԵՂՐԱԿԻ

Ծնվել է 1954 թվականին: Դեռ դպրոցական տարիներից Սիոնը գյուղում զբաղվել է ծանրամարտով: Այդ տարիներին, որպես ծանրաձող են ծառայել թրթուրավոր տրակտորի երկաթյա «ղիսկերը»: Մի անգամ, պարապմունքի ժամանակ, Սիոնը առանց դժվարության բարձրացնում է բավականին ծանր ծանրաձողը: Այդ պահին ներկա գտնվող մարզիչ Գալուստ Ազիզյանը խփելով Սիոնի ուսին՝ ասում է. «Դու իսկական Նավթայանի թոռն ես, ապրես»: Իսկ Սիոնը միամ-

տարար պատասխանում է. «Ես Նավթայանի թոռն չեմ, Կարո պապիս թոռն եմ»:

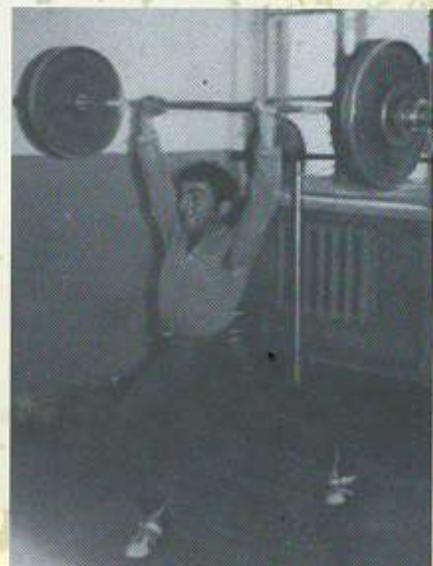
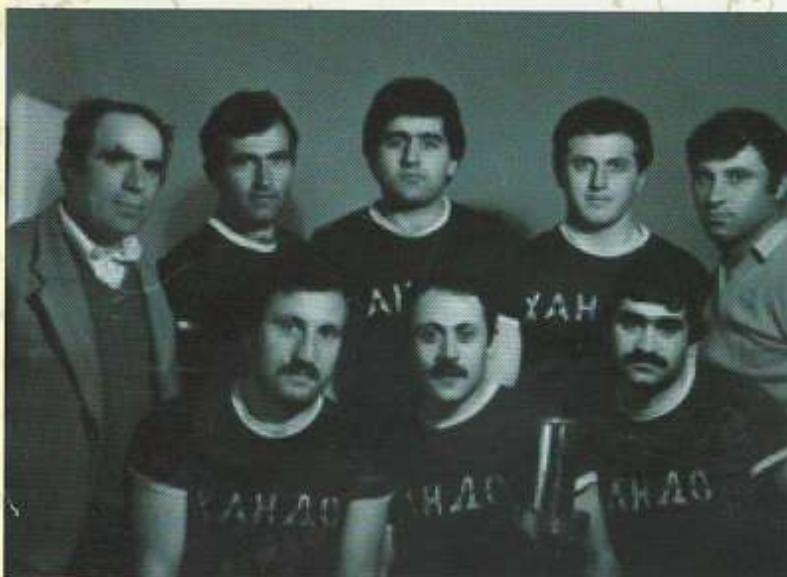
Սիոն Մելիքյանը 1971 թվականին ավարտել է Խանդոյի միջնակարգ դպրոցը, իսկ 1973 թվականին ընդունվել է Երևանի ֆիզկուլտուրայի պետական ինստիտուտի ծանրամարտի բաժինը: Աշխարհահոչակ ծանրորդ Յուրի Վարդանյանի հետ սովորել են նույն կուրսում:

1974 թվականին Սիոնը լրացրել է սպորտի վարպետության թեկնածուի նորման: 1975 թվականին նա դարձել է ԽՄՀՄ սպորտի վարպետ (Ախալքալաքի շրջանում ծանրամարտի գծով առաջինն է):

Սիոնը Դայաստանում մասնակցել է միշարք մրցաշարերի և ունեցել է զգալի հաջողություններ:

Ինստիտուտն ավարտելուց հետո Սիոն Մելիքյանը մարզչական գործունեությամբ է զբաղվել Աշտարակ քաղաքում: Այժմ նա ապրում է Լու-Վնշելոսում և զբաղվում է մարզչական աշխատանքով:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՌՈՒԲԵՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԽԱՆԴՈՅԻ ՓՈՐՐԻԿ ԾԻԼԵՐԸ

Սիրելի ընթերցողներ, այս խորագրի ներքո ուզում ենք ներկայացնել մեր խոստումնալից պատանիներին ու աղջիկներին, որոնք զբաղվում են որևէ սպորտածով, և իրենց առջև նպատակ են դրել՝ հասնելու մարզական բարձունքների: Գիտենք, որ սպորտով զբաղվող շատ-շատ խանդոցի երեխաներ կան, բայց դուք պետք է մեզ օգնեք, որպեսզի նրանց ներկայացնենք «Խաչկավանք-Խանդոյի» եջերում: Ստորև ներկայացնելով նրանցից երկուսին՝ հույս ունենք, որ մյուս համարներում հնարավորություն կունենանք ընդարձակել այս խորագիրը:

ՄԵԼԻՔՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՎՐԵԺԻ

Ծնվել է 2005 թվականին Մոսկվայում:

Հանդիսանում է Երևանի Տիգրան Պետրոսյանի անվան շախմատի տան սան, մարզվում է Վոլոդյա Ղարամանյանի մոտ:

2012 թվականին մասնակցել է որակավորման մրցաշարերի և ստացել՝ 4-րդ կարգայինի որակավորում, իսկ 2013 թվականին՝ 3-րդ կարգայինի որակավորում:

ԹՈՐՊՈՅԱՆ ՍԱՄՎԵԼ ՄԻՍԱԿԻ

Ծնվել է 2000 թվականին:

Երևանի «Բանան» ֆուտբոլային ակումբի Ակադեմիայի սան է:

«Բանան» կազմում դարձել է մինչև 13 տարեկանների 2012-2013 թ.թ. ֆուտբոլի Հայաստանի առաջնության փոխեմպիոն: Այդ առաջնությունում մասնակցել է 23 խաղի՝ խփելով 29 գոլ:

ՄՈՌԱՑՎԱԾ ԱՆՌԵՆԵՐ

Պողոսյան Տաճատ Երվանդի

Ծնվել է 1922 թվականին, քավոր գյուղացու ընտանիքում: Միջնակարգ կրթություն ստացել է հայրենի ընօրրանում: 1940 թվականին Պողոսյանների ընտանիքը տեղափոխվել է Յայաստան: Տաճատը, ով Երվանդ Պողոսյանի ընտանիքի պազներ, ուսումը շարունակելու նպատակով մեկնել է Կիրովարադ և 1941 թվականին ընդունվել է զինվորական ավիացիոն ուսումնարանը՝ իրագործելով իր երրեմսի երազանքը: Որից հետո, նա ուսումը շարունակել է Տամբովի ավիացիոն օդաչուական հաստուկ ուսումնարանում: Այն ավարտել է 1944 թվականին: Նույն թվականի հունիսից արդեն Զկալովի անվան օդաչուական դպրոցի կուրսանու էր: Միաժամանակ հաճախել է թիվ 6/2, այնուհետև թիվ 10/2 հատուկ նշանակության խիստ կարևոր բաժինների դասընթացներին: Այն ավարտել է 1945թ. օգոստոս ամսին: Փորձարարական թռիչքների ժամանակ աչքի ընկնելով որպես խոստումնալից օդաչու՝ Տաճատին ուղարկում են սովորելու Վորոշիլովգրադի, հետագայում նաև՝ Օդեսայի ավիացիոն ուսումնարաններում:

Ուր որ է Երիտասարդ խանդոցին հասնելու էր իր նպատակին: 1947 թվականին նրան վստահում են փորձանմուշի ինքնաթիռի փորձարկումը: Թռիչքուղու հարևանությամբ թռիչքին են սպասում հայտնի ավիացիոն կոնստրուկտորներ, կառավարա-

կան հանձնաժողովի անդամներ: Ամեն ինչ ընթանում էր ըստ ծրագրի: Ինքնաթիռի թռիչքը բարեհաջող էր, ծրագիրը՝ կատարված: Դաշտում է վերադարձի հրահանգը, և կատարվում է անսպասելին: Ինքնաթիռում նկատվում է անսարքություն: Փորձարկությունը երկու օդաչուներին հաջողվում է կատարել բարեհաջող վայրէցք՝ իրենց առողջության հաշվին: Այս ամենը անդառնալիորեն ազդեց Տաճատի երազանքի վրա: Նա ստիպված թողեց լազուր երկնքի ճախրանքը: 1948 թվականին, հաշվի առնելով նրա գերազանց սովորելու ու խիզախությունները, տեղի դեկավարությունը Տաճատին ուղարկում է ԽՍՀՄ ներքին գործերի լենինգրադյան դպրոցում սովորելու: Երկու տարի այդ դպրոցում սովորելուց հետո, նա գործուղվում է Երևան, որտեղ աշխատում է թիվ 10 բաժնում, որպես քաղաքական գծով բաժնի պետի տեղակալ: Այնուհետև իրար են հաջորդում նոր նշանակումներ Յայաստանի հանրապետության ներքին գործերում: Տաճատը միշտ է սիրվել ու հարգվել է շոշապատի ու դեկավարության կողմից, արժանացել է կառավարական պարզաների: Թոշակի է անցել 1971 թվականին՝ փոխգնդապետի աստիճանով: Նա իր հանգստը համատեղել է Երևանի դպրոցներից մեկում գիլդեկ աշխատելով: Մահացել է 1999 թվականին:

Խաչատրյան Սեդրակ

Չլոյան Երվանդ Թևանի

Ծնվել է 1929 թվականին Թևան և Արուսյակ Չլոյանների ընտանիքում: Սովորել է գյուղի ութնամյա դպրոցում, այնուհետև ուսումը շարունակել է Դամալայի և Ալաստանի միջնակարգ դպրոցներում: 1948 թվականին ավարտելով դպրոցը՝ Երվանդ Երկու տարի աշխատել է Խանդոցի կոլտնտեսությունում: 1950 թվականին ուսումնատենչ պատանին ընդունվել է Երևանի անասնաբուժական-անասնաբուժական ինստիտուտը: 1955 թվականին այն ավարտելուց հետո՝ Երվանդը գործուղվել է Զավախիքում աշխատելու: Աշխատել է Բեժանոյի և Սամսարի տնտեսություններում որպես անասնաբույժ: Նա իր գիտելիքներով նպաստել է անասնաբուժության զարգացմանը Զավախիքում: Եր-

վանդ Չլոյանը աշխատել է Գանձա գյուղի տնտեսության գլխավոր անասնաբույժ, այնուհետև նշանակվել է տնտեսության տնօրեն: Յետագայում նա տեղափոխվել է Յայաստան և աշխատել է Եջմիածնի թիվ 4 թռչնաբուժական ֆերմայում՝ շարքային անասնաբույժից հասնելով մինչև միավորման տնօրենի պաշտոնին:

Երվանդ Չլոյանի կատարած աշխատանքը բարձր են գնահատել Յայաստանում՝ նրան արժանացնելով կառավարական պարզաների և գովասանագրերի:

Նա մահացել է 1999 թվականին Յայաստանում, յոթանասուն տարեկան հասկում:

Խաչատրյան Սեդրակ

Եղոյան Յակոբ Մարկոսի

Ծնվել է 1906 թվականին: Ունեցել է դառը մանկություն: Բազմանդամ ընտանիքի հոգսը թեթևացնելու նպատակով՝ փոքրուց աշխատանքի է անցել գյուղի ունկոր ընտանիքներից մեկում: Տեսել է 1918 թվականի գաղթն ու սովը, Բակուրիանի ցրտաշունչ ծմեռը, Մարդկային սառած-փայտացած դիակները, որոնք անջնջելի հետք են թողել նորահաս պատանու վրա: Գաղթից հետո սովորել է գյուղում մեծահասակների համար բացված դպրոցում:

1937 թվականին Յակոբին աքսորել են հեռավոր Մագաղանի մարզ: Աշխատել է ոսկու հանքերում՝ օգնության ձեռք մեկնելով ոչ միայն իր բախտակից համագուղացիներին, ովքեր նրա հետ միասին տառապել ու աշխատել են դաժանավայրում, այլև՝ օտարազգիներին:

1953-1954 թվականներին շատերի հետ արդարացվեց Յակոբ Եղոյանը՝ պայմանով, որ նա չպիտի ապրի իր հայրենի Զավախիքում: Նա իր կյանքի մնացած մասը ապրեց Բորժոմի քաղաքում, որը այնքան մոտ ու միաժամանակ հեռու էր իր ծննդավայրից, որը անհասանելի մնաց Յակոբի համար: Գյուղի կարոտը, համագուղացիների հանդեպ նրա ունեցած սերը արտահայտվեց մեկ այլ ձևով: Տառապելով կարոտախոտով՝ նա իր տունը դարձրեց օթևան խանդոցիների համար: Յակոբի տան դուռը բաց էր իր համագուղացիների համար: Յակոբի տան դուռը բաց էր իր համացիների համար, որոնց նա օգնում էր՝ ինչով կարող էր: Երբ նրա տանը հյուր էր գլուխ համագուղացիներից որևէ մեկը, նա ասում էր. «Սա քո տունն է, ես միայն պահապան եմ այս տան»: Այսպես էր իր սերը արտահայտում խանդոցին ծնված, բայց գյուղում հազիվ 20 տարի ապրած խանդոցին:

Յակոբը ապրեց 82 տարի՝ կարոտն ու սերը սրտում, աչքը՝ հայրենի գյուղի ճամփին: Նա մահացել է 1988 թվականին Բորժոմի քաղաքում:

Խաչատրյան Սեղրակ

Պողոսյան Ղազարոս Սերգոյի

Ղազարոսը ծնվել է 1912թ. Պողոսյան Սերգոյի և Մահմադ բազմանդամ ընտանիքում: Սերգոն նախ կառուցել է ձիթհանք, իսկ Խանդրոյում կոլտնտեսության կազմավորվելուց հետո աշխատել է դարբին: Պատահական չէ, որ մինչև 20-րդ դարի վերջը դարբնությամբ գրադարձ են նրա տղաներն ու թոռները:

Ղազարոսը Խանդրոյի ութնամյա դպրոցն ավարտելուց հետո ուսումը շարունակել է Ախալցխայում: Մանկավարժական կրթություն ստանալու ընթացքում բազմից է արժանացել գովասանքների: Ավելին, Ղազարոսը Ախալցխայում լավ սովորելու համար պարգևատրվել է «պատեֆոնով», որն այն տարիներին շատ քէրն ունեին: Յամագուղացիները հպարտանում եին Ղազարոսով և գնում եին «պատեֆոնի ծայնը լսելու»:

1936թ. Ղազարոսը նշանվում է Թորոսյան Ղևենիկ Ծովինարի դստեր՝ Աստղիկի հետ: Չեն հասցնում անզամ հարսանիք անել, երբ վրա է հասնում չարաքաստիկ 1937 թվականը:

Բազմաթիվ խանդրոցիների հետ աքսորում են նաև Ղազարոսին ու Եղբորը՝ Դմայկին, իսկ մի քանի օր անց նաև՝ Սերգոյին:

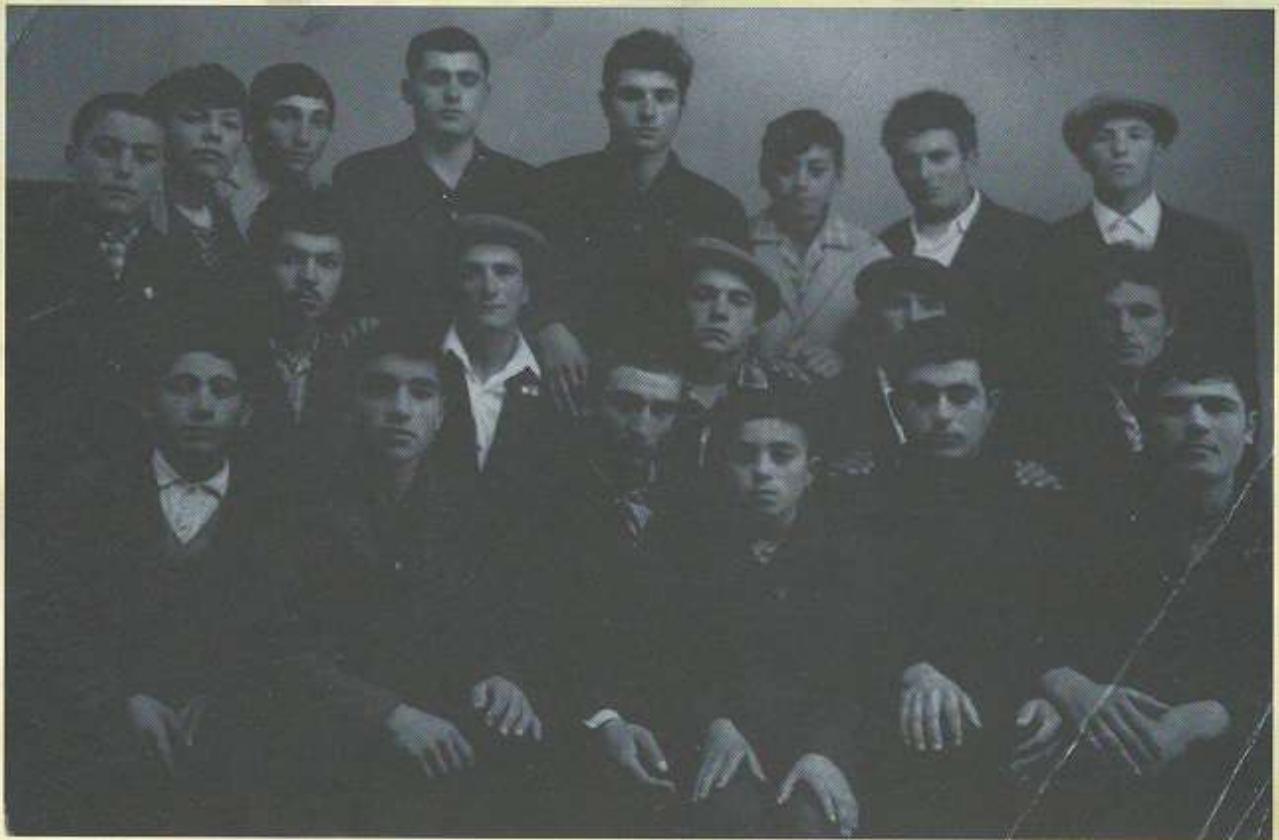
Ղազարոսն այդպես էլ չվերադարձավ, իսկ Աստղիկը կարոտը սրտում մինչև իր կյանքի վերջը սպասեց նրան:

Ելենա Պողոսյան

ՅՈՏՈՎՐԻՒԿ

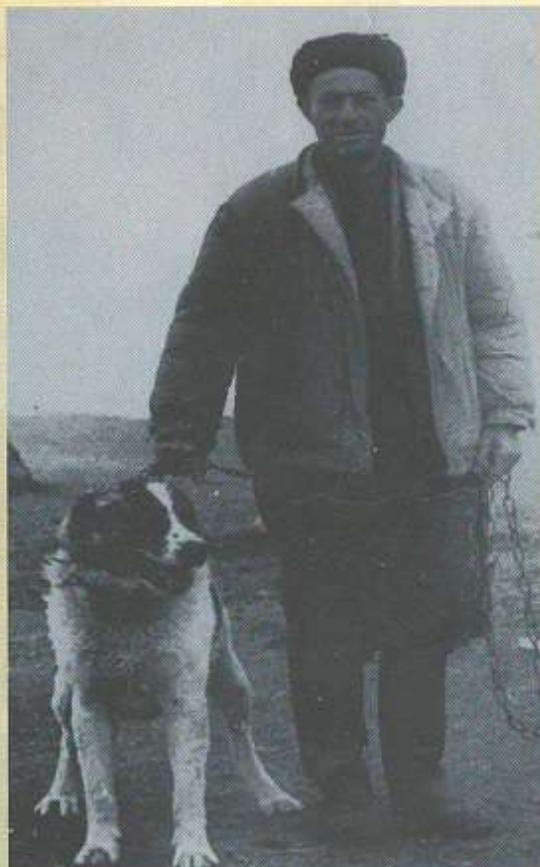

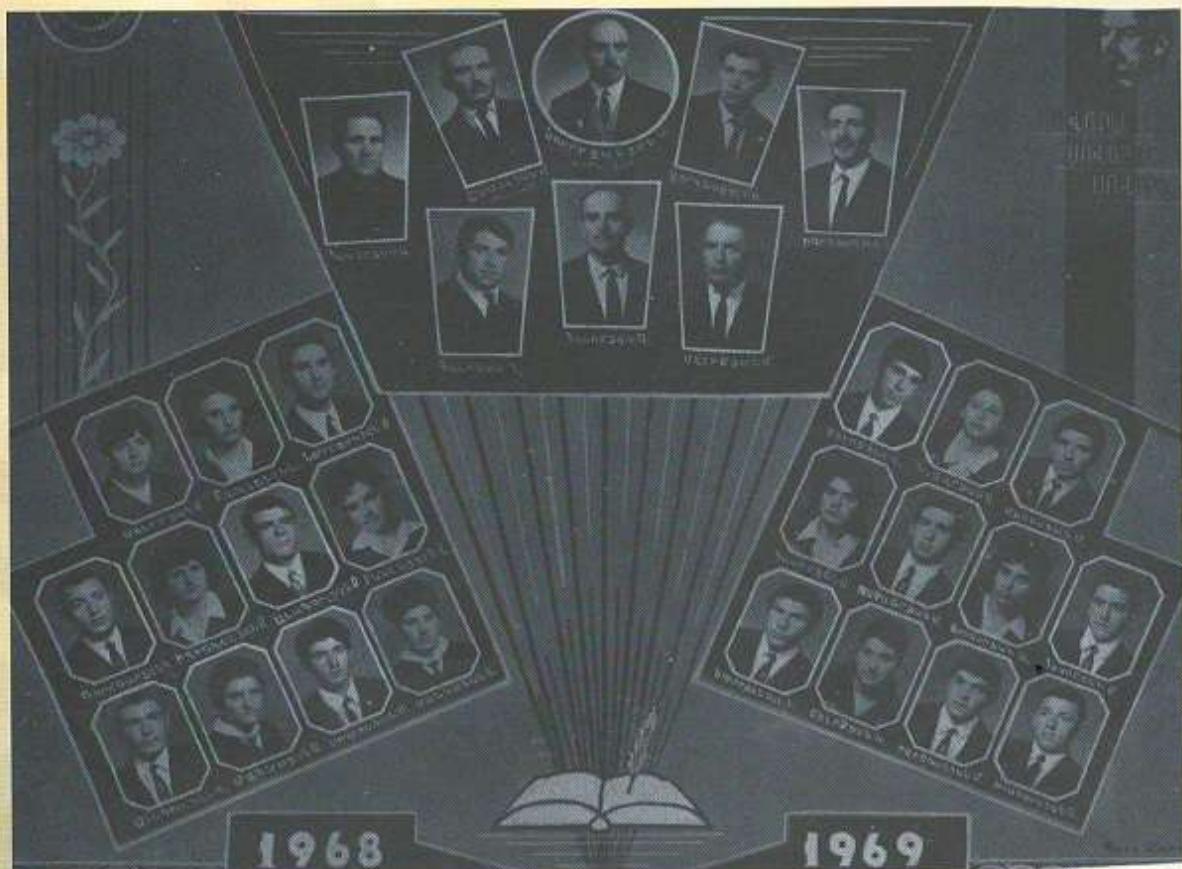
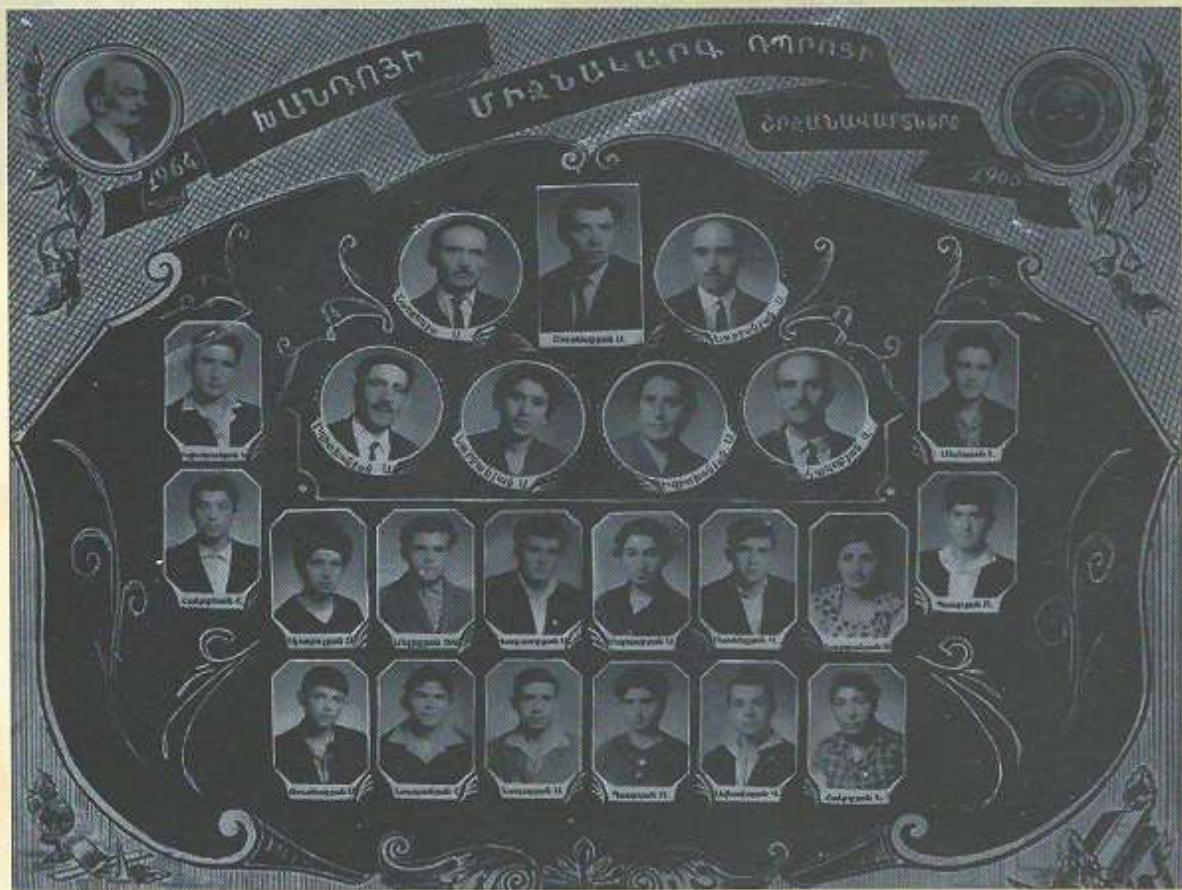

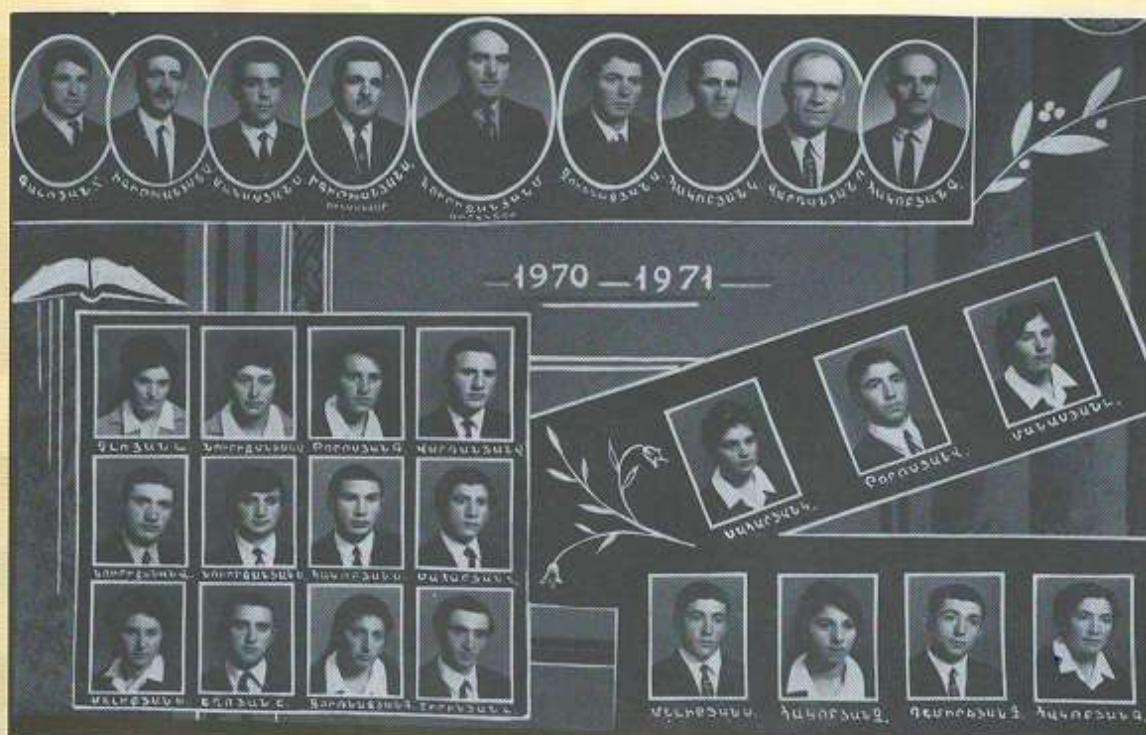
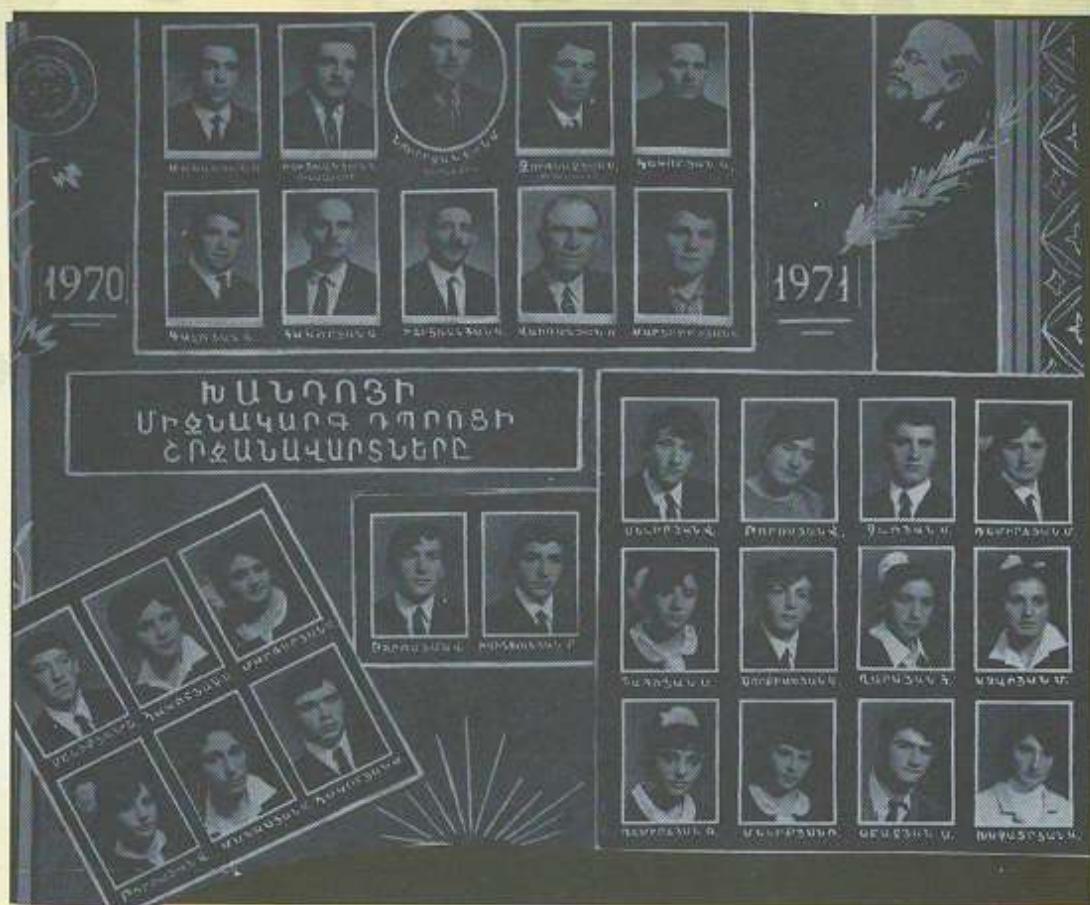

Արևադասի ճշական հայոց գՅՈՒՆԻ ՄՐՁԱԿԱՐԳ ԴՐՈՅՏ ՃՇԱԿԱՎԱՐՆԵՐ

1976

1977

ԱՆԴՐԱՎՈՐ
ԾԱՌԱՎՈՐ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ԿԵՐպար

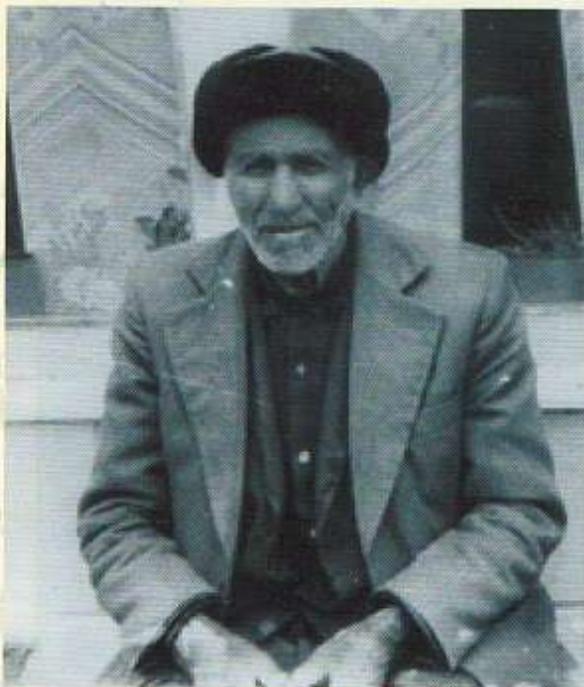
ԱՆԴՐԱՎՈՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԱՆԴՐԱՎՈՐ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԶԱՅՆԸ

Բասենցյան Թաղեռու Կարապետի (Թաթօն)

Յարգված ու սիրված, քչախոս, խելամիտ մարդ էր Թաղեռոսը: Ծնվել է 1898 թվականին:

1918 թվականին Շորավար Անդրանիկը այցելել է Զավախիք՝ տեղի ազգարնակությունից կամավորներ հավաքագրելու համար: Թաթօն այն փոքրաթիվ ջավախիքիներից էր, որ ցանկություն է հայտնել համայուն կամավորականների շարքերը: Սակայն հավաքագրող հանձնաժողովը մի քանի անգամ մերժել է փոքրամարմին ու վտիտ Թաթօնին ընդունել իրենց խմբի մեջ: Երիտասարդ խանդոցին համառ էր, նրա կամքն ՝ անկոտրում: Նա վերջին փորձն է կատարում իր ցանկությունն իրականացնելու համար: Մտնելով հավաքագրված գին-վորների շարքերի մեջ, կանգնում է երկրորդ շարքում գտնվող հսկայամարմին Սագելցի Արամի կողքին: Երբ հանձնաժողովի անդամները մեկ առ մեկ նայում են կամավորներին, բարձրահասակ Սագելցի Արամին ու փոքրամարմին Թաթօնին իրար կողքի տեսնելով՝ չեն կարողանում զապել իրենց ծիծաղը: Այդ պահին մոտենում է մեծ հայդուկապետը.

— Տղաք, ինչո՞ւ կիսնդաք, գործարեք:

Կրահելով ծիծաղի պատճառը՝ Անդրանիկը իր մոտ է կանցում Թաթօնին ու Արամին: Նայելով Արամին, Անդրանիկն

ասում է. «Քեզ հասկացանք...»: Ապա ոտքից գլուխ հայացքով ուսումնասիրելով Թաթօնին ասում է.

— Դու, բարամ, ի՞նչ կուզես մեզնեն:

— Փաշա, ես խանդոցի եմ, ապուպապերս Կարին գավառից, անունս Թաթօն, ուզում եմ կուզել...

— Ի՞նչ ասիր Թաթօն: Յե՛յ վախ իս Թաթօն, Սասնա սարերի բազե...

Ապա, ուշադիր զննելով վտիտ երիտասարդին, ծեռքը դնելով նրա ուսին, հարցնում է.

— Թաթօն, թե՞՛ Թաթօն: Թաթօն իմ խմբի սիրտն էր ու հոգին, նա ուրիշ էր: Թաթօնի անունն էլ էր Թաթօն: Գիտես, բարամ, քրդական հարսանիքի ճրագ հանգստողն էր նա: Թաթօն հսկա Սորութ Կարոյի ընկերն էր, Թաթօն անորեն նվազ էր...

Անդրանիկը հրամայում է Թաթօնին ընդունել կամավորական ջոկատում խնամակալությունը հանձնելով Սագելցի Արամին: Այսպես խանդոցի Թաթօնը դարձավ Անդրանիկի զինվորներից մեկը:

Մեկ տարի կովեց Անդրանիկի գորագնդում, արժանացավ նրա համակրանքին, հարգանք ու սեր վաստակեց ընկերների մոտ: Երբ տեղի կամավորականների խումբը Անդրանիկի հորդորով ցրվեց, Թաթօն մնաց ու մասնակցեց Կարսի համար մղված մարտերին: Այնուհետև Սագելցի Արամի փոքրաթիվ կամավորական խմբի կազմում մասնակցեց Կարս-Ղիսալցիս ճանապարհահատվածում մղված կոհվներին:

Երբ Անդրանիկը իր զորքով շարժվեց Պարսկաստանի ուղղությամբ, իր մոտ կանչելով ծնունդով ջավախիքի փոքրաթիվ կամավորներին՝ ասաց.

— Ժամանակն է, որ մենք բաժանվենք: Դուք մնացեք ձեր վաթաններում և պաշտպանեցեք ձեր հայրենին: Թշնամին նենգ է ու խարդախ, դուք ավելի պետքական եք այստեղ:

Թաթօն մինչև իր կյանքի վերջը ապրեց Խանդոյում: Նա մահացել է 1990 թվականին:

Խաչատրյան Սեդրակ

Նազարյան Յարություն Ավագի (Խելառ Արութիկ)

Ծնվել է 1894 թվականին: Գյուղում նրան խելառ Արութիկ էին ասում: Բայց նա խելառ չէր: ճշմարտախոս ու արդարամիտ, խոսքը ճակատին ասող, պարզ հոգու տեր մարդ էր:

1918 թվականին Յարությունը զինվորագրվել է Անդրանիկի կամավորական զորագնդին: Կարծ ժամանակում նրան հաջողվել է վայելել մեծ հայդուկապետի համակրանքը: Խելառ Արութիկը նշանակվել է հատուկ առաջապահ ջոկատի տասնապետ: Նա Անդրանիկի հետ եղել է Նախիջևանում, Չանգեզուրում և մասնակցել է տարբեր ճակատամարտերի: Արութիկը բազմից աչքի է ընկել խիզախություններով, որի համար արժանացել է Անդրանիկ փաշայի գովեստին:

Խոյի հայտնի ճակատամարտում երիտասարդ խանդոցին իր ջոկատով փախուստի է մատնում թվաքանակով իրենց գերազանցող թուրքերին և ապահովում են հայ գաղթականների վերադարձ դեպի Յայաստան, որոնց շրջափակել էին թուրքերը:

Երբ իրադարձությունների կտրուկ զարգացման պատճառով Անդրանիկը որոշել է հեռանալ Յայաստանից, դիմելով խելառ Արութիկին ասել է.

- Բարամ, երկու խելառ հարկավոր չեն այս խեղճուկրակ անգեն գորբին:

Գևաքուրգիր, դուն ավելի օգտակար կլինես քո վարանում: Խառը ժամանակներ են, ծեր մոտի թափթփուկ թուրքերը կարող են գլուխ բարձրացնել, դուն ավելի օգտակար կլինես այստեղ: Իմ ամեն մի զինվոր նվիրյալն է ազգիս: Դու, բարամ, քո ծառայություններով ապացուցել ես այս...

Խելառ Արութիկը մահացել է 1973 թվականին:

Վաթունական թվականներից մի հետաքրքիր դրվագ է մնացել հիշողությանս մեջ: Մեր տան բակում, սալքարի վրա նստած, թաթո պապը, Արութիկ պապը ու զանգեզուրցի Նազիկ տատս ինչոր նկար ծեռքերին նայում ու հիանում էին, արտասպում ու համրուրում էին նկարը: Նրանք ինչ-որ բան էին շշնչում իրար.

- Փաշան է, ծո, մեր փաշան, - ասում էր Արութիկ պապը:

- Կամաց, Արութիկ, - մարդիկ կիմանան, - ասում էր թաթո պապը:

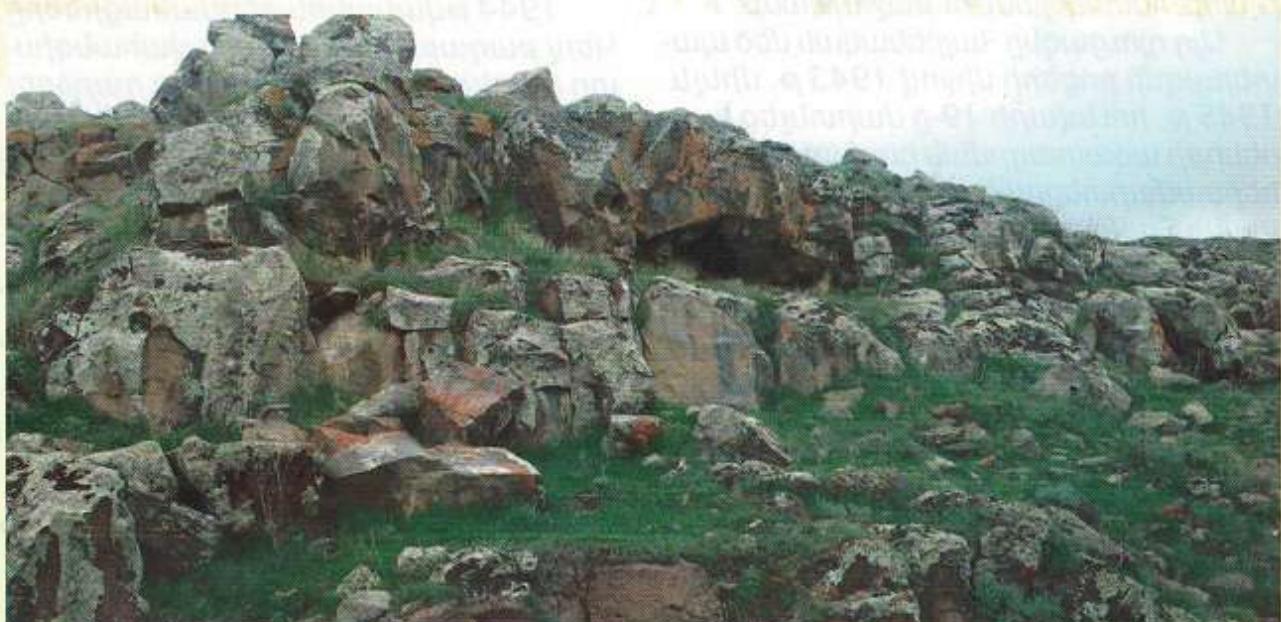
- Կիմանան թող իմանան, իմ փաշան է, ըստել եմ ու կըսեմ:

- Մեծ ապա, դու աշե...

Նազիկ տատս նայեց - նայեց, գլխաշորի տուտը տարավ աչքերին ու շան ջաց.

- Ի նքն է, որ կա...

Խաչատրյան Սեղրակ

Վարդ Արտաշեսի Պողոսյան

Վարդ Պողոսյանի քաջագործությունների մասին շատ-շատ է գրվել: Ուստի, մեր համագուղացու հերոսությունները պետք է լավ ներկայացնելու համար որոշեցինք դիմել 89-րդ դիվիզիայի հրամանատարի շարային գծով տեղակալ, գնդապետ՝ Երվանդ Կարապետյանի «Անմահության ճանապարհով» հուշագրությանը, որից մի հատված է ներկայացնում ենք ստորև:

Հաստերն աչքի ընկան Կերչի մարտերում, նրանցից եր խանդո գյուղից Վարդ Արտաշեսի Պողոսյանը, լայնաթիկունք թիստեմ մի երիտասարդ: Ընկերների շրջանում նա հայտնի էր սրտաբացությամբ, հմտությամբ ու քաջությամբ:

Այդ դյուցազնը Յայրենական մեծ պատերազմի բոցերի միջով 1943 թ. մինչև 1945 թ. հունվարի 19-ը մարտնչեց հայրենիքի ազատագրման համար և Դրիմի հերսամարտերով հասավ մինչև Լեհաստանի Տամաշով քաղաքի մատուցները, ուր ընկավ հերոսի մահով:

1943 թ. դեկտեմբերի սկզբներին Թամանյան դիվիզիայի 390-րդ գունդը ստիպված դադարեցրեց գրոհը: Դիմացը գործում էին ֆաշիստական ամրություններում տեղակայված կրակակետերը: Դրանց ոչնչացնելու մարտական առաջարանք տրվեց, որի կատարողների մեջ էր նաև Վարդ Պողոսյանը: Առաջարանքը դժվար էր, մարտիկները վերա-

հաս մահվան ուրվականի ուղեկցությամբ շարժվում էին դեպի թշնամու կրակակետերը: Յրետանային կրակը դեռ չէր դադարել, երբ հակառակորդի դիրքերի վրա հարձակման անցան 390-րդ գնդի 8-րդ և 5-րդ վաշտերը: Յակառակորդը գնդացրային խաչածն անընդհատ կրակով փակում էր հարձակվողների ճանապարհը: Գնդացրից ընկնում են հայ մարտիկները, դրությունը օրիհասական էր: Վարդ հայացքը կտրելով ծանր վիրավոր քաջակորով հրամանատարից (ավագ լեյտենանտ Ռ. Մեծլումյան), վրիժառության մոլուցքով մղված, շրջանցում և մի քանի ոստյունով հասնում է կրակակետին, նպատակին է հասցնում ձեռքի նոնակը, հետևում է խլացող որոտը... և գնդացրից լորում է: Գնդի ստորաբաժանումները զարգացնելով գրոհը և կոտրելով ֆաշիստների մյուս կրակակետերի համառությունը, ընդհուպ կերպով մոտենում են թշնամու՝ անցուղիներով միմյանց միացված ամրություններին: Մարտը գնալով ահեղ բնույթ է կրում: Վարդ Պողոսյանը զիսվորական թիվնոցի հաճճեպորեն պատոված ծվենով կապում է վերը և 5-րդ վաշտի խիզախ մարտիկների առաջին շարքերում գրոհելով միրճվում է թշնամու խրամատները: Թշնամու խրամատներում գործը հասնում է ձեռնամարտի, թշնամին խուճապի է մատնվում, ամրությունները թողնելով թամանցիներին:

1944 թվականին գերմանացիները Կերք քաղաքի գլխավոր նավահանգստը և երկու կողմերի շենքերը դարձել են դիմադրության հանգույցներ: Ֆաշիստները որոշել են ինչ գնով էլ լինի կանգնեցնել մեր զորքերի առաջխաղացումը այս հատվածում և ահա, չկարողանալով կասեցնել թամանցիների գրոհը, քանդում են քաղաքի միջով անցնող Կատերլեզ ջրանցքի կամուրջները, որը քաղաքի գլխավոր փողոցը բաժանում է երկու մասի: 390-րդ գնդի ստորաբաժանումների առաջխաղացումը զարգացնելու և ավելորդ զոհեր չտալու միակ միջոցը դիմացի թշնամու 3 հանգույցային կրակակետերի ոչնչացնելն էր, որոնց տեսադաշտն ու գնդակոծման սեկտորը

շատ մեծ էր:

Յակառակորդը, ահ ու սարսափով պատաժ, գիշերները անվերջ իրթիռներ էր բաց թողնում և լուսավորում պաշտպանության քնագիծն ամբողջ երկարությամբ, ամենափոքր շարժումներին սկսում էր կրակ տեղայի:

Վարդ Պողոսյանին մարտական առաջադրանք տրվեց ոչխացնել մահվան այդ բները: Եվ ահա դյուցազնակորով մարտիկը կատարեց չգերազակացված սիրագործություններ:

... Փետրվար ամսի ձյունախառն մի գիշեր էր, երբ Վ. Պողոսյանը ստացավ մարտական հրամանը: Առաջադրանքը ստորք էր, վտանգն՝ ստույգ:

Լուսադեմին, երբ դեռ երկինքն ու գետինք գրկված էին իրար հետ թանձր խավարով, առյուծաբաշ զինվորը կրծքով կոտրելով սառույցի բարակ շերտն, անցնում է Կատերլեգը:

Դուրս գալով ափ, Վարդը շոշանցում և սողալով, ամենայն գգուշությամբ, մոտենում է թշնամու առաջին կրակակետին, ապա պատուհանից անակնկալ կերպով ցատկում է ներս, ոչխացնում ֆաշիստ գնդացրորդին, և գնդացիրը հանձնում էր օգնության հասնող խալիովին:

Առանց վայրկյան կորցնելու նաշտապում է երկրորդ կրակակետը, սակայն թշնամու իրավողերը միաևգամից կենդանացան: Մարտիկները շուշները պահած նայում էին ընկերոջ հետևից: Պողոսյանի ամբողջ շոշակայքը գնդակոծվում էր: Բայց Վարդը համարորեն սողում էր: Ընկերները փոթորկալից կրակ բաց արին դեպի թշնամին: Ահա և գնդացիրը, որը սփռում է մահաբեր կրակ: Պողոսյանը զայրույթով բռնեց թշնամու գնդացրի պատից դուրս ցցված փողը և սեղմեց գետնին: Շշմած գերմանացի գնդացրորդը, ցանկանալով ազատվել անվախ սովորական մարտիկից, շարունակում էր կրակել, ավելի շիկացնելով փողը: Բայց և այսպես Վարդը բաց չթողեց փողը... բոլորը տեսան այրվելուց ծխացող հերոսի ձեռքերը: Սովետական մարտիկի և հիտլերականի միջև սկսվում է գրտեմարտը: Պողոսյանը դուրս՝ իրեն է քաշում գործող գնդացիրը, հիտլերականը օրհասական

երկյուղով, գնդացրի խզակորթին կառչած, աշխատում է պաշտպանել այն և կոտրել Պողոսյանի համառությունը: Նա օգնության է կանչում յուրայիններին: Վարդը չի կորցնում իրեն: Նա մի ճեռքով կարողանում է պաշտպանել այդ վիճակը և գործողության մեջ դնում նոնակները: Յենց այն ժամանակ, երբ մի խումբ հիտլերականներ սենյակի դիմացի դռնից, անտեղյակ, ներս են խուժում, գործում են Վարդի առաջին և ապա երկրորդ, երրորդ նոնակները: Այնուհետև առյուծասիրտ մարտիկը պատուհանից ներս է մտնում՝ դիմադրելու սենյակ մտնող մյուս հիտլերականներին: Եվ մինչև կրակակետ կհասնեին ստորաբաժանումները, մահ ու երկյուղ չունեցող գինվորը սենյակի մեջ ձեռնամարտի է բռնվում գերմանացիների հետ: Գերմանական կրակակետում, օդի մեջ, աջ ու ձախ գործում է Վարդի ավտոմատը, այնուհետև ավտոմատի խզակորթը, ֆիննական դաշույնն ու կովկասցու բռունցքը:

Դյուցազնական մարտ մղելու, ջերմ հայրենասիրություն ցուցաբերելու, մարտական առաջադրանքը գերազանց կատարելու համար հաջորդ օրը Վ. Պողոսյանը կանչվեց դիվիզիայի շտաբ, իր կողմից հայրենասիրական փառքով պասկած մարտական գործունեության մանրամասնությունները պատմելու: Իսկ դիվիզիայի «Կարմիր գինվոր» թերթը, իր էջերում նկարագրելով հերոսաբար մարտնչող գինվորի տարած հաղթանակը, միաժամանակ նշում է, որ Վ. Պողոսյանը միայն այդ հանգուցային ամրություններում նույն ժամին ոչխացրել է 25 հիտլերական և գրավել երկու շենք՝ գնդացիրներով:

1944թ. մարտին Վ. Պողոսյանը պարգևատրվում է Փառքի երկորդ աստիճանի և Կարմիր աստղի շքանշաններով: Իսկ դիվիզիա այցելած Կ. Ե. Վորոշիլովի ձեռքով Վ. Պողոսյանը պարզմատրվում է գրպանի ոսկյա ժամացուցով:

1944թ. փետրվարի վերջերին 390-րդ գնդին նորից է վիճակվում կանգնեցնել թշնամու հակագրոհը: Կատաղի մարտեր էին գնում երկիրականի մի շենքի համար:

Վարդ Պողոսյանը, մարտական առա-

շաղրանք ստանալով, բարձրանում է երկրորդ հարկը և այն մաքրում հիտլերականներից ու դարձնում հիանալի կրակակետ: Անակնկալի եկած, ջախջախված ու շենքից շարտված ֆաշիստները ցանկանում են վերստին դրույթան տեր դառնալ: Ֆաշիստական հրետանին կործանում է շենքի պատերից մեկը և առաջացնում իրդեհ, սակայն հաղթանակը մնում է թամանցիներին, որի մեջ մեծ բաժին ուներ Վարդ Պողոսյանը: Վարդը ցած է նետվում երկիարկանի շենքից և, մոռանալով ստացած ցավն ու վնասվածքը, յուրային-ների հետ նետվում դեպի թշնամին: Մարտը կատաղի, ահեղ ընույթ է կրում և փողոցում գործը դարձյալ ձեռնամարտի է հասնում սովետական մարտիկների ու հիտլերականների միջև:

... Գերմանացիները ավելի գերազանց ուժերով անցնում են նոր հակառորդի: Գնդի ստորաբաժանումները նահանջում են ելման դիրք, սակայն նահանջը լինում է շատ կարծ: Վարդը, բռպետ առաջ մտնելով դիմացի շենքի սենյակներից մեկը, պատսպարվում է սենյակում գտնվող պահարանում: Չանցած մի քանի բռպետ այդ սենյակը ևս լցվում է հիտլերականներով, որոնք սենյակի երկու լուսամուտներում հապճեպորեն տեղադրում են գնդացիրները: Երբ թշնամու գնդացիրները կրակ են բացում սովետական մարտիկների առաջնադացումը կանխելու, Վարդը ավտոմատային հուժկու կրակով պահարանից կրակում է սենյակում գտնվող հիտլերականների վրա և ոչնչացնում բռլորին: Այսուհետև նա, անակնկալի բերելով թշնամուն, հարձակվում է երկրորդ և երրորդ կրակակետերի վրա, ոչնչացնում հիտլերականներին: Վերջին սենյակում գործելու ժամանակ ֆաշիստները, չկարողանալով հաշիվ տալ իրենց, թե ինչ է կատարվում, չգիտեն գիտակցաբար, թե երկյուղից՝ դանդաղորեն բարձրացնում են ձեռքերը: Եվ երբ գնդի մարտիկները շտապում են բռպետ առաջ հասնել կրակակետերը, վերջին սենյակում Պողոսյանի ավտոմատի վճռին էին սպասում երկու բարձրաստիճանավոր հիտլերականներ:

1945 թ. հունվարին թամանյան դիմիգիան հերոսամարտերով հասավ Վիս-

լա գետին: Վարդ Պողոսյանը իր գնդի հետ մասնակցեց Ամաշուվ քաղաքի մոտ տեղի ունեցող վճռական ճակատամարտին:

Յաղթահարելով հակառակորդի բոլոր արգելքները՝ 390-րդ գնդի գումարտակներից մեկը (որի մեջ էր Վարդը), առաջ գնալով 10 կիլոմետր ու թափանցելով խիտ անտառը, անցնում է թշնամու թիկունքը և 1945թ. հունվարի 19-ին մարտի բռնվում հիտլերականների հետ: Սկզբնական շրջանում թվում էր, թե խմբավորման քանակը անշահան է, սակայն մարտի ընթացքում պարզվեց, որ հակառակորդի խմբավորման մեջ կան ջախջախված դիմիգիաների մնացորդներ, որոնք ունեն տանկեր և ինքնազնաց հրանոթներ:

Վ. Պողոսյանի գնդացիրը գործում է անխափան: Գերմանացիները, ծան կորուստներ կրելով, գործողության մեջ են դնում տանկերը:

Թշնամու առաջին տանկը սրընթաց խուժում է դեպի կրակակետ, բայց նպատակին չհասած, անշարժանում է Վարդի՝ ընդհուպ տանկի առաջ նետած նոնակներից: Մինչև 390-րդ գնդի տեղ հասնելը զգալի է դառնում գումարտակի զինվորների կորուստը:

Յերսաբար ընկնում են շատերը, վիրավորվում են ան Վարդը: Այդ նրա վերջին և 15-րդ վիրավորվելն էր: Թեև վերը ծանր էր, բայց վրեժինդիր ժայտով էր նայում թշնամուն:

Դիմացից լայն ճակատով նորից են երևում ֆաշիստական տանկերը, որուցից մեկը շարժվում է Վարդի կողմը, ցանկանալով տրորել:

... Որոշումն ընդունվեց վայրկենաբար... Առյուծասիրտ հայրենասերը, հակատանկային նոնակները մարտական վիճակի մեջ պահելով, հավաքում է վերջին ուժերը և սողում դեպի ֆաշիստական հրեշը: Վերջին ժայտը սարեց Զավախքի զավակի դեմքին: Առաջացավ թանձր փոշի, վրա հասավ մնան ու անմահությունը: Յակառակորդի ջախջախված տանկը անշարժ կողքի էր ընկել և բոցավառվում էր սեփական վարելանյութից:

Բասենցյան Մանուկ Գրիգորի

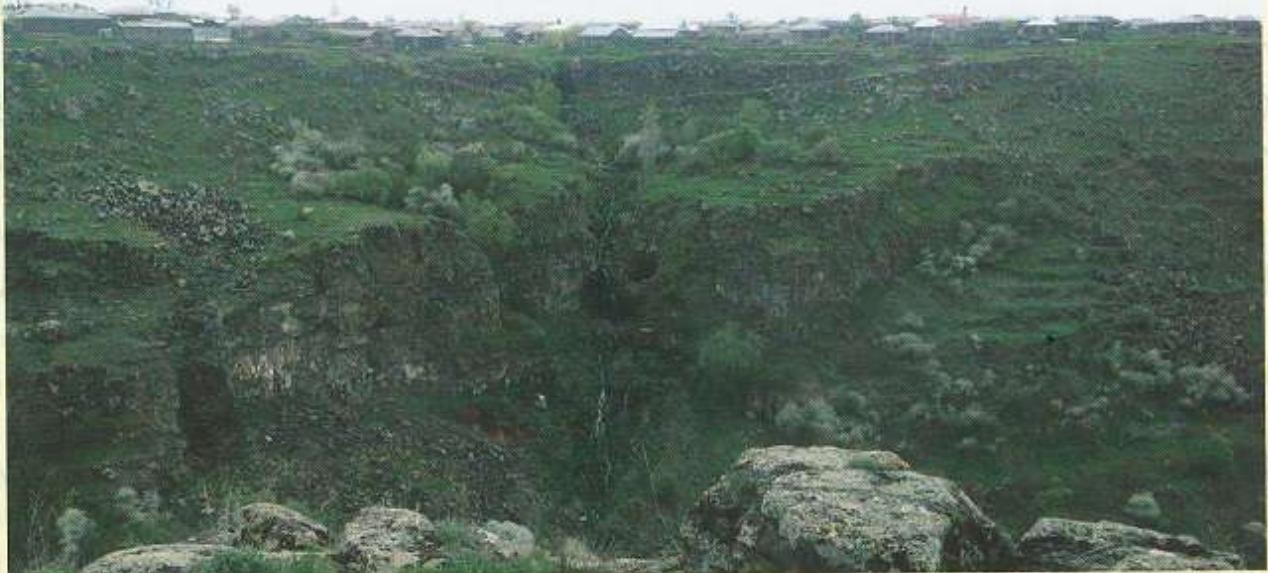
Ծնվել է 1922 թվականին: 1937 թվականին ավարտել է տեղի յոթամյա դպրոցը: 1938 թվականին ընդունվել է Ախալցխայի գյուղատնտեսական տեխնիկումը, որն ավարտելուց հետո՝ 1942 թվականին, Նշանակվում է Ախալքալաքի շրջանի Կոչի գյուղի գյուղութեսի տեղամասային գյուղատնտես, որտեղ աշխատել է մինչև 1943 թվականի վերջը:

1944 թվականի հունվարին Մանուկը գորակուզվել է խորհրդային բանակ և անմիջապես էլ 3-րդ ուկրաինական ռազմաճակատի շարքերում մասնակցում ռազմական գործողություններին: Նա ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Ռումինիայի, Բուլղարիայի, Յարավավիայի և Յունգարիայի ազատագրման համար մղվող մարտերին: 1944 թվականի դեկտեմբերի 12-ին Մանուկ Բասենցյանը ծանր վիրավորվում է: Ութ ամիս

բուժվելուց հետո, հաշմանդամ դարձած՝ նա վերադառնում է հայրենի գյուղ:

Մարտական ծառայության համար Մանուկը պարգևատրվել է «Պատերազմի առաջին աստիճանի» շքանշանով և բազմաթիվ այլ մեդալներով: Վերադառնալով հայրենի Զավախիք՝ Մանուկը աշխատել է իր սիրած մասնագիտությամբ: 1945-1957 թվականներին նա աշխատել է Օրշայի Կոլտնտեսության գլխավոր գյուղատնտես, որից հետո երկու տարի հանդույս աշխատել է գլխավոր գյուղատնտես: 1961 թվականից դեկավարել է արհմիությունը: Երկու անգամ ընտրվել է շրջկոմի անդամ: 1956-1979 թվականներին եղել է գյուղական սովետի դեպուտատ: Երկարամյա և անբարի աշխատանքի համար Մանուկ Բասենցյանը պարգևատրվել է «Պատվո Նշան» շքանշանով, գյուղատնտեսական ցուցահանդեսի եռակի բրոնզե մեդալով: Նա մի քանի անգամ մասնակցել է ժողունտեսության նվաճումների ցուցահանդեսին: 1961 թվականին ավարտել է Երևանի գյուղատնտեսական ինստիտուտի ագրոնոմիական ֆակուլտետի հեռակա ուսուցման բաժինը: 1979 թվականից մինչև ԽՍՀՄ-ի փլուզումը Մանուկը աշխատել է Խանդոյի կոլտնտեսության հաշվետար: Նա շատ ազնիվ, համեստ, պարտաճանաչ, խոհեմու խելոք անձնավորություն էր: Յամագուղացիների համար խորհրդատու էր և վայելում էր նրանց սերն ու հարգանքը:

Մանասյան Գոռ

Յակոբյան Վարդան Բագրատի (Բոռ Վարդան)

Ծնվել է 1924թ., նշանավոր մանկավարժ և Խանողոյի դպրոցի տնօրեն Բագրատ Յակոբյանի ընտանիքում: 1942 թվականին ավարտել է տեղի միջնակարգ դպրոցը:

Պատասելության տարիներին Վարդանը գրադարձել է տարբեր սպորտաձևերով: Ախալքալաքի ֆուտբոլի թիմում խաղացել է որպես պաշտպան: 1942 թվականին զորակոչվել է սովետական բանակ: 1943 թվականին ավարտելով Մանգլիսի հրետանային սպայական ուսումնարանը, որպես վաշտի հրամանատար, մեկնել է ռազմաճակատ: Վարդան Յակոբյանը մասնակցել է Յոլսիսային Կովկասում մղվող մարտերին, Թամանյան թերակղզու և Ղրիմի ազատագրմանը: Այնուհետև ակտիվ մասնակցություն է ունեցել Ղնեպի, Բուլհարեստի, Բուղապետի ազատագրման համար մղվող մարտերին:

Մասնակցել է նաև Բեռլինի գրավմանը:

Յայրենական մեծ պատերազմում ցուցաբերած արիությունների համար Վարդան Յակոբյանը պարգևատրվել է «Կարմիր աստղի» կոկնակի, Յայրենական մեծ պատերազմի առաջին և երկրորդ աստիճանի շքանշաններով ու բազմաթիվ այլ մեդալներով:

Չորացրվելուց հետո Վ. Յակոբյանը անցել է խաղաղ աշխատանքի: Ախալքալաքի գյուղատնտեսական տեխնիկումում և, մինչև կյանքի վերջին օրերը, թիվ 116 պրոֆտեխնուսումարանում աշխատել է որպես մանկավարժ:

Վահան Յակոբյանը մահացել է 1987 թվականին:

Գայանե Յակոբյան

ԽԱՆԴՈՆ ԱՐՅԱԽԱՅԱ ՀԵՐՈՍԱՐՏՈՒՄ

Նուրիջանյան Արմեն Ռուբենի

Արմատներով խանդոն Արմեն Նուրիջանյանը ծնվել է 1972 թվականին Երևանում, Ռուբեն Նուրիջանյանի և Յասմիկ Պապոյանի ընտանիքում: Միջնակարգ և բարձրագույն կործություն ստացել է Երևանում: Չորակոչվելով բանակ, 1992-1994 թվականներին ծառայել է N զորամասի թիվ Երկու հատուկ գնդում: 1993 թվականի փետրվար-սեպտեմբեր ամիսներին մասնակցել է Լաշինի և Ղուբաթուի մարտերին, իսկ 1994 թվականի հունվարին՝ Քարվաճառի (Քելբաշարի) արյունահեղ մարտերին: Չինադադարից հետո Ելորդ ժամանակ Արմենը ծառայությունը շարունակել է Քարվաճառում: Յայաստանի Յանրապետության զինված ուժերի գլխավոր շտարի կողմից նա արժանացել է բազմաթիվ մեդալների ու գովասանագրերի: Ըստրակալագիր են ստացել նաև ծնողները:

Նշենք, որ Արմենը համեստորեն հրաժարվեց իր մասին խոսելուց: Փոխարենը, նրա մասին տեղեկությունները մեզ տրամադրեց մայրը:

Խաչատրյան Սեդրակ

Խաչատրյան Ստեփան Գևորգի (Սոյոպիկ)

Ծնվել է 1959 թ.: Տեղափոխվել են Երևան 1960-ական թվականներին: Դարաբաղյան շարժման արշալույսին, երբ կազմավորվում էին մարտական ջոկատները, նա առաջիններից մեկն էր, որ անդամագրվեց նորաստեղծ ջոկատներից մեկին: Այն ջոկատ, որի կազմում էր Սոյոպիկը, ոչ միայն գենք էր հայթիայթում զինելու ջոկատներին, այլև կազմակերպեց գենքի արտադրություն: Յետագայում հայոց ազգային բանակի (ՀԱԲ-ի) շարքերում մասնակցել է Գորիսի, Կոռնիծորի, Խոզնավարի ինքնապաշտպանական մարտերին:

Եվ երբ սկսվեցին Լաշինի միջանցքի հայտնի մարտերը, Ստեփանը «Վրաբոյի ջոկատի» կազմում մասնակցել է Վերը նշված միջանցքում գտնվող Խաչիկ, Լենավան գյուղերի ազատագրական մարտերին:

Դրադադարից հետո մի քանի տարի մնացել է Լաշինի շրջանի ծալվա գյուղում, մասնակցել է նրա վերակառուցման աշխատանքներին: Տեղի նորաբաց միջնակարգ դպրոցում, ուր հաճախում էին նաև հարևան գյուղերի երեխաները, Ստեփանը դասավանդել է հայ ժողովրդի պատմություն և ռազմագիտություն:

Արժանացել է Դարաբաղի նորաստեղծ հանրապետության կառավարական պարգևների: Ստեփան Խաչատրյանի ծառայությունները բարձր է գնահատվել նաև Յայաստանի Յանրապետության զինված ուժերի գլխավոր շտարի կողմից, որը նրան արժանացրել է մեդալների, պատվոգրերի և կառավարական պարգևների:

Խաչատրյան Սեդրակ

ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՒՄ ԵՆ ՄԵՐՈՆՔ

ԻՆՉ ԱՆԵՍ

Հայրենիքից դուրս եմ եկել ես այսօր
Ամբողջ ձամփես անձրև թափվեց, ի՞նչ անեմ,
Դամակայում երեք աղջիկ ես տեսա,
Սայրաբեցի, թես ցավեց, ի՞նչ անեմ:

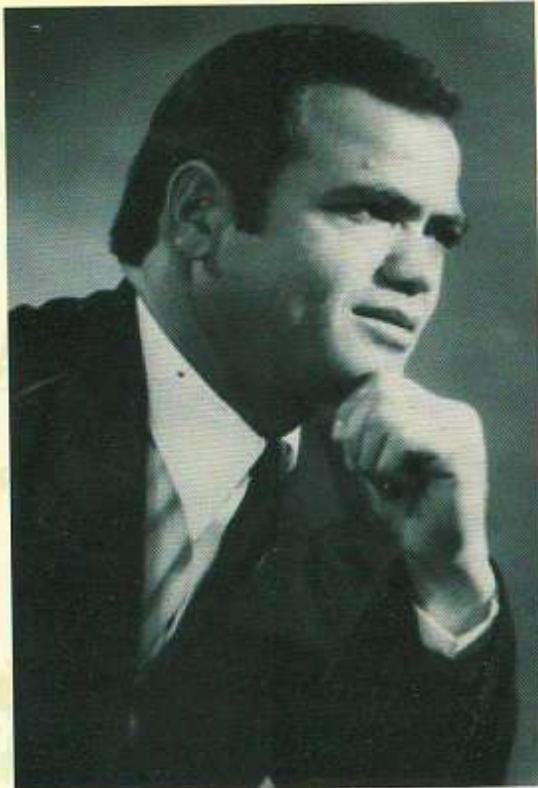
Մեկը անզուսպ, չափը չգիտեր բերանի,
Աթարից սև, չտեսնի, երանի,
Մի խոսք ասաց, խիստ ցավեցի նրանից,
Օրսիս վրա կրակ դրեց, ի՞նչ անեմ:

Մեկը ծեռքին մի մաղ ուներ սազելի,
Ինքը իրեշտելի, մահիլ եղա մազերին,
Եա ինձ խղճաց և ափսոսաց նազելին,
Քաղցր լեզվով ինձ փայլիալեց, ի՞նչ անեմ:

Ես ձեզ տեսա խելառ-խելոք վարմունրով,
Ճամփես շաղվեց զարդարանքի ծաղկունրով,
Միրտ եք դաղում խումար ու սև աչքունրով,
Դարդ ու ցավը մեջքս ծռեց, ի՞նչ անեմ:

Անունս Մաթին է, մի աշուղ եմ ես,
Լսեցեք, թե ինչ ասելիք ունեմ-ձեզ
Եղեք համեստ, ամոթխած ու հեռատես,
Չեք վարմունքը իոզիս եանեց, ի՞նչ անեմ:

Մաթին

Իմ հայրիկ

Մանկությունից զգացել եմ,
Անկեղծ սերդ իմ հայրիկ,
Խորհուրդդ լսել եմ,
Խրատական իմ հայրիկ:

Այս իմ հայրիկ, քաղցր հայրիկ,
Պարտական եմ իմ հայրիկ,
Բարի խորհուրդդ լսել եմ,
Խրատական իմ հայրիկ:

Տվել ես սերդ հայրական,
Զավակի հայր խևական,
Որդիներիդ դու մշտական,
Պինդ վահան ես իմ հայրիկ:

Այս, իմ հայրիկ, քաղցր հայրիկ,
Պարտական եմ քեզ հայրիկ,
Որդիներիդ դու մշտական,
Պինդ վահան ես իմ հայրիկ:

Երգերս չեն մխիթարե,
Քանիզի Կամոս անձար է,
Հայրս ինձ համար մեծ սար է,
Ինձ ապավեն, իմ հայրիկ:

Այս, իմ հայրիկ, քաղցր հայրիկ,
Պարտական եմ քեզ հայրիկ,
Բարի խորհուրդդ լսել եմ,
Խրատական իմ հայրիկ:

Խրատական

Ես աշխարհում երազկոտ ու խարուսիկ
Լավությունն է մնում միայն, օ՛ մարդիկ,
Չէ, որ կյանքն է էս աշխարհից անցողիկ,
Լավությունդ թող աշխարհին ու զնա:

Են չար մարդը ի՞նչ է տարել մի օգոստ,
Լավ իմացիր, կյանքը կարձ է, կանցնի շուտ,
Կիայտնվեն նոր մանուկներ, նոր սերունդ,
Լավությունդ թող սերնդիդ ու զնա:

Բարուն կուտա բարի, չարին էլ միշտ չար,
Բնական կանոն է ամենը համար,
Աշխատիր քո կյանքում միշտ լինես արդար,
Գործդ բարի թող աշխարհին ու զնա:

Չարը բարուն երբեք ընկեր չի դառնա,
Աշխարհում եղել է, միշտ էլ կմնա,
Մարդը պետք է այս բանը, անշուշտ, իմանա
Կամո, դու չարիքից թող, անցի ու զնա:

Խանդո հայրենի

Դու Զավախսի գյուղերի մեջ անվանի,
Սիրում եմ քեզ իմ Խանդո, գյուղ հայրենի,
Հազար ու մի գովեստի ես արժանի,
Թե որ թերթեն էցերը քո անցյալի:
Երգումի Խաչկավանք, դու Խանդո դարձար,
Զավակներդ հեռացան, դու օտարացար:

Զավակներդ հիմա ցրված են ամեն տեղ,
Հողիդ, ջրիդ, կարոտում են քեզ այնտեղ,
Ուզում են քեզ տեսնել գեղեցիկ, շրեղ,
Դու կարոտի հուր ես, Խանդո հայրենի:
Խանդո գյուղ պապական, երկիր օթևան,
Կանչիր զավակներիդ, զան, լինեն քեզ պաշտպան:

Որդիքդ բարեգործ քեզ չեն մոռանա,
Կառուցում են, շենացնում են քեզ հիմա,
Քեզ այցելող մարդը Ել հետ չի գնա,
Վիճակդ բավարար Ե, Խանդո հայրենի:
Երգումի Խաչկավանք, դու Խանդո դարձար,
Զավակներդ հեռացան, դու օտարացար:

Ժողովուրդդ որախ, սիրով հավատով,
Օժտված են քրիստոնյա կրոնով,
Այցելում են եկեղեցի մեծ սիրով,
Վանքերդ նորոգված, Խանդո հայրենի:
Խանդո գյուղ պապական, երկիր օթևան,
Կանչիր զավակներիդ, զան, լինեն քեզ պաշտպան:

Շուրջ երկու դար քո գիխովն Ե սլարցել,
Յոթը սերունդ Ե արդեն քո զրկում ծնվել,
Նախնիններս քո մեջ ապրել են, անցել,
Կամու էլ պատրաստ Ե, Խանդո հայրենի:
Երգումի Խաչկավանք, դու Խանդո դարձար,
Զավակներդ հեռացան, դու օտարացար:

Խանդո

Ծքղ փովել ես ձորաբերանին,
Ասես, դրախտի փոքրիկ կտոր ես,
Չընաղ բնությամբ գերել բոլորին,
Բերք ու բարիքի շտեմարան ես:

Ծաղկուն ու բերքի դաշտերդ փարթամ
Գարուն ես հազել ու շուրջպար բօնել,
Ու քեզ, իմ Խանդո, որերորդ անգամ
Վառ հերիաթային պատկեր են տվել:

Քո զավակները, ովքեր հեռու են,
Քեզ համար միշտ էլ հույսի գարուն են,
Մի օր հետ կզան, կքայլեն ձորում,
Խինդը կցցի մեր հին թաղերում:

Ու այս դրախտի փոքրիկ անկյունում
Նստած կիիշեն անցյալը խոհուն,
Կպատմեն իրար հնից ու նորից
Եվ զուր կխմեն Վարի աղբյուրից . . .

Մտքով անվերջ դեպի հեռուն եմ թռչում
Եվ ինձ համար նոր հանգրվան եմ փնտրում,
Հոգնել եմ ես այս բարքերից, կարգերից
Թռչում եմ ես մտքով հեռուն այստեղից:

Եվ շրջելով երկը-երկիր մտովի
Ես չեմ գտնում մի օթեան նորովի,
Չեմ գտնում ես մի հանգրվան ցանկալի,
Որը դառնար սրտիս համար սիրելի:

Եվ մտովի նորից հետ եմ ես դառնում,
Իմ մայր երկիր Զավախսում եմ կանգ առնում,
Այս բարքերին, այս կարգերին սովոր եմ,
Ուրիշ մի տեղ, կարծես, էլ ինձ չի ձգում:

Սպերցյան Լավքենտ Արարատի
20 տարեկան

Գարուն

Երբ բացվում է գարունը վառ,
Խինդով լցնում իմ մերկ հոգին,
Կուզեմ վազել դաշտ ու անտառ,
Զերմ համրութել ծառ ու ծաղիկ:

Ու խոտերին նստել փափուկ,
Առուների հետ զրոցել,
Հետո դառնալ հովերից ցող,
Ծաղիկների գրկում ննջել:

Կուզեմ ծաղկանց բույրը շնչել,
Մինչ լուսարաց քննել-քննել,
Եվ համրուցով ցերմ արևի
Գարնան գրկում հավերժանալ:

Ստեփան Հակոբյան

Մռայլություն ու տիսրություն,
Ռախիծ մի խոր տեսական
Հոգուս փականը դրած պահում,
Չեն թողնում, որ ես Ժառամ:
Անհաշտ պայքար, ծիզեր անզոր,
Լարու անհագ ցանկություն
Էույսով պատված, լույսից գրկված
Պայքարում եմ ես այսօր:
Վատը այն չէ, որ տիսուր եմ,
Այլ վճիռն է շատ դաժան,
Որ չեն ուզում ինձ հավատայ՝
Իմ մեջ չկա մութ անկյուն:

Սարգիս Կարապետի Հակոբյան

ԽԱՆԴՈՅՈՒ ԲԱՌ ՈՒ ԲԱՆԻՑ

Մազեն մանանեղ կճոկե

մանրախնդիր մարդ

Զենք երկինք է ցըկե

շատ բարձրածայն խոսել

Ոտքը յորդանիդ կերա երկնցու

չափը ճանաչել

**Անթըդ նստիմ միրուքդ փետեմ (գիրկդ
նստեմ, մորուքդ պոկեմ)**

ապրել ուրիշի մոտ, ուրիշի հաշվին և հետո
Ել նրան խարել

Չիլադ մեջքին կատու է շալկե

իր հնարավորություններից ավելի բեռի
տակ մտնել

Վեվ հարս՝ ինքն հարսնաղբար

բոլորի հետ և ամեն ինչին մասնակցող

Օխտը խարշը մե դռնեմ կիանե

բոլոր ծախսերը և առիթները մեկ անգամով
վերջացնող

Օխտը սլեցե հաց է կերե

շատ մարդկանց հետ Ե շփվել, նիստուկաց
ունեցել

Ակոն նոր է տուն եկել

նոր Է հասկացել (ուշ հասկացողին Են ա-
սուս)

**Ասեղը առաջ քեզի կոխե, ետևի մախաթը՝
ուրիշին**

սկզբից քեզ փորձարկիր՝ հետո նոր
մյուսներին:

Աչքեն քար կտրաքի

ասում Են, վաստ աչք ունեցողի մասին

Արի ու էշը չամուն հանե

արի ու Ես բարդ խնդիրը լուծիր

Ժամ չի երթա՝ գործը ալքի է

խոսքը անքան մարդու մասին Ե՝ այսինքն
բախտավոր մարդ Է

**Ժամեն Ես քուքամ, տերօղորմյան դու
կսես**

դեպքի վայրից Ես Եմ զայիս, դու Ես դեպքի
մասին պատմում

Հացը ծնկին մարդ է

Ուտող-ուրացող է

Յեռու տեղի ձմերուկը մեծ է

որտեղ մենք չկանք, այստեղ գործերը ավելի
լավ Են

**Զեր տեսել պատեն կախ՝ տեսավ ճտեն
կախ**

աղքատ մարդը հանկարծակի հարստանում
Է

Չունիմ Ես, չհավսիմ Ես

չմահավան մարդու մասին Ե:

Եսե մեռի, արի սիրեմ

խոսք վերաբերվում է նրան, երբ մարդու
արժանիքները ժամանակին չեն
գնահատում, այլ ուշացումով

Ուրիշի հացը փորը չի կշտացնէ

ուզում է ասել, որ մարդ պետք Է իր հալալ
վաստակով ապրի

Սատանեցեն օխտը օր առաջ է ծնվել

խոսք շատ խորամանկ մարդու մասին Ե

Ծան երեսին թքել Են, գիտե՝ թոն կենե

խոսք անշնորհք, անամոթ մարդու մասին
Ե

Խելառի ջաղացը աստված կաղա

թեթևսոլիկ, բայց հաջողակ մարդուն է
վերաբերվում

Քարը գոբեղ թափէ

առաջարկում Է ներողամիտ լինել, հաշտվել,
վերջ դնել վեճին

Ես՝ քուն, մեղքս՝ զարթուն

անտեղյակ մարդու մասին Ե խոսքը, ում
անտեղի մեղադրում Են

**Ծանը քար չեն թապլլեն տիրոջը խաթրը
կմա**

պատժելուց առաջ պետք Է հաշվի առնել
նրա շրջապատը, հարազատությունը

Կալը կուտը, պապին, մամին հարսնիքը

ուզում է ասել, որ հիմնական զործը թողած
առաջարկում Է երկրորդական հարցեր
լուծել

Անկջով մեկ թան չարժեն

շատ անկարող մարդ է

Գեղացուն քաղքցին չի քաշվի

երբ կոպիտ, վայրենի մարդն ուզում Է իրեն

դնել կարգապահ մարդու տեղ, իրեն
զարգացած ցույց տալ

**Չատկից հետո ներկած հավկիթ եղած-
չեղած մի հաշիվ է**

ուշացած որոշում կայացնելը օգուտ չի
բերում գործին

**Մի ճեղքով տաս դի, որ մյուսով առնես
հիշեցնում Է աստվածաշնյան ուկի կանոն
ը. Տուր որ ստանաս, ցանկացիր, որ
ցանկանան**

**Չատկած էշ կուգեն, որ նալերը պոկեն
սպասում են, որ մարդ տկարանա, ընկոյի,
նոր նրան թալանեն, կողոպտեն**

**Չուր ու ավագ կանգնեցնե կը
շատախոս մարդու մասին Է խոսքը**

**Չատանի մայլան քնդրբազ կիսաղա
չփիտի, որ իրենից ավելի խորամանկ
մարդու մոտ Է ընկել և
շատախոսություններով ուզում Է խարել
կամ զարմացնել դիմացինին**

Դամքրչուն տունը խաջերկաթ չկա

արիեստավորը իր մասնագիտությամբ
տանը ոչինչ չի անում

Ծանդր քարը տեղեն չի վերնա

խոսքը ծանրակշիռ, ինելացի, լուրջ մարդու
մասին Է

**Եզր վերցնեն՝ տակը հորթ ժուռ քուքան
ուզում Է ասել, որ չեղած տեղը պատճառ են
փնտրում:**

**Մարդ կա տերտեր կսիրե, մարդ կա
իրիցկին**

տարբեր մարդիկ, տարբեր ճաշակ ունեն

**Չատկած ոչխարը ջանըվըրեն չի վախենա
ուզում Է ասել կորցնելու ոչինչ չունի, որ
վախենա**

**Դրոր դրոյի վրա, պոկոշնա պառկել աղջիկ
է փերել**

ճախորդությունների շարանի վրա մեկն Էլ է
ավելանում

Դըսեն ուրիշին Է վառե, նեսեն՝ մեզի

արտաքինը լավի մեջ թաքնված Է, ներքինը՝
շատ վատ հատկություն Է

Եղքանով Կարանը պսակ չի երթա

եղածը շատ բիչ է գործ անելու համար
**Իշուն նստիլը մի այբս է, իշնելը՝ երկու
սկսած գործը կիսատ չպիտի թողնել, այլ
շարունակել մինչև վերջ**

Լուն դըկը կշինե

փոքր բանից մեծ բան է սարքում
**Կերած ամանին մեջ չեն մունտրի
հաց տվողի լավությունը չպիտի մոռացվի
ծան սատկիլը որ քուքա, ժամին դուռը
կպառկի**

խոսքը կամավոր գլուխը փորձանքի տակ
կղնեն

Ամեն թռչուն իրեն երամն ունի

ամեն մարդ իրեն ավելի լավ է զգում իր
շրջապատի և հարազատության շրջանում

**Ես անձ կըսեմ, դու տանձ կհասկնաս
իմ ասածը լրիվ հակառակ իմաստով ես
հասկանում**

**Կատվին ըսին կեղտոյ դարման Է, խորունկ
թաղեց**

չկամեցող մարդու մասին Է խոսքը

**Կրակի վրա փայտ մի ավելացնե
կոհկը մի բորբոքե**

ՄԵ չանթով օխտը գեղ կանցի

խոսքը շատ թափառող և ամեն ինչից
տեղյակ մարդու մասին Է

Թուք բուռզս, զարնեմ ճակտիդ

տուր, որ ստանաս

**Ենոր թքած տեղը օխտը տարի կանաչ չի
անե**

խոսքը շատ վատ մարդու մասին Է, որը ոչ
մեկին և ոչ մի անգամ լավություն չի
ցանկացել

Իրեն էշը կըշէ

չափազանց համար, կամակոր մարդու
մասին Է խոսքը

**Աղշբանքի բոքեն անխոնի հով չի գա
վատից լավ բան մի սպասի.....**

Հավաքեց՝ Գոռ Մանասյանը

ԹԵՎԱՎՈՐ ԽՈՍՔԵՐ, ՈՐՈՆՔ ՄԻԱՅՆ ԽԱՆԴԱՑԻՆԵՐԻՆ ԵՆ

Օստյություն մի ենե - Երկերեսանություն մի անի

Օստյության՝ Վոլոդյա Կղջոյանը, լինելով խորամանկ մարդ՝ իր Երկերեսանության շնորհիվ միշտ էլ փորձել է բոլոր իրավիճակներից «չոր» դուրս գալ: Դրա համար էլ, երբ ինչ-որ մեկը փորձում է Երկերեսանություն անել, խանդոցիներն ասում են. «Օստյություն մի ենե...»:

Օստյին հավին օրին ընկավ - Մենակ փախչողը փրկվեց

Օստյություն սրսկում է համազուղացիներից մեկի հավերը: Հավերից մեկը փախչում է: Տանտիրուիին ուզում է բռնել փախչող հավին, սակայն Օստյությունը թողնում ասելով. «Արի, արի մենակ է դ հավը տի փրկվի...»:

Յրաշն ա եստեղ իշու ծագ - Երբ քանի տեղ չեն դնում մոտեցողին

Փոստատար Յրաշը մտնելով ներս՝ տեսնում է, որ մի երիտասարդ տղա և առջիկ համբուրվում են: Նա մի քանի անգամ փորձում է հասկացնել, որ ինքը ներս է մտել: Սակայն երիտասարդները ուշադրություն չդարձնելով՝ շարունակում են համբուրվել: Յրաշ պապը էլ չհամբերելով՝ ասում է. «Յրաշն ա եստեղ իշու ծագ» և դուրս է գալիս:

Սարոյին դառնոին օրին ընկավ - Չսատկեց, բայց վախեցավ

Տեր-Պողոսենց Սարոն ագռավին Զերմուկի քոչից ցած է նետում, որ սատկի: Ագռավը թռչում-գնում է: Դա տեսնելով՝ Սարոն ասում է. «Չսատկավ, բայց վախեն լեղին պատռավ...»:

Ինչ է խելքը տեղ էրե, օր կալոշով եմ - Խոսքն այն մասին է, որ մարդն ավելի է համառում, երբ տեսնում է, որ տվյալ պահին դիմացին անզոր է

Դտենց Յրաչիկը Երկար ժամանակ փորձում է Զրափի մեջտեղում կանգնած հորթին ինչ-որ կերպ դուրս քշել, բայց չի հաջողվում: Ուզում է մտնել ջրի մեջ, որ հորթին դուրս քշի, սակայն նկատում է, որ ոտքերին կալոշ է հազած: Դառնալով հորթին՝ ասում է. «Ինչ է խելքը տեղ էրե, օր կալոշով եմ...»:

Փեփիկը մաղով քուքա - Երբ ուրախ առիթների ժամանակ դատարկածեռն մտնող մարդը նկատելով տանտիրոջ զնոնդ հայացքը՝ ասում է, որ իր կինը մի քիչ հետո կզա

Թորոսենց Օնոն Նոր տարուն աներանց տուն է գնում դատարկածեռն: Ներս մտնելուն պես աներանքը մի տեսակ էն նայում Օնոյին: Դա նկատելով, Օնոն ասում է. «Փեփիկը մաղով քուքա...»:

Վեվ գիտե, թե Չլոյենց թևանը վեվ է - Երբ մեկը անծանոթ վայր է գնում, իսկ մտերիմները ստիպում են նրան լավ հագնվել:

Մի անգամ Չլոյենց թևանը մաշված շորերով ուզում է Ախալքալաք գնալ: Կինը փորձում է նրան համոզել, որ շորերը փոխի: Սակայն թևանն ասում է. «Այ կնիկ, ենտեղ վեվ գիտե, թե Չլոյենց թևանը վեվ է...»:

Կանչեմ՝ չքաս տի, չկանչեմ՝ տրաքիս տի – Երբ հարսանիքի կամ այլ խնջույքի հրավիրելու ժամանակ երկմտում են՝ այս կամ այն մարդուն հրավիրեն թե՝ չհրավիրեն:

Եղոյենց Ներսես պապը իր ոռողի Ալեքսանին իր աղջկա նշանորեքի ժամանակ ուղարկում է, որ հորեղբայր Յարութին կանչի, ավելացնելով՝ «Կանչենք՝ չքա տի, չկանչենք՝ տրաքի տի...»: Ալեքը գնալով հոպարենց տուն՝ նույնությամբ փոխանցում է հոր ասածը:

Արի-արի հենց նոր քու արարկադ կենեինք՝ բեզի կգովեինք – Այսպես են ասում, երբ ինչ-որ մեկին բամբասելու ժամանակ գալիս ե այն մարդը, ում բամբասում են: Ենթադրելով, որ նա իրենց խոսակցությունը ոչ լրիվ լսած կլնի՝ դրանով փորձում են անհարմար իրավիճակից դուրս գալ:

Յովիվներով նստած բամբասում են ոչխարի Փերմայի վարիչ Վարդանից: Վերջինս լսելով նրանց բամբասանքը՝ ներս է մտնում: Յովիվներից Բարենը (Բարկենը) տեսնելով Վարդանին, ասում է.

-Արի-արի, Վարդան ջան, հենց նոր քու արարկադ կենեինք՝ բեզի կգովեինք...

Յավաքեց և գրի առավ Միսակ Թորոսյանը

ԳԻՏԵ՞Ք, ՈՐ ...

Բանահավաք Երվանդ Լալայանի վկայությամբ Ախալքալաքում են գտնվում հայոց Կեռան թագուհու արծաթապատ Աղոթագիրը և հայոց Յեթում թագավորի զարդատուփը:

1830 թվականին, Եզրումից դեպի Ախալցիս և Ախալքալաք մեծ զաղթի ժամանակ, Եզրումի թեմի առաջնորդ Կարապետ Բագրատունին հարկ համարեց նոր ընակավայր տեղափոխել հոգևոր-մշակութային մեծ արժեք Ներկայացնող 486 կտոր եկեղեցական սպասք, ծեռագրեր, գրքեր, մասունքներ, 62 արծաթապատ ավետարան, 4 փութ արծաթեղեն՝ այդ ամենը տեղափոխելով 13 սայլի վրա: Նշենք, որ զաղթն իրականցվում էր ծանրագույն պայմաններում, թուրքական արքունիքի սպառնալիքների ներքո, ուստական գորքի ուղեկցությամբ: Այս պայմաններում 13 սայլ տրամադրելը մեծ շռայլություն կարող էր համարվել, սակայն հեռատես հոգևոր առաջնորդը կարծում էր, որ նոր պայմաններում ժողովրդին պահելու համար հարկավոր են ժամանակներն ու տարածություններն իրար կապող հոգևոր մասունքներ:

ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ՆԵՂԵՆԱԼ ՉԿԱ ...

Կատակում Են խանդոցիները

Եղտից չի երեվա

Վարևանցին հարցնում է Յոռուփին.

-Զեր սոունը ուրտե՞ղ է:

-Թըզը դպրոցը գիտե՞ն...

-Նա:

-Դին դպրոցնա գիտե՞ն...

-Նա:

-Ըշտը եղտից չի երեվա, - պատասխանում է Յոռուփը:

Յնարամիտ աղջիկը

Յարևանի աղջիկը կտրում է Յոռուփի մազերը: Այդ ընթացքում կատակասեր Յոռուփը փորձում է սրամտել.

-Նե՞ դատարկ գլոխ ախուզե՞լ ես:

-ԶԵ, Յոռուփ հոպար, Եսիկ առաջինն է, - պատասխանում է հարևանի աղջիկը:

Չիրքին աղջիկը

Ավտորուսի մեջ Օսմալոնց Սեյրանի կողքին նստած է լինում մի շատ տգեղ աղջիկ: Ճանապարհին աղջիկը անընդհատ բացում է ավտորուսի պատուհանը:

-Ինչի՞ կըքանաս պատուհանը, - հարցնում է Սեյրանը:

-Միրտս խառնե կը, հոպար, - պատասխանում է չիրքին աղջիկը:

-Ճըպը ես Եսքան ժամանակ երեսիդ կաշեմ՝ սիրտս չի խառնե՞...

Տռուսիկը

Օսմալոնց Սեյրանը Լենինականի խանութներից մեկում վաճառողուիուն հարցնում է.

-Սև գույնի տռուսիկ ունե՞ք...

Վաճառողուիին վիստրում է, բայց սև գույնի չգտնելով՝ հարցնում է.

-Ինչո՞ւ անպայման սև գույնի կուզես:

-Ճերմակ սառուչկա ունիմ, կուզեմ, որ հետը հաքնիմ, - պատասխանում է Սեյրանը:

Տարօրինակ հիվանդը

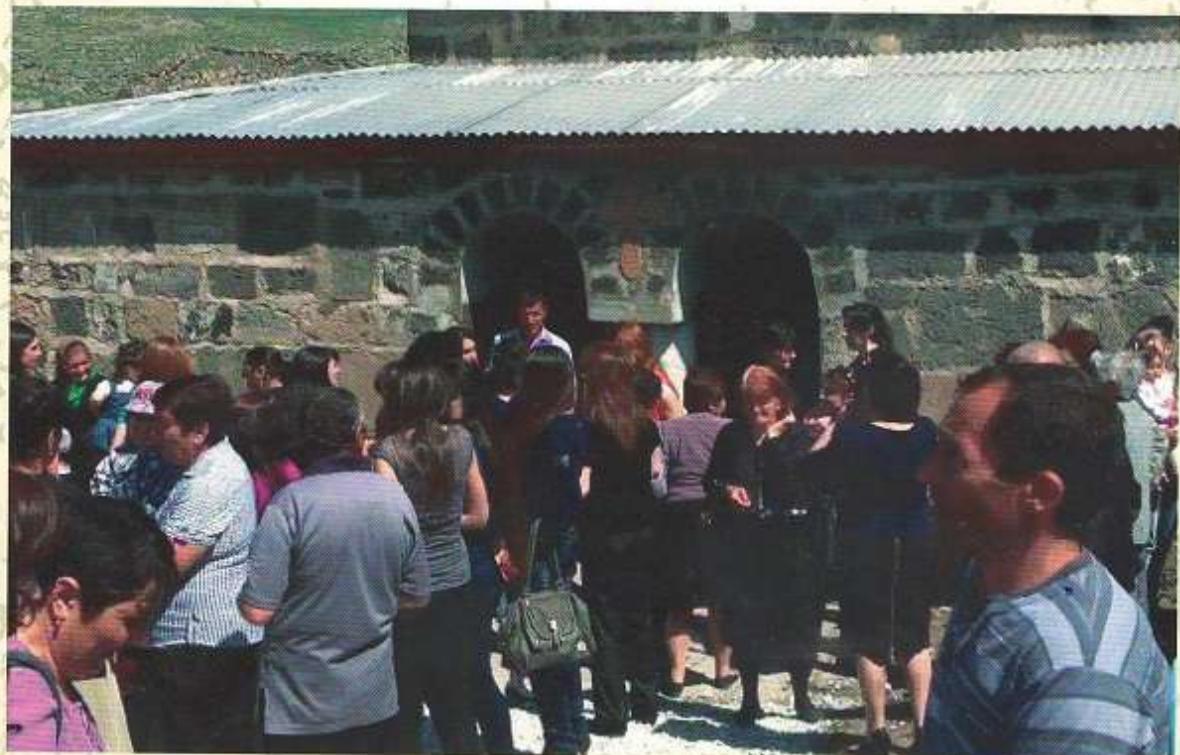
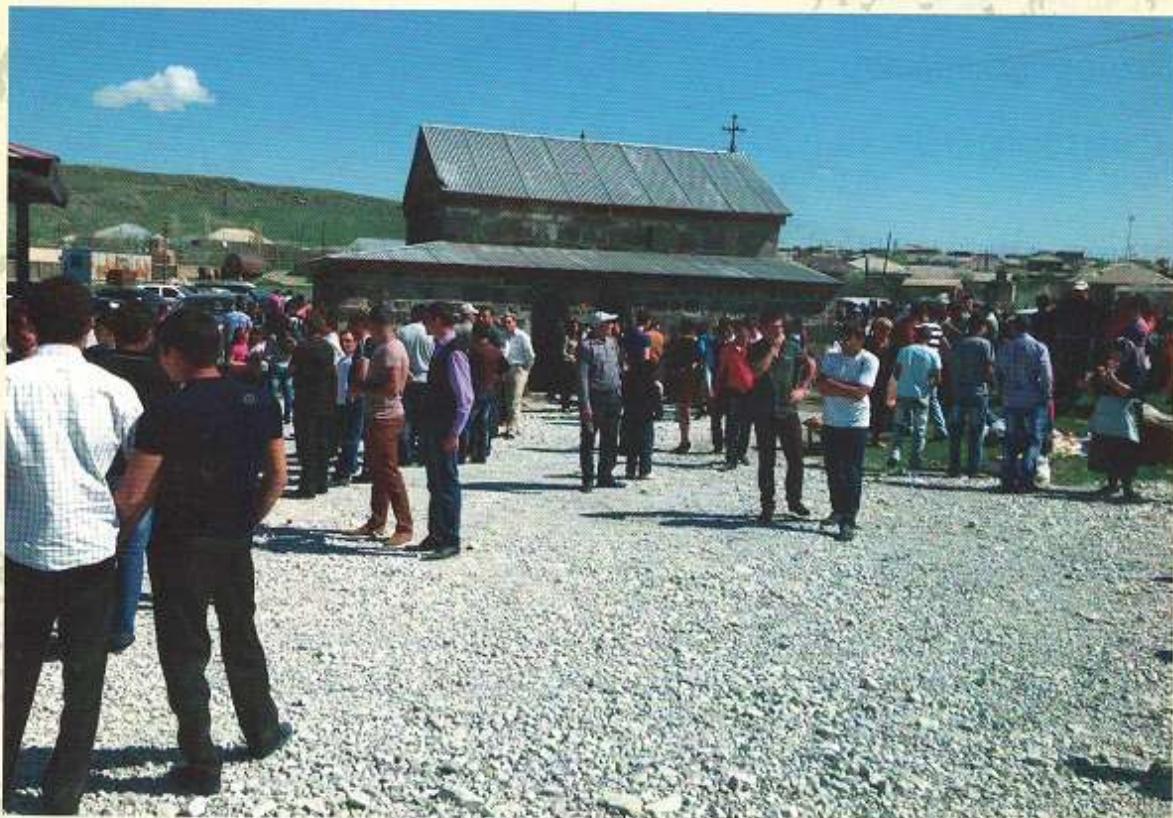
Եքստրասենսը գալիս է Ախսալքալաք: Յիվանդներով լեփ-լեցուն դահլիճում միակ հիվանդը, ով հաճախակի խախտում է լրությունը՝ Սեյրանն էր: Կողքի շարքից մի կին դիտողություն է անում.

-Ճերիք է զրոցիս, բայլաջան...

-Ճերսըդ մի հանե, մորթուր ջան, իմա ցավս Եսիկ է, - պատասխանում է Սեյրանը:

ԾՈԱՏՈՆԵՐ ԽԱՆԴՅԱՆԻ 2013 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

Ամեն տարի մայիսի 6-ին Խանդյանի Սուրբ Գևորգ Եկեղեցու բակում տոնվում է Ծռատոնը, որը խանդրոցիների ամենասիրելի տոնն է: 2013 թվականի Ծռատոնը առանձնահատուկ էր նրանով, որ, շնորհիվ բարերարներ Կոնստանդին և Խաչատուր Մարտիրոսյանների, ընդարձակվել և բարեկարգվել էր Եկեղեցու բակը իր մեջ ընդգրկելով Ալագուենց Կալերն ու Ձլավենց Մեսրոպի տան տարածքը:

ՄԻ ՆԱՄԱԿԻ ՊԱՏՍՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր համագուղացիներից ստացված ցանկացած նամակ միշտ էլ մեզ առանձնահատուկ հետաքրքրություն է պատճառում: Ստորև տպագրում ենք մի նամակ, որը մեզ է ուղարկել Շուսաստանի Արմավիր քաղաքում բնակվող մեր համագուղացիներից մեկը:

«Ողջույն խանդոցիների «Կարոտ» հայրենակցական միության անդամեր: Երբ ինձ փոխանցեցին Յայաստանում ապրող խանդոցիների հասցեների և հեռախոսահամարների գրքույկը՝ ես շատ ուրախացա: Միաժամանակ զգացի ինչ-որ պարտավորություն ու մտածեցի. ինչ է, խանդոն իմ ծննդավայրը չէ: Ես այնտեղ եմ ծնվել, ոյսոց հաճախել, գրեթե կյանքիս կեսն այնտեղ եմ անցկացրել: Սա լավ առիթ է՝ ևս մեկ անգամ ապացուցելու, որ ես ել եմ խանդոցի: Ընդհանրապես, ես հաճախ եմ ծգտել, որ իմ կատարած աշխատանքը հաճույք պատճառի ոչ միայն ինձ, այլև՝ ուրիշներին, բայց դա ոչ միշտ է հաջողվել անել:

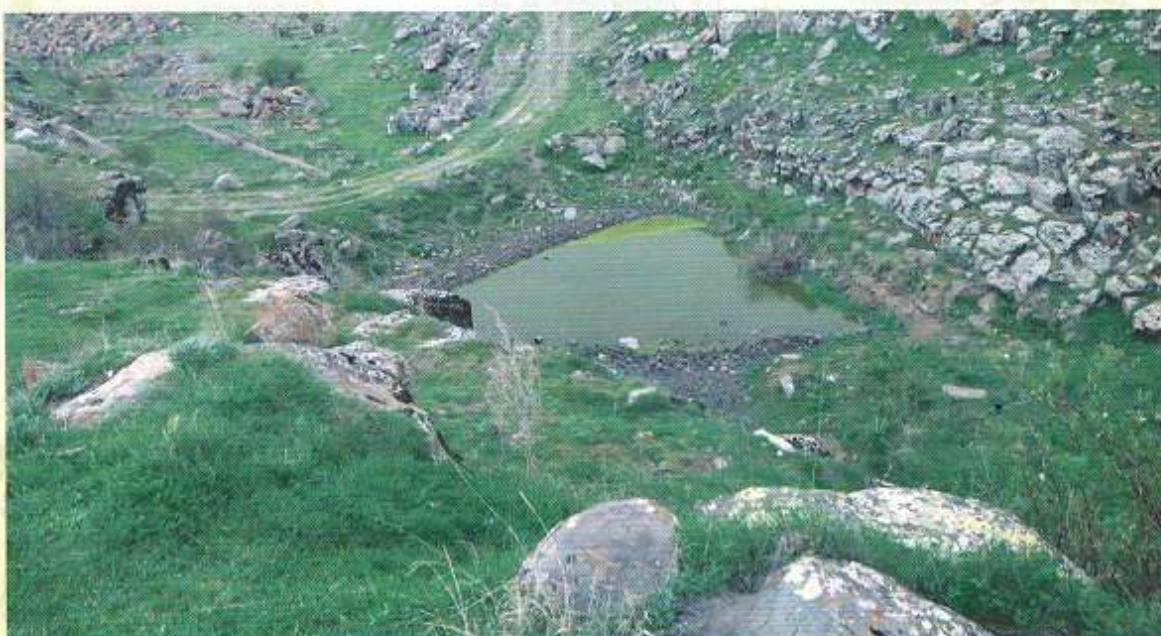
Ես հետևելով իմ համագուղացիներ Ս. Խաչատրյանի, Գ. Մանասյանի, Ս. Ալագույանի և մյուսների օրինակին՝ մեծ հաճուքով, ինարավորինս չափ, հավաքեցի և հրատարակեցի Արմավիրում ապրող խանդոցիների հասցեների ու հեռախոսահամարների գրքույկը: Այդ գրքույկից մի քանի օրինակ ուղարկում եմ Ձեզ, որպեսզի հնարավորինս չափ տարածեք մեր համագուղացիների շրջանում:

Մեծ հարգանքներով ու բարիդրացիական զգացմունքներով՝ Ռաֆիկ Պապոյան»:

25.09.2012 թվական

Նշենք, որ այս նամակը մեզ ևս շատ ուրախացրեց: Սա վառ ապացույցն է այն բանի, որ օտար ափերում ապրող յուրաքանչյուր խանդոցու հոգում մնացել է սերն ու հարգանքը իր ծննդավայրի հանդեպ, պարզապես պետք է արթնացնել այն, ինչը մեծ սիրով անում է հայաստանաբնակ խանդոցիների «Կարոտ» հայրենակցական միությունը «Խաչկավանք-Խանդո» հանդեսի միջոցով: Չանչ որ մեր հայրենագիտական հանդեսը հասանելի է աշխարհի տարբեր երկրներում ապրող գրեթե բոլոր խանդոցիներին, ուստի, զնահատելով Ռաֆիկ Պապոյանի աշխատանքը, նպատակահարմար գտանք մեր հանդեսում տպագրել վերջինիս կողմից հրատարակված Արմավիրում ապրող խանդոցիների հասցեներն ու հեռախոսահամարները: Յուսանք, որ այս օրինակին կհետևեն նաև մյուս գաղթօջախներում ապրող խանդոցիները:

Միսակ Թորոսյան

СПИСОК АДРЕСОВ И ТЕЛЕФОНОВ ЖИТЕЛЕЙ

ПЕРЕЕХАВШИХ ИЗ с. ХАНДО

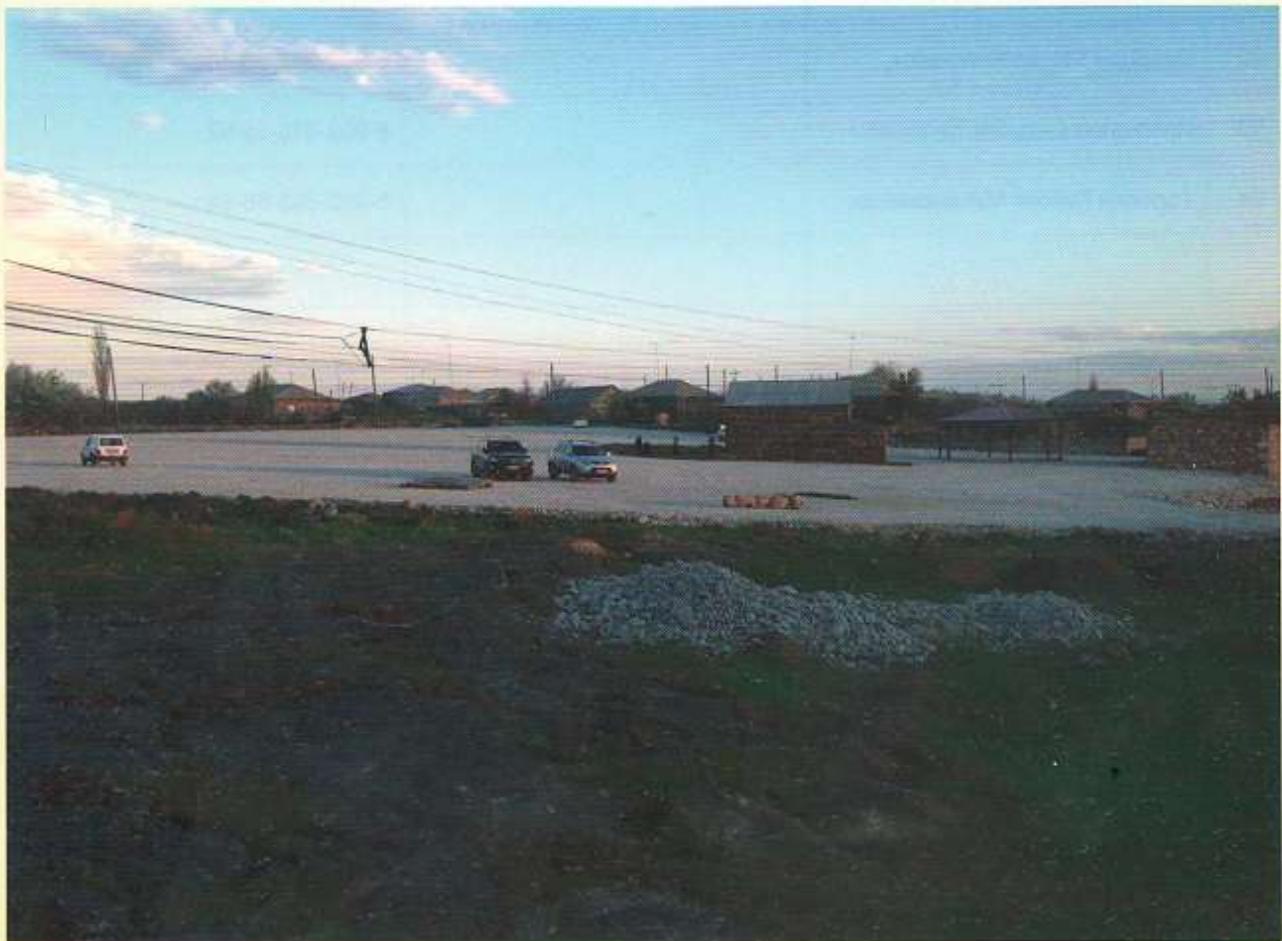
N	Фамилия Имя Отчество	Адрес	Телефон
	Армавир		
1	Акопян Мисак Сергеевич	ул. Доватора, д. 50	8-918-41-44-266
2	Акопян Славик Сергеевич	ул. Майкопская, д. 473	8-918-326-90-27
3	Акопян Степан Юрьевич	ул. Луначарского	8-989-818-60-08
4	Акопян Акоп Агванович	ул. Ковтюха, д. 339	4-38-64 8-918-637-27-18
5	Акопян Рафик Агванович	ул. Т. Соломахи, д. 145	8-918-328-90-76
6	Акопян Ашот Агванович	ул. Ковтюха, д. 339	4-38-64
7	Акопян Сейран Михайлович	ул. Калинина, д. 405	8-918-394-38-22
8	Акопян Славик Камоевич	ул. Лавриненко, д. 192	8-918-385-33-94
9	Акопян Мкртич Камоевич	ул. Лавриненко, д. 192	8-918-321-71-66
10	Алагулян Сетрак Владимирович	ул. Кропоткина, д. 426	8-918-632-99-59
11	Басенцян Жора Григорьевич	ул. Советской Армии, д. 312	3-47-37
12	Басенцян Самвел Владимирович	ул. Советской Армии, д. 369	3-47-25
13	Григорян Андраник Камоевич	ул. Туапсинская, д. 386	3-44-43 8-900-240-58-94
14	Егоян Жора Левонович	ул. Гоголя, д. 218	8-918-114-27-03
15	Егоян Гамлет Левонович	ул. Майкопская, д. 307	7-18-92 8-918-175-34-34
16	Егоян Левон Робертович	ул. Чернышевского, д. 27	3-41-74 8-918-992-25-99
17	Егоян Аветик Михайлович	ул. Кирова, д. 129	7-43-43
18	Егоян Арарат Владимирович	пер. Лавриненко, д. 69	
19	Зурнаджян Альберт Шураевич	ул. Ковтюха, д. 84/2	5-62-70
20	Зурнаджян Амаяк Геворкович	ул. Сов. Армии, д. 419	8-918-441-99-59
21	Зурнаджян Альберт Седракович	ул. Ковтюха, д. 361	7-24-81
22	Зурнаджян Сарифек Цолакович	ул. Майкопская, д. 445	3-46-97
23	Зурнаджян Камо Цолакович	ул. Туапсинская, д. 479	3-49-97
24	Зурнаджян Вартан Цолакович	ул. Сов. Армии, д. 403	

25	Зурнаджян Анатолий Сергеевич	ул. Поветкина, д. 345	3-49-96 8-918-087-88-83
26	Зурнаджян Саркис Сергеевич	ул. Поветкина, д. 360	8-918-434-40-08
27	Зурнаджян Алик Азгебекович	ул. Лавриненко, д. 182	3-41-23 8-918-183-80-08
28	Зурнаджян Самвел Сарибекович	пос. Заветный, ул. Титова, д. 51	
29	Зурнаджян Степик Сарибекович	пос. Заветный, ул. Спортивная, д. 1	
30	Игитханян Гагик Рафикович	ул. Гутеневского, д. 144	8-918-960-88-00
31	Манасян Мовсес Мисакович	ул. Ковтюха, д. 437	3-44-09
32	Манасян Александр Мовсесович	ул. Доватора, д. 137	8-918-955-66-25
33	Маркарьян Маркар Камоевич		8-918-306-35-53
34	Маркарьян Рафик Камоевич		8-918-147-70-78
35	Меликян Максим Алетнакович	ул. Ст. Разина, д. 316	7-35-95
36	Меликян Александр Максимович	ул. Ст. Разина, д. 316	7-25-83 8-928-036-34-03
37	Меликян Саркис Вачаганович	ул. Краснодарская, д. 163	3-41-46
38	Меликян Армен Альбертович		8-918-416-73-63
39	Меликян Авак Мамиконович	ул. Майкопская, д. 328	3-40-06
40	Меликян Абкар Мамиконович	ул. Гоголя, д. 228	7-26-80 8-918-695-60-94
41	Меликян Аарат Владимирович	ул. Горького, д. 220	7-25-23 8-988-521-58-25
42	Меликян Григорий Багратович	ул. Горького, д. 220	8-918-320-28-83
43	Нароян Сергей Рафикович	ул. Московская, д. 305	7-42-40 8-918-244-77-55
44	Нароян Хачик Гекамович	ст. Заречная, ул. Центральная, д. 294	8-918-240-15-00
45	Нароян Шота Гекамович	ул. Ефремова	8-918-990-77-42
46	Нароян Гекам Шотаевич		8-976-652-32-21
47	Нароян Артур Ашотович	ул. Поветкина, д. 268	8-953-117-76-24
48	Назарян Сурен Татосович	ул. Луначарского, д. 286	8-918-151-21-11
49	Назарян Гурген Татосович	ул. Ковтюха, д. 440	3-41-05 8-918-481-50-32
50	Нурджянян Шура Варшамович	ул. Кропоткина, д. 478	8-918-126-66-16
51	Папоян Рафик Мамиконович	ул. Туапсинская, д. 342	5-86-72, 9-41-41 8-918-441-36-03
52	Папоян Артур Рафикович	Х. Красная Поляна, ул. Буденного, д. 71	2-47-77

53	Папоян Андрей Артурович	ул.Энгельса, д. 242	3-22-51 8-928-205-05-72
54	Папоян Рубен Мамиконович	ул.Урицкого, д. 225	5-60-55
55	Папоян Денис Рубенович	ул.Урицкого, д. 225	8-918-046-94-67
56	Папоян Сосо Мамиконович	ул.Поветкина, д. 189	7-45-37
57	Папоян Матевос Сосоевич	ул.Поветкина, д. 189	8-918-116-61-20
58	Папоян Манвел Сосоевич	ул.Поветкина, д. 189	8-918-290-72-28
59	Папоян Масис Сосоевич	ул.Поветкина, д. 189	8-918-161-95-66
60	Папоян Эдуард Иванович	ул.Поветкина, д. 187	4-38-55
61	Пахлян Сетрак Саркисович	ул.Туапсинская, д. 466	8-918-392-63-99
62	Пахлян Сергей Саркисович	ул. Майкопская, д. 289	4-60-23 8-918-358-44-68
63	Погосян Геворк	ул. П. Алексеева	3-69-41 8-918-413-44-00
64	Сперцян Эдуард Арташесович	ул.Туапсинская, д. 459	3-44-19 8-918-434-33-94
65	Сперцян Джон Арташесович	ул. Майкопская, д. 442	3-41-39 8-928-415-34-23
66	Сперцян Лариса Ашотовна	ул. Ковтюха, д. 391	3-59-23
67	Сперцян Анто Оганесович	ул. Сов. Армии, д. 337	3-44-90 8-918-163-81-72
68	Саарян Николай Степанович		4-01-21
69	Саарян Алексей Степанович	ул. Т. Соломахи	
70	Саарян Наирек Жораевич		8-918-962-60-64
71	Саарян Сергей Владимирович	ул. Горького, д. 297	7-14-92 8-928-038-31-99
72	Торосян Андраник Оганесович	ул.Поветкина, д. 298	3-49-10
73	Торосян Рафик Георгиевич	ул.Маяковского, д. 155	3-48-51 8-918-323-65-55
74	Торосян Артур Рафикович	ул. Майкопская, д. 481	3-68-18 8-918-490-52-65
75	Торосян Сережа Егишевич	ул.Поветкина, д. 291	8-918-695-72-73
76	Торосян Андраник Альбертович	ул.Поветкина, д. 353	
77	Тумасян Качаван Карамович	ул.Гутеневская, д. 147	
78	Члоян Юра Владимирович	ул.Чичерина	8-918-246-00-90
79	Ширинян Мхитар Манукович	Старая Станица ул.Ставропольская д. 78	

80	Шириնян Татевос Манукович	ул.Московская, д. 313	
81	Ширинян Кокор Сергеевич	Старая Станица ул. Ставропольская д. 38	
82	Нароян Олег Рафаэлович	ул. 2-я Урицкого, д. 29, кв. 17	7-33-17
83	Нароян Майрам Анушовановна	ул.Московская, д. 294	
84	Нароян Рафаэл Сергеевич	г. Ростов - на - Дану, пр. Коммунистический	8-863-219-89-67
85	Нурджанян Шалико Датыкоевич		8-918-641-91-42
86	Меликян Саркис Вачаганович		8-6137-3-41-76
87	Меликян Люба Саркисовна		8-918-286-66-41
88	Зурнаджян Камо Багратович		8-928-841-68-10
89	Зурнаджян Самвел Багратович		8-903-452-49-69
90	Торосян Сейран Альбертович		8-918-470-12-34

Волгоград

**«Խաչկավանք-Խանդո» հանդեսի հիմնադիր և հրատարակիչ՝
հայաստանաբնակ խանդոցիների
«Կարոտ» հայրենակցական միություն**

Հանդեսի վրա աշխատեցին՝

**Սեղրակ Խաչատրյան
Գոռ Մանասյան
Միսակ Թորոսյան**

**«Խաչկավանք-Խանդո» հանդեսի երկրորդ համարի լուսընծայմանը
ֆինանսական աջակցություն ցուցաբերելու համար հատուկ
շնորհակալություն ենք հայտնում **Ստեփան Միասնիկի Նուրիջանյանին****

Հատուկ շնորհակալություն մեր երիտասարդ համագյուղացիներ՝ **Արմինե և
Յերմինե Ալագույսաններին՝** տեխնիկական աջակցության համար:

Մեր հացեն՝
ՀՀ, ք. Երևան, Դավիթաշեն, Տ. Պետրոսյան 69/2
kajikn@gmail.com

Տպաքանակ՝ 1000 օրինակ

